

Lærere og Wikipedia

*Fire læreres forhold til Wikipedia som kilde i
samfunnsfag*

Tora Høgenes

Masteroppgave i samfunnsfagdidaktikk
Institutt for lærerutdanning og skoleforskning
Utdanningsvitenskapelig fakultet

UNIVERSITETET I OSLO

Vår 2013

Lærere og Wikipedia

Fire læreres forhold til Wikipedia som kilde i samfunnsfag

© Tora Høgenes

2012

Tittel: Lærere og Wikipedia: fire læreres forhold til Wikipedia som kilde i samfunnsfag

Forfatter: Tora Høgenes

<http://www.duo.uio.no>

Trykk: Reprosentralen, Universitetet i Oslo

Sammendrag

Den overordnede problemstillingen for denne masteroppgaven er: ”Hvordan forholder fire lærere seg til Wikipedia som kilde i samfunnsfag?” Wikipedia regnes som en relevant læringsressurs i samfunnsfag av mange elever: leksikonet fanger opp elementer som læreboka ikke gjør, og forskning viser at elever ofte bruker Wikipedia. Læreres holdning til ulike kilder har betydning for hvordan kilder behandles i undervisningen, for hvilke kilder elever bruker og hvordan de bruker dem. Fordi læreren har en slik betydning diskuteres det i oppgaven hvilke konsekvenser lærernes holdning til Wikipedia kan ha for utviklingen av elevers kildekritiske ferdigheter i samfunnsfag. Jeg benytter meg av de teoretiske begrepene ”Internet literacy” og ”critical literacy” for å kunne belyse relevante aspekter ved elevers kildekritiske ferdigheter når tekstene er nettbaserte.

Jeg har benyttet meg av kvalitative forskningsintervjuer som datainnsamlingsmetode, og foretatt en tematisk innholdsanalyse av datamaterialet. Analysen viser at lærerne har ulike holdninger til Wikipedia og forholder seg ulikt til forskjellige aspekter ved nettleksikonet. Analysen tyder også på at lærerne legger opp til ulik Wikipedia-praksis, det varierer nemlig om de inkluderer Wikipedia i undervisningen eller ikke, og om de snakker med elevene om Wikipedia. Det fremstår derfor som relativt tilfeldig og læreravhengig både *om* Wikipedia blir adressert i samfunnsfagundervisningen og eventuelt *hvordan*.

Wikipedia dominerer mange elevers søk etter informasjon på Internett. Den tilfeldige Wikipedia-praksisen blant lærerne kan bety at *noen* elever får en opplæring i kildekritikk som tar utgangspunkt i elevens eksisterende søkestrategi, fordi læreren adresserer Wikipedia i undervisningen. Samtidig blir *andre* elever i større grad overlatt til selv å bestemme hvilke kilder de vil benytte seg av, og hvordan, i samfunnsfag. Når elever får bestemme selv vil mange velge Wikipedia, og slik Wikipedia brukes i dag tyder det på at elevene ikke får utviklet sine kildekritiske ferdigheter i særlig grad. På bakgrunn av at dette argumenterer jeg for at Wikipedia bør adresseres av læreren i opplæringen av elevers kildekritiske ferdigheter. At ikke alle lærerne gjør dette kan tyde på en lite systematisk utvikling av elevers kildekritiske ferdigheter.

Forord

Først og fremst vil jeg takke min veileder Marte Blikstad-Balas ved Institutt for lærerutdanning og skoleforskning. Takk for dine konstruktive tilbakemeldinger, litteraturtips, din faglige innsikt, din optimisme og ikke minst dine kloke og beroligende ord da jeg trengte det som mest. Du har vært både inspirator og motivator hele veien, og din stødige veiledning har betydd enormt mye for meg. Tusen takk.

Jeg vil også rette en stor takk til mine fire informanter, som uten å nøle gav av sin tid og kunnskap. Deres ærlighet og åpenhet har bidratt til spennende innsikt i et foreløpig lite utforsket tema.

En stor takk til familie og venner som har forstått, heiet og tilrettelagt. Takk til medstudent Kristin for ukuelig optimisme på mine vegne, og for utallige telefonsamtaler. Jeg vil rette en spesiell takk til min samboer Per – takk for at du har vært akkurat det jeg trenger hele veien.

Sist, men ikke minst, vil jeg takke Lene Engh Halvorsen for lesing av korrektur. Ditt unike blick for språklige detaljer og finesser var helt avgjørende i oppgavens siste fase. Tusen takk.

Oslo, mai 2013

Tora Høgenes

Innholdsfortegnelse

1	INNLEDNING	2
1.1	TEMAETS AKTUALITET	3
1.2	PRESISERING: HVILKE SAMFUNNSFAG?	4
1.3	OPPGAVENS PROBLEMSTILLING	4
1.4	OPPGAVENS OPPBYGNING	4
2	WIKIPEDIA I EN SKOLEKONTEKST	6
2.1	HVA ER WIKIPEDIA?	6
2.1.1	<i>Leksikonets struktur</i>	6
2.1.2	<i>Web 2.0 og wikiteknologi</i>	10
2.1.3	<i>Wikipedia og kvalitetskontroll</i>	10
2.2	WIKIPEDIA, LÆRERE OG SAMFUNNSFAG: FAGDIDAKTISK RELEVANS	11
2.3	HVA VET VI OM WIKIPEDIA I SKOLEN?	12
2.3.1	<i>Elevers tilgang til og bruk av Internett</i>	12
2.3.2	<i>"Klipp-og-lim"</i>	13
2.3.3	<i>Elever og Wikipedia i norsk skole</i>	15
2.3.4	<i>Lærere, Wikipedia og digitale ferdigheter</i>	15
2.4	OPPSUMMERING	17
3	TEORETISKE PERSPEKTIVER	18
3.1	LITERACY	18
3.2	INTERNET LITERACY	20
3.2.1	<i>Hva innebærer begrepet?</i>	20
3.2.2	<i>Hvorfor er Internet literacy relevant i skolen?</i>	21
3.3	CRITICAL LITERACY	22
3.3.1	<i>Hva innebærer begrepet?</i>	22
3.4	SAMMENHENGEN MELLOM INTERNET LITERACY OG CRITICAL LITERACY	23
3.4.1	<i>Begrepenes bidrag til diskusjonen</i>	24
3.5	CRITICAL LITERACY OG INTERNET LITERACY I SAMFUNNSFAG.....	24
3.5.1	<i>Critical literacy og fagets formål</i>	24
3.5.2	<i>Digitale ferdigheter i samfunnsfag: kildekritikk og Internet literacy</i>	27
3.6	OPPSUMMERING	28
4	METODE	30
4.1	FØRSTE FASE OG VALG AV FORSKNINGSDESIGN	30
4.2	UTVALG	31
4.3	RELIABILITET OG VALIDITET	32
4.3.1	<i>Reliabilitet og pålitelighet</i>	32
4.3.2	<i>Validitet og troverdighet</i>	33
4.4	MIN BRUK AV INTERVJU	34
4.4.1	<i>Hvorfor intervju?</i>	34
4.4.2	<i>Struktur og intervjuguide</i>	34
4.4.3	<i>Gjennomføring og transkripsjon</i>	35
4.4.4	<i>Overførbarhet</i>	37
4.5	ANALYSE	38

4.6	ETISKE BETRAKTNINGER.....	39
5	ANALYSE: PRESENTASJON AV INTERVJUER MED LÆRERE.....	41
5.1	WIKIPEDIA SOM UTGANGSPUNKT.....	42
5.2	REDAKTØRANSVAR OG KVALITETSKONTROLL.....	44
5.3	STORE NORSKE LEKSIKON SOM KONTRASTERENDE ELLER ALTERNATIV KILDE.....	46
5.4	RYKTER OG FORDOMMER KNYTTET TIL WIKIPEDIAS OMDØMME.....	50
5.5	ELEVER OG WIKIPEDIA – SETT MED LÆRERENS ØYNE.....	52
5.5.1	<i>Wikipedia blir mye brukt.....</i>	52
5.5.2	<i>Hvordan elever havner på Wikipedia.....</i>	53
5.5.3	<i>Wikipedia og andre kilder på litteraturlista.....</i>	55
5.5.4	<i>Lærerstyrt bruk av Wikipedia i undervisningen.....</i>	58
5.6	OPPSUMMERING AV ANALYSEN.....	60
6	DISKUSJON: DIDAKTISKE IMPLIKASJONER AV STUDIENS FUNN.....	62
6.1	SÅ HVA BETYR DET? TOLKNING AV STUDIENS FUNN.....	62
6.1.1	<i>Lite bevisst kildebruk.....</i>	63
6.1.2	<i>Wikipedias troverdighet.....</i>	65
6.1.3	<i>Lite kunnskap om effektive søkestrategier.....</i>	65
6.1.4	<i>Opplæring i ulike dimensjoner av Internet literacy.....</i>	67
6.1.5	<i>Wikipedia i arbeidet med kildekritikk.....</i>	68
6.2	HVORFOR WIKIPEDIA BØR ADRESSERES AV LÆREREN I SAMFUNNSFAG.....	69
6.3	OPPSUMMERING OG KONKLUDERENDE BEMERKNINGER.....	71
6.4	IMPLIKASJONER FOR VIDERE FORSKNING.....	72
	LITTERATURLISTE.....	74
	VEDLEGG.....	78

1 Innledning

Bruk av Internett i skolen er relativt nytt, og med dette også bruken av nettbaserte kilder. Slike kilder stiller både elever og lærere overfor helt nye utfordringer med tanke på kildekritikk, fordi det er flere faktorer å ta hensyn til når man leser tekst på Internett enn når man leser i en trykt bok. Dette har å gjøre med faktorer som blant annet kjennetegn på kvalitet og autoritet, som ofte er fraværende på Internett. Som en følge av bruken av nettbaserte kilder kan man ikke lenger regne med at all tekst man møter på i skolen er kvalitetsvurdert på forhånd. I denne masteroppgaven argumenterer jeg for at det å ”bruke Internett” er veldig mye mer enn det å kunne åpne en nettside. For at elevene skal kunne bruke informasjon fra nettsider på en god måte kreves det at de har spesielle ferdigheter – en utvidet form for kildekritikk. Behovet for en slik utvidet kildekritikk kommer til syne i læreplanen i samfunnsfag, hvor et stort fokus på kritisk bruk av tekster på Internett er å finne i beskrivelsen av grunnleggende digitale ferdigheter i faget.

Nettbaserte læringsressurser brukes stadig oftere i samfunnsfag, og en nettside mange elever sverger til når de skal løse oppgaver er Wikipedia. Wikipedia er et nettbasert leksikon som inneholder informasjon om det aller meste, og er i tillegg en av verdens mest besøkte nettsider. Leksikonet oppdateres i et høyt tempo: det blir kontinuerlig skrevet nye artikler, og eksisterende artikler endres fortløpende. I skrivende stund inneholder den engelske utgaven, som også er den mest omfattende, 4 223 544 artikler, og Wikipedia finnes i tillegg på 284 andre språk. Med tanke på Wikipedias tilgjengelighet burde det ikke komme som noen overraskelse at leksikonet er svært godt likt av elever, noe som vises i flere undersøkelser (Rye og Rye, 2011; Blikstad-Balas, 2013; Egeberg et al., 2012).

Ståle Angen Rye og Johan Fredrik Rye (2011) har funnet at 86,3 % av elever ved videregående skoler i Vest-Agder vurderer Wikipedia som relevant for undervisningen i samfunnsfag. Samtidig finner Tove Stjern Frønes og Eva Kristin Narvhus (2012) at norske elever synes kildekritikk er vanskelig, spesielt når det kommer til kildevurdering på nett. Det faktum at mange elever både bruker Wikipedia, oppfatter Wikipedia som relevant for samfunnsfag og *samtidig* synes kildekritikk er vanskelig, gjør at jeg ønsker å vite mer om hva samfunnsfaglærere tenker om Wikipedia som kilde i samfunnsfag. Læreres oppfatning av ulike kilder har stor betydning for hvilke kilder elevene bruker, og hvordan de bruker dem.

Denne betydningen er *spesielt* stor når elevene jobber med nettbaserte læringsressurser (Furberg og Rasmussen, 2012), som for eksempel Wikipedia. At lærere har slik betydning, og at læreres perspektiv i liten grad har blitt forsket på hittil, gjør at jeg ønsker å undersøke hvordan lærere forholder seg til en av de mest utbredte læringsressursene i skolen generelt og samfunnsfag spesielt: Wikipedia. I denne masteroppgaven vil jeg derfor undersøke fire samfunnsfaglæreres forhold til Wikipedia som kilde i samfunnsfag, for så å diskutere didaktiske implikasjoner av disse lærernes holdninger.

1.1 Temaets aktualitet

Ståle Angen Rye, Jostein Austvik og Johan Fredrik Rye skriver i en kronikk publisert i Dagbladet 10. februar 2011, ”Skole + Wikipedia = sant”, at ”[...] Wikipedia fremstår som en av de viktigste læringsressursene i den norske videregående skolen i dag” (Rye et al., 2011). Dette i seg selv er med på å aktualisere oppgavens tema: med tanke på læreres betydning for hvordan ulike kilder behandles i undervisningen så er det behov for å vite noe om hva lærere tenker om en av de mest utbredte læringsressursene i skolen.

Det er også interessant å se hvilke politiske signaler som sendes ut angående betydningen av kildekritikk. En internasjonal sammenligning mellom fem land har konkludert med at den norske læreplanen i samfunnsfag vektlegger kildekritikk mindre enn andre lands læreplaner (Utdanningsdirektoratet, 2012). På bakgrunn av dette sendte Utdanningsdirektoratet i 2012 ut forslag til endringer i læreplanen i samfunnsfag på høring. I all hovedsak går endringsforslagene ut på å tydeliggjøre de grunnleggende ferdighetene i faget, og formålet med de foreslåtte endringene er ”[...] å leggje til rette for systematisk utvikling av dei grunnleggjande ferdighetene, med tydeleg progresjon og i samsvar med eigenarten ved samfunnsfaget.” (Utdanningsdirektoratet, 2012, s. 3). Som nevnt er kritisk bruk av nettbaserte kilder – som er denne oppgavens fokus – en sentral del av grunnleggende digitale ferdigheter i samfunnsfag slik læreplanen er i dag, men det er da altså et ønske om å tydeliggjøre dette i enda større grad. Et sentralt endringsforslag går ut på å opprette et helt nytt hovedområde i faget – ”Utforskeren” – for slik å styrke og fremheve læreplanens vektlegging av kildekritikk. Poenget i denne sammenhengen er å vise at det fra politisk hold gis tydelige signaler om at kildekritikk er viktig i samfunnsfag, noe som bidrar til å understreke aktualiteten ved denne masteroppgavens tema.

1.2 Presisering: hvilke samfunnsfag?

Sekkebetegnelsen ”samfunnsfag” inkluderer i den videregående skolen fellesfaget samfunnsfag og fagområdet ”politikk, individ og samfunn”, et fagområde som består av programfagene ”sosialkunnskap”, ”samfunnsgeografi”, ”sosiologi og sosialantropologi” og ”politikk og menneskerettigheter”. I denne masteroppgaven er det ikke hensiktsmessig å trekke et skille mellom de ulike samfunnsfagene, fordi elevers Wikipedia-bruk reiser de samme didaktiske spørsmålene i alle disse fagene. Det er heller ikke trukket et skille mellom de ulike samfunnsfagene i studiens intervjuer. Jeg vil gjennomgående bruke termen ”samfunnsfag” i denne oppgaven som en fellesbetegnelse for alle samfunnsfagene.

1.3 Oppgavens problemstilling

Som beskrevet innledningsvis ønsker jeg å undersøke fire læreres holdninger til Wikipedia som kilde i samfunnsfag. Oppgavens overordnede problemstilling lyder som følger:

Hvordan forholder fire lærere seg til Wikipedia som kilde i samfunnsfag?

Problemstillingen er åpen og undersøkende. Dette er med hensikt, da jeg ønsker fleksibiliteten den gir ved at den åpner for å inkludere aspekter ved lærernes holdninger som jeg selv ikke har tenkt på i forkant av intervjuene. Det skulle vise seg at informantene selv nevnte relevante aspekter ved sine holdninger til Wikipedia som ikke var spesifikt ført opp i den opprinnelige intervjuguiden, og som bidro til at datamaterialet ble rikere enn jeg så for meg ved studiens start. Dette bidro til en mer dyptgående analyse i etterkant. Siden vi vet at læreres oppfatning av ulike kilder har betydning for hvilke kilder elever bruker og hvordan de bruker dem, så er det didaktisk interessant å diskutere hvilke konsekvenser lærernes forhold til Wikipedia kan ha for utviklingen av elevers kildekritiske ferdigheter i samfunnsfag. Dette diskuteres derfor i kapittel 6, med utgangspunkt i tolkningen av analysens hovedfunn.

1.4 Oppgavens oppbygning

I kapittel 2 redegjøres det for hva Wikipedia er, samt for hvorfor oppgavens tema er fagdidaktisk relevant. Det redegjøres også for hva vi vet om Wikipedia i skolen, ved å presentere eksisterende forskning på både internasjonalt og nasjonalt plan. I kapittel 3

gjennomgås oppgavens teoretiske perspektiver som tar utgangspunkt i ”literacy”-begrepet, og spesifikt to former for literacy: ”Internet literacy” og ”critical literacy”. Dette er to teoretiske begrep som sammen bidrar til å belyse relevante aspekter ved elevers kildekritiske ferdigheter: Internet literacy tydeliggjør hva som kreves av kildekritikk når tekstene er nettbaserte, og critical literacy setter det hele inn i et overordnet kritisk perspektiv. I kapittel 4 gjennomgås studiens forskningsdesign og metodiske valg jeg har tatt i denne oppgaven, med vekt på å synliggjøre forskningsprosessen slik at leseren selv skal kunne vurdere konklusjonenes troverdighet. Kapittel 5 er en tematisk innholdsanalyse av de fire intervjuene, sentrert rundt fem analytiske hovedkategorier. Disse kategoriene er konstruert på bakgrunn av den opprinnelige intervjuguiden og andre relevante temaer informantene tok opp under intervjuene. I kapittel 6 tolkes analysens viktigste funn, og denne tolkningen brukes som utgangspunkt for den videre diskusjonen¹ av hvilke konsekvenser lærernes holdninger til Wikipedia kan ha for utviklingen av elevers kildekritiske ferdigheter i samfunnsfag. Kapittelet avsluttes med oppsummeringer og konkluderende bemerkninger, samt noen bemerkninger angående studiens implikasjoner for videre forskning på temaet.

---

¹ Fordi det er didaktiske implikasjoner av studiens funn som diskuteres - læreres holdninger til Wikipedia er kun interessant i den grad de påvirker elevers læringssituasjon – skilles ikke ”didaktiske implikasjoner” ut som et eget punkt i kapittel 6.

2 Wikipedia i en skolekontekst

I dette kapittelet vil jeg gi en kort redegjørelse for hva Wikipedia er rent teknisk, og hva som er spesielt med nettleksikonet. Deretter argumenterer jeg for hvorfor det er viktig for lærere å forholde seg til Wikipedia i samfunnsfag, og tydeliggjør slik temaets fagdidaktiske relevans. Til slutt presenteres internasjonal og nasjonal forskning om hva vi vet om Wikipedia i skolen, med vekt på hvordan både elever og lærere forholder seg til Wikipedia som faglig kilde. Jeg vil også presentere forskning som viser hva vi vet om elevers bruk av Internett, da dette er viktig for å forstå elevers forhold til Wikipedia.

2.1 Hva er Wikipedia?

2.1.1 Leksikonets struktur

Wikipedia er et uavhengig og gratis nettbasert leksikon åpent for alle med tilgang til Internett, skapt av frivillige bidragsytere på mange språk (Lih, 2009). I utgangspunktet kan alle med tilgang til Internett bidra med nye artikler eller redigere eksisterende, og dette kan gjøres anonymt. Noen spesielt utsatte artikler blir midlertidig beskyttet for å unngå vandalisme. Et eksempel på en slik artikkel er den engelske artikkelen om George W. Bush (jr.), som i følge Dan O'Sullivan (2009) er en av de lengste, mest kontroversielle og derfor mest redigerte artiklene på Wikipedia. Artikkelen ble forsøkt vandalisert så ofte at administratorer² bestemte seg for midlertidig å beskytte den, noe som vil si at bare noen spesifikke kategorier av brukere har mulighet til å redigere den (O'Sullivan, 2009). Når en artikkel er midlertidig beskyttet overvåkes den av administratorer, som fjerner beskyttelsen med jevne mellomrom, fordi de mener slik beskyttelse strider i mot Wikipedias prinsipper. Gjentatte forsøk på vandalisme kan føre til at brukerens IP-adresse blir nektet tilgang for en kortere eller lengre periode (Brox, 2012).

Det finnes Wikipedia-artikler på hele 285 språk (Wikipedia, 2012a), hvorav flest artikler er skrevet for den engelske utgaven. I skrivende stund finnes det 4 223 544 artikler bare på engelsk (Wikipedia, 2012b). Et av Wikipedias ledende prinsipper er "[...] a neutral point of

---

² Wikipedia-brukere med spesielle rettigheter, kan for eksempel bestemme å beskytte spesielt utsatte artikler for en liten periode.

view” (NPOV) (O’Sullivan, 2009, s. 123). Bidragsytere skal strebe etter objektivitet og nøytralitet, for slik å få frem flest mulige synspunkter på en sak.

En Wikipedia-side består av langt mer enn bare den leksikalske faktakunnskapen, noe O’Sullivan utdyper i følgende sitat:

A common misapprehension about Wikipedia is that it consists of a chaotic free-for-all to which anyone can add whatever they fancy. This is far from the case. Behind its public face lies a vast and complex organization containing, for instance, dozens of pages of rules, conventions and advice to potential editors, and further pages involving discussion of each of these. Most of those consulting the encyclopedia will only be interested in the article pages, but these are like the visible part of an iceberg (O’ Sullivan, 2009, s. 94).

Som O’Sullivan (2009) antyder er Wikipedia mer enn det en artikkelside kan se ut som ved første øyekast. En slik side består som oftest av fire ”faner”, som kalles henholdsvis ”artikkel”, ”diskusjon”, ”rediger” og ”vis historikk”. Fanen ”artikkel” er den som automatisk kommer opp når man søker etter noe i søkefeltet, og inneholder den leksikalske faktakunnskapen om søkeordet.

Bilde 1: Den norske artikkelsiden om NATO

The screenshot shows the Norwegian Wikipedia page for NATO. The main content area includes a title 'NATO', a short introductory paragraph, and a table of contents with sections like 'Historie' and 'Medlemmer'. On the right side, there is a detailed infobox for 'North Atlantic Treaty Organization / Organisation du Traité de l'Atlantique Nord'. The infobox features the NATO flag, a map of member states, and a table with the following information:

Rolle:	Forsvarsallianse
Opprettet:	4. april 1949
Hovedkvarter:	Brussel i Belgia
Offisielle språk:	Engelsk Fransk
Medlemsland:	28
Generalsekretær:	Anders Fogh Rasmussen
Sjefen for NATOs militærkomite:	Giampaolo Di Paola
Nettside:	http://www.nato.int/dp

Klikker man på ”diskusjon” kommer man til en side som inneholder brukeres diskusjoner rundt artikkelen.

Bilde 2: NATO-artikkelens diskusjonsside

The screenshot shows the Wikipedia discussion page for the article "NATO". The browser address bar displays "no.wikipedia.org/wiki/Diskusjon:NATO". The page title is "Diskusjon:NATO". The main content area contains several discussion points:

- BRD, Vest-Tyskland, Tyskland eller Tyskland(Vest)?** [rediger] - A discussion about the correct name for West Germany, with a user named VerLanco contributing on 11. jan 2005.
- NATO eller Nato** [rediger] - A discussion about whether to use "NATO" or "Nato", with users VerLanco and Duffman contributing on 11. jan 2005.

At the bottom of the page, there are logos for Wikipedia and Wikimedia Norge, and a footer with the text "Denne siden ble sist endret 9. jul 2008 kl. 22:46."

”Rediger” fører til siden som lar deg endre det faglige innholdet i artikkelen.

Bilde 3: NATO-artikkelens redigeringside

The screenshot shows the Wikipedia editing page for the article "NATO". The browser address bar displays "no.wikipedia.org/w/index.php?title=NATO&action=edit". The page title is "Redigerer NATO". A warning message at the top states "Du er ikke logget inn!". The main content area contains the wikitext for the article, including the title "North Atlantic Treaty Organization", the location "Brussels", and the official language "French". The page also includes a "Forklaring" section and a footer with the text "Denne siden ble sist endret 9. jul 2008 kl. 22:46."

”Vis historikk” fører til siden som inneholder artikkelens revisjonshistorikk, hvor det finnes detaljert informasjon om *når* en endring ble foretatt, og av *hvilken bruker*. Man får også tilgang til tidligere versjoner av siden, slik den så ut *før* endringer ble foretatt.

Bilde 4: NATO-artikkelens revisjonshistorikk

The screenshot shows the Wikipedia revision history for the article 'NATO'. The page title is 'Revisjonshistorikk for «NATO»'. It includes a search bar, a list of revisions with columns for date, time, user, and size change, and a list of external links.

Revisjonshistorikk for «NATO»

Bla i historikken

Fra år (og tidligere): 2013 Fra måned (og tidligere): alle Filter for tagger: Gå

Oppdater interwikilinkene fra Wikidata for denne siden

For alle versjoner listet under, trykk på datoen for å se versjonen. For mer hjelp, se [Hjelp:Revisjonshistorikk](#) og [Hjelp:Redigeringsforklaring](#).
 Eksterne verktøy: [Statistikk over revisjonshistorikk](#) · [Søk i revisjonshistorikk](#) · [Antall overvåkere](#) · [Sidevisningsstatistikk](#) ¶

Forklaring: (nå) = forskjell fra nåværende versjon, (forrige) = forskjell fra forrige versjon, m = mindre endring.
 (Siste | Første) Vis (50 nyere | 50 eldre) (20 | 50 | 100 | 250 | 500)

Sammenlign valgte revisjoner

- (nå | forrige) 7. mar 2013 kl. 20:02 Addbot (diskusjon | bidrag) m . . (13 428 bytes) (-3 904) . . (bot: Fjerner 122 interwikilinker som nå hentes fra d:q:7194 på Wikidata) (Fjern denne endringen)
- (nå | forrige) 18. jan 2013 kl. 10:26 4ing (diskusjon | bidrag) m . . (17 332 bytes) (+17 294) . . (Tilbakestilte endring av 79.160.136.21 (bidrag) til siste versjon av EmausBot) (Fjern denne endringen)
- (nå | forrige) 18. jan 2013 kl. 10:23 79.160.136.21 (diskusjon) . . (38 bytes) (-17 294) . . (Erstatter siden med «BØØ, denne nett siden er ikke Bral!») (Fjern denne endringen)
- (nå | forrige) 10. jan 2013 kl. 15:48 EmausBot (diskusjon | bidrag) m . . (17 332 bytes) (+40) . . (2.7.2+) (Robot: Endrer tl:NATO til tl:Kapisanan ng Kasunduan sa Hilagang Atlantiko) (Fjern denne endringen)
- (nå | forrige) 7. jan 2013 kl. 14:41 Profos (diskusjon | bidrag) m . . (17 292 bytes) (+491) . . (Tilbakestilte endring av 109.232.72.15 (bidrag) til siste versjon av 85.165.116.115) (Fjern denne endringen)
- (nå | forrige) 7. jan 2013 kl. 14:41 109.232.72.15 (diskusjon) . . (16 801 bytes) (-491) . . (→Begynnelsen) (Fjern denne endringen)
- (nå | forrige) 20. des 2012 kl. 11:50 85.165.116.115 (diskusjon) . . (17 292 bytes) (+3 116) . . (Fjern denne endringen)
- (nå | forrige) 20. des 2012 kl. 11:49 79.160.136.21 (diskusjon) . . (14 176 bytes) (+10) . . (Fjern denne endringen)
- (nå | forrige) 20. des 2012 kl. 11:49 79.160.136.21 (diskusjon) . . (14 166 bytes) (-10) . . (Fjern denne endringen)
- (nå | forrige) 20. des 2012 kl. 11:46 79.160.136.21 (diskusjon) . . (14 176 bytes) (0) . . (Fjern denne endringen)
- (nå | forrige) 20. des 2012 kl. 11:46 79.160.136.21 (diskusjon) . . (14 176 bytes) (-4) . . (Fjern denne endringen)
- (nå | forrige) 20. des 2012 kl. 11:44 79.160.136.21 (diskusjon) . . (14 180 bytes) (-3 112) . . (Fjern denne endringen)
- (nå | forrige) 24. nov 2012 kl. 13:49 Toreau (diskusjon | bidrag) . . (17 292 bytes) (-39) . . (→Ettor 11. septembar) (Fjern denne endringen)
- (nå | forrige) 16. nov 2012 kl. 14:18 BjørnN (diskusjon | bidrag) m . . (17 331 bytes) (-9) . . (Tilbakestilte endring av 77.88.102.196 (bidrag) til siste versjon av Mali) (Fjern denne endringen)
- (nå | forrige) 16. nov 2012 kl. 14:15 77.88.102.196 (diskusjon) . . (17 340 bytes) (+9) . . (→Flere medlemmer?) (Fjern denne endringen)
- (nå | forrige) 15. nov 2012 kl. 23:59 Mali (diskusjon | bidrag) m . . (17 331 bytes) (-9) . . (Tilbakestilte endring av 46.228.62.89 (bidrag) til siste versjon av CocuBot) (Fjern denne endringen)
- (nå | forrige) 15. nov 2012 kl. 17:53 46.228.62.89 (diskusjon) . . (17 322 bytes) (-9) . . (→Flere medlemmer?) (Fjern denne endringen)
- (nå | forrige) 14. nov 2012 kl. 14:02 CocuBot (diskusjon | bidrag) m . . (17 331 bytes) (+16) . . (bot: bar:NATO er en utmerka artikkel) (Fjern denne endringen)
- (nå | forrige) 6. nov 2012 kl. 18:40 109.189.86.26 (diskusjon) . . (17 315 bytes) (-4) . . (→Kaldt krig) (Fjern denne endringen)

Nederst på hver artikkelside finnes en liste over alle kilder som er brukt i utformingen av artikkelen.

Bilde 5: NATO-artikkelens oppgitte referanser

The screenshot shows the reference section of the Wikipedia article for 'NATO'. It includes a list of references and external links.

Se også [rediger]

- ISAF-styrken i Afghanistan
- Vestblokken
- Østblokken
- Warszawapakten
- Anti-Komintern-pakten

Referanser [rediger]

- ^ Traktat for det nord-atlantiske område ¶ - traktatteksten på Norsk
- ^ NATO Who's who? - Secretaries General of NATO ¶

Eksterne lenker [rediger]

- NATOs offisielle nettsted (engelsk) ¶

North Atlantic Treaty Organization (NATO) [skjull]

Historie	Den nordatlantiske traktat · Toppmøte · Operasjoner · Utvidelse
Struktur	Det nordatlantiske råd · Supreme Headquarters Allied Powers Europe (SHAPE) · Allied Command Transformation (ACT)
Personer	Generalsekretær · Formenn for NATOs militærkomité · Supreme Allied Commander Europe (SACEUR) · Supreme Allied Commander Transformation (SACT)
Medlemmer	Albania · Belgia · Bulgaria · Canada · Danmark · Estland · Frankrike · Hellas · Island · Italia · Kroatia · Latvia · Litauen · Luxembourg · Nederland · Norge · Polen · Portugal · Romania · Slovakia · Slovenia · Spania · Storbritannia · Tsjekkia · Tyrkia · Tyskland · Ungarn · USA

2.1.2 Web 2.0 og wikiteknologi

For å forstå hvordan Wikipedia fungerer er begreper som ”Web 2.0” og ”wikiteknologi” sentrale. Begrepet Web 2.0 henviser til at det nå er enklere for brukere å bidra med innhold og kommunisere på Internett, ikke bare konsumere informasjon. Dette muliggjøres ved utvikling av nye teknologier, deriblant wikiteknologien (Madden og Fox, 2006; Eijkman, 2010). Wikiteknologien går ut på at alle med tilgang til Internett kan redigere og publisere informasjon på Internett når de selv vil (Richardson, 2010). Uten slik teknologi ville ikke sider som Wikipedia kunne eksistere. Wikipedias artikkelsider, med de parallelle dokumentene som man gis tilgang til gjennom fanene er et resultat av wikiteknologi (Brox, 2012). Før slik teknologi ble vanlig var det bare mennesker med kjennskap til HTML-koder som kunne bidra på Internett (Richardson, 2010). Det viktigste i denne sammenhengen er altså at utviklingen av ny teknologi har bidratt til at enhver med tilgang til Internett kan bidra, og det uten og måtte sette seg inn i noe annet enn hvor ”edit”-knappen befinner seg.

2.1.3 Wikipedia og kvalitetskontroll

I motsetning til Store Norske Leksikon på nett har ikke Wikipedia faglig kvalitetskontroll i forkant av publisering av informasjon. Likevel finnes det en form for kvalitetskontroll i etterkant, noe som beskrives som en prosess hvor utvalgte artikler gis ”featured article status” eller på norsk; status som ”ukens artikkel”. Dette er en omfattende prosess. Artikler som nomineres har gjerne gjennomgått betydelig endringer gjort av flere brukere, og har en detaljert gjengivelse av kildene som ligger til grunn for artikkelen (O’Sullivan, 2009). En utvalgt gruppe administratorer³ avgjør hvorvidt artikkelen skal få status som ”ukens artikkel” eller ei. Dette er en prosess Wikipedia selv sier skal bidra til å fremheve de beste artiklene på leksikonet, slik at det skal bli lettere for leseren å finne dem. Selv om dette kan sies å være en form for kvalitetskontroll er det en helt *annen type* kvalitetskontroll enn den vi finner på Store Norske Leksikon. Hos Store Norske Leksikon sitter det faglige redaktører som står ansvarlige for fagstoffet som publiseres i forkant, mens på Wikipedia er det brukerne selv som står for kvalitetskontroll i etterkant ved at feil og mangler rettes opp i artiklene.

---

³ O’Sullivan (2009, s. 99) kaller lederen ”Featured Article Candidate director” og hans medhjelpere ”delegates”.

2.2 Wikipedia, lærere og samfunnsfag: fagdidaktisk relevans

Hva skal vi med lærebok og lærere når oppdaterte svar finnes på Wikipedia? Spørsmålet er spesielt interessant i samfunnsfaget, der elevene lærer om samfunn som endrer seg raskere enn de tradisjonelle lærebøker kan greie å fange opp. En hvilken som helst lærebok fra 2008 vil mangle sentral informasjon om blant annet klimaendringene, amerikansk politikk, Wikileaks eller den norske krigføringen i Afghanistan. (...) På Wikipedia ligger derimot oppdatert faktakunnskap om de fleste tema som en samfunnsfagselev trenger å orientere seg om i løpet av skoleåret (Rye et al., 2011).

Dette sitatet er hentet fra Ståle Angen Rye, Jostein Austvik og Johan Fredrik Ryes kronikk ”Skole + Wikipedia = sant” som sto på trykk i Dagbladet 10. februar 2011. De tre kronikkforfatterne setter fokus på hvorfor det er spesielt viktig å forholde seg til Wikipedia i et fag som samfunnsfag, som er et fag som må holde tritt med raske endringer i samfunnet. Kronikkforfatternes poeng er ikke å avskrive læreboka, og heller ikke å fremheve Wikipedia som ”det riktige svaret” i samfunnsfag. De understreker at det er problematisk å støtte seg til én kilde, uansett hva denne kilden er. Deres hovedpoeng er at Wikipedia har kommet for å bli, og at det heller bør diskuteres hvordan Wikipedia virker inn på norske elevers læringsarbeid enn å ta et prinsipielt standpunkt for eller mot nettleksikonet. Slik de ser det kan Wikipedias popularitet blant elever føre til en innskrenkning i elevenes kildetilfang, noe som er like lite ønskelig som lærebokas dominans. Med tanke på hvordan flertallet av elever bruker Wikipedia i dag – en bruk preget av raske søk, klipp-og-lim samt lite kritisk vurdering av informasjonen de finner der – fremmer de følgende påstand: ”I realiteten vil mange elever ha behov for aktiv veiledning fra faglærer for å få et fullt og godt læringsutbytte av stoffet de finner på Wikipedia” (Rye et al., 2011). Denne påstanden illustrerer læreres rolle i det hele, og hvorfor det er viktig at samfunnsfaglærere tenker over hvordan de forholder seg til Wikipedia. Det er en sentral didaktisk utfordring for lærere å legge til rette for at elevene skal få utviklet sine kildekritiske ferdigheter på best mulig måte, og det å se informasjon i et kritisk perspektiv er en kompleks ferdighet som krever systematisk opplæring i samfunnsfagundervisningen. På bakgrunn av dette vil jeg derfor hevde at hvordan lærere forholder seg til Wikipedia som kilde i samfunnsfag er fagdidaktisk relevant.

Kronikken omtalt ovenfor illustrerer hvorfor det er viktig å vite noe om hvordan lærere forholder seg til Wikipedia i et fag som samfunnsfag. Mark Kissling (2011) er en amerikansk samfunnsfaglærer⁴, og han hevder i sin artikkel ”A Call for Wikipedia in the Classroom” at Wikipedia kan være både problematisk og nyttig i undervisningssammenheng, og at dette i seg selv er gode grunner for samfunnsfaglærere til å lære elevene mer om Wikipedia. Han trekker frem uttalt skepsis mot Wikipedia, deriblant Andrew Keen og Jaron Laniers uttalelser. I følge Kissling (2011) hevder Keen at kunnskapsproduksjonen på Wikipedia fører til en ”cult of the amateur” som går på bekostning av ekspertkunnskap. Videre hevder Kissling (2011) at Lanier ser på det Wikipedia bedriver som å skille forfatteren fra teksten, for slik å innbille leseren at teksten er fullstendig nøytral. Kisslings respons på dette er å understreke lærerens rolle:

The warnings about Wikipedia from Keen, Lanier, and others are not easily dismissed. And for this very reason, teachers need to address them. Indeed, directing students away from Wikipedia is a denial of the real landscape of our students’ lives. Social studies education centers on teaching students about living in the(ir) world(s), and like it or not, Wikipedia has a strong foundation there (Kissling, 2011, s. 62).

2.3 Hva vet vi om Wikipedia i skolen?

Wikipedia er en av verdens mest besøkte nettsider. Når det gjelder sider som omfatter utdannings- og referanseinnhold, så genererer Wikipedia nesten seks ganger så mye trafikk som den nest mest populære siden (Rainie og Tancer, 2007). Det vil i denne sammenhengen være hensiktsmessig å presentere eksisterende forskning på Wikipedia i skolen, som kan fungere som et bakteppe for oppgavens analyse og diskusjon. Innledningsvis presenteres også forskning på elevers tilgang til og bruk av Internett. Når elever bruker Wikipedia forutsetter dette at de benytter Internett som informasjonskanal, derfor må vi også vite noe om bruken av Internett blant elever.

2.3.1 Elevers tilgang til og bruk av Internett

Før jeg presenterer tall på elevers tilgang til og bruk av Internett i Norge vil jeg komme med noen internasjonale tall på dette:

---

⁴ Oversatt fra ”Social studies teacher” (Kissling, 2011, s. 64).

Internasjonalt

Sonia Livingstone og Magdalena Bober (2004) finner i sin omfattende britiske undersøkelse ”UK Children Go Online (UKCGO)” at 90 % av elever mellom 9 og 19 år – som bruker Internett minst en gang i uka – bruker Internett i sitt skolearbeid. De finner også at 60 % av den samme elevgruppen anser Internett for å være det beste verktøyet for å finne informasjon til hjemmelekser. Kaisa Leno (2006) har undersøkt finske 15-åringers oppfatninger av fordeler og ulemper ved Internett. Hun finner at enkel tilgang til aktuell informasjon er det elevene ser som den største fordel. Leno (2006) finner også at elevene ikke opplever det å finne pålitelig informasjon på Internett som noe stort problem, og elevene ser ikke på dette som en stor ulempe ved Internett.

Nasjonalt

Gunstein Egeberg et al. (2012) finner i rapporten ”Monitor 2011: Skolens digitale tilstand” at størsteparten av norske elever har tilgang til datamaskin med Internetttilgang både hjemme og på skolen. I denne oppgavens sammenhengen er elever på videregående trinn mest interessant, og rapporten viser at 86 % av elever på Vg2 har egen datamaskin hjemme, mens 14 % har tilgang til datamaskin hjemme. På skolen har så mange som 94 % av elevene tilgang til egen bærbar datamaskin (Egeberg et al., 2012). Ståle Angen Rye og Johan Fredrik Rye (2011) har undersøkt ungdommers mediebruk på videregående skoler i Vest-Agder. De finner blant annet at Internett er godt integrert i elevenes skolehverdag, og at de fleste vurderer nettbaserte læringsressurser som en naturlig del av læringsmiljøet. De finner også at hele 87,3 % av elevene ville begynne sitt søk etter informasjon på Internett (Rye og Rye, 2011).

2.3.2 ”Klipp-og-lim”

Kopiering av tekst fra kilder på Internett til bruk i egne oppgaver er utbredt blant norske elever (Furberg og Rasmussen, 2012). Marte Blikstad-Balas (2013) finner i sin undersøkelse at mange elever synes nettopp Wikipedias tilgjengelighet og språklige stil gjør det svært fristende å ”klippe og lime”, og at de selv anser denne fristelsen som en ulempe ved leksikonet. Anniken Furberg og Ingvill Rasmussen (2012, s. 23) påpeker at: ”Forskning viser at elevtekster som produseres på grunnlag av nettbaserte kilder, ofte bærer preg av gjengivelse av fakta og av manglende forklaringer og drøftinger.” De to forskerne

understreker at det kan være problematisk nok for elevene å skulle forholde seg til kildeomfanget på Internett, og at informasjonen de finner som oftest er ubearbeidet representerer enda en utfordring. Furberg og Rasmussen (2012) hevder videre at elevene har en tendens til å være faktaorienterte fremfor forståelsesorienterte når de arbeider med nettbaserte kilder. De understreker at faktaorientering ikke er utelukkende negativt, da det er nødvendig å "[...] ha kjennskap til fakta om det som skal læres" (Furberg og Rasmussen, 2012, s. 25). Houman Harouni (2009) påpeker i tråd med dette at en viss bakgrunnskunnskap om temaet som skal arbeides med er en forutsetning for å kunne forestille seg ulike synspunkter på dette temaet. Såkalt "faktakunnskap" – bakgrunnskunnskap om et tema – er altså viktig, men bare i den grad kunnskapen kan bidra til en dypere forståelse av temaet, og ikke blir et mål i seg selv.

Furberg og Rasmussen (2012) hevder videre at elevene finner det vanskelig å sette sammen "sin egen" tekst i etterkant av alle utklippene de har foretatt. Elevene i undersøkelsen vurderte i liten grad kvaliteten på kildene de fant; de sa seg fornøye hvis de mente informasjonen var relevant nok for oppgaven de skulle besvare. Dette samsvarer også med internasjonal forskning. Sook Lim (2009) finner i sin studie av studenters Wikipedia-bruk at studentene var klar over at de ikke alltid fikk best mulig informasjon på Wikipedia, men tilgjengeligheten var viktigere enn kvaliteten. Miriam Metzger (2007) finner at nettbrukere ikke kontinuerlig vurderer troverdigheten til kildene de bruker.

Furberg og Rasmussen (2012) understreker lærerens rolle i nettbaserte lærings situasjoner. De hevder det er viktig at læreren veileder elevene underveis i arbeidsprosessen på innholds- og meningsnivå, ikke bare på det strukturelle. Læreren må veilede elevene i diskusjonen av de vitenskapelige begrepene det jobbes med, og støtte dem i en gjennomføring av faglige diskusjoner om temaet (Furberg og Rasmussen, 2012). Dette er relevant for denne oppgavens problemstilling, som fokuserer på læreres forhold til en nettbasert læringsressurs elevene bruker svært ofte: Wikipedia. Hvordan lærere forholder seg til elevers kildebruk har betydning for hvilke kilder som benyttes (Blikstad-Balas, 2013), og ikke minst *hvordan* de benyttes. Dette underbygges av Furberg og Rasmussens (2012) undersøkelse.

2.3.3 Elever og Wikipedia i norsk skole

Rye og Rye (2011) finner at 86,3 % av elevene i deres spørreundersøkelse vurderer Wikipedia som ”veldig” eller ”delvis” relevant for undervisningen i samfunnsfag. De finner også at hele 95,9 % av elevene synes Wikipedia er ”veldig enkelt å bruke” eller ”enkelt å bruke”. I tråd med dette finner Blikstad-Balas (2013) at 83 % av elevene i hennes undersøkelse liker å bruke Wikipedia til skolearbeid. Når det gjelder faktisk bruk av leksikonet finner Egeberg et al. (2012) at 79 % av norske Vg2-elever bruker Wikipedia ukentlig eller daglig. Det er viktig å understreke at denne undersøkelsen tar utgangspunkt i et landsdekkende utvalg av elever i Norge, i motsetning til Rye og Ryes (2011) undersøkelse. Det kommer også frem i Egeberg et al. (2012) sin undersøkelse at elevene stoler betraktelig mindre på Wikipedia enn forlagenes nettsider, men likevel brukes Wikipedia betydelig oftere. Forlagenes nettsider brukes daglig eller ukentlig av kun 30 %, mot nevnte 79 % for Wikipedia. Blikstad-Balas (2013) finner i sin undersøkelse om elevers bruk av Wikipedia at det ofte er uklarerhet blant elevene om hvorvidt læreren deres synes Wikipedia er en god kilde eller ikke. Elever på samme skole – med samme norsklærer – stiller seg nemlig ulikt til påstanden ”Norsklæreren min liker at jeg bruker Wikipedia til skoleoppgaver”.

Vi vet at mange elever ofte ender opp på Wikipedia som en konsekvens av et søk i Google, derfor vil jeg her trekke frem forskning som viser bruk av Google. Lim (2009) finner at over halvparten av studentene i hennes undersøkelse havner på Wikipedia etter et søk i Google. På lik linje finner Lee Rainie og Bill Tancer (2007) i sin undersøkelse at over 70 % av besøket på Wikipedia en gitt uke var en konsekvens av søk i søkemotorer som Google. Rye og Rye (2011) finner at 96,5 % av elevene synes Google er enkelt å bruke. I tråd med dette finner Egeberg et al. (2012) at hele 96 % av Vg2-elevne bruker Google daglig eller ukentlig.

2.3.4 Lærere, Wikipedia og digitale ferdigheter

Sammenlignet med hva vi vet om elever og Wikipedia er det ikke mye vi vet om lærere på dette området, og derfor er det her interessant å vise til Brox’ (2012) pilot-spørreundersøkelse av norske lærerstudenters bruk av, forståelse for og holdninger til Wikipedia. 97 % av lærerstudentene som deltok i undersøkelsen svarte at de selv brukte Wikipedia for å finne informasjon. Likevel avdekker undersøkelsen svært lav kunnskap blant de samme lærerstudentene om hvordan Wikipedia fungerer: 40 % er ikke klar over at man kan endre det faglige innholdet. 28 % tror bidragsytere må godkjennes av Wikipedia i forkant. 53 % tror at

bidragsytere må skrive under fullt navn, og 79 % tror at bidragsytere må registrere seg før de kan publisere tekst (Brox, 2012). Alt dette er *feil*. Utvalget i denne undersøkelsen er ikke representativt for lærerstudenter i Norge, men den tegner likevel et interessant bilde av kommende norske læreres kunnskap – eller mangel på kunnskap – om Wikipedia. Undersøkelsens funn tyder altså på at lærerstudentene gjerne bruker Wikipedia som informasjonskanal selv om de innehar lite sikker kunnskap om hvordan Wikipedia fungerer. I lys av dette er det interessant å nevne Blikstad-Balas' (2013) funn referert til ovenfor, som kan tolkes som at ikke alle lærere har tenkt gjennom sitt forhold til Wikipedia, eller i alle fall ikke reflektert over dette sammen med elever og kommunisert en tydelig holdning eller klare retningslinjer.

I rapporten "Kunnskapsløftet – tung bær å bære?" finner Frøydis Hertzberg (2009) at lærere og skoleledere fokuserer på utstyr og ressurser når det er snakk om hvordan digitale ferdigheter implementeres i praksis. Hun hevder at det ofte er lærernes kompetanse som trekkes frem fremfor elevenes, og at dette går ut på hvor flink læreren er til å anvende ulike program og funksjoner på datamaskinen. En konsekvens av dette er lite systematisk fokus blant lærere og skoleledere på pedagogisk *bruk* av slikt utstyr, og hva slik bruk kan bidra med i elevers læringssituasjon.

I mangel på informasjon om lærere og Wikipedia i Norge kan det være interessant å se på en amerikansk undersøkelse utført av Kristen Purcell et al. (2013) om hvordan amerikanske lærere bruker teknologi hjemme og i klasserommet. Spørreundersøkelse er brukt i kombinasjon med fokusgrupper bestående av lærere og elever. Et interessant funn rapporten presenterer er at læreres egen bruk av digitale verktøy kan stå i et motsetningsforhold til deres bekymringer for og oppfatninger av elevers bruk av de samme verktøyene (Purcell et al., 2013). Samtidig som at lærere uttrykker bekymring for at elever "[...]equate research with Googling[...]" (Purcell et al. 2013, s. 5), så bruker 99 % av lærerne selv slike søkemotorer for å finne informasjon på Internett. Den samme tendensen finner Purcell et al. (2013) når det gjelder bruk av Wikipedia. De finner at andelen lærere som bruker Wikipedia er mye høyere enn andelen voksne, amerikanske Internettbrukere som helhet; 87 % mot 53 %. Samtidig kom det frem under fokusgruppene at de samme lærerne ofte frarådet elever å bruke Wikipedia, på grunn av bekymring rundt innholdets troverdighet. Purcell et al. (2013, s. 6) understreker resultatenes betydning:

These results indicate that while these teachers are concerned about how their students use the internet in general – and search engines in particular – to find information, they are confident in their own ability to use these tools effectively.

Purcell et al. (2013) sin undersøkelse er ikke direkte overførbar til norske forhold, og vi må være forsiktige med å si noe norske lærere basert på denne. Samtidig vil jeg hevde at undersøkelsen tegner opp et spennende bilde av et felt vi foreløpig vet lite om her hjemme. Det er få grunner til å anta at lignende tendenser ikke er å finne i Norge, og dette er et felt det er behov for å forske mer på.

2.4 Oppsummering

Samfunnsfag er et fag som er opptatt av endringer i samfunnet, og slike endringer blir i hurtig tempo oppdatert i fagartikler på Wikipedia. Dette er med på å gjøre Wikipedia til en relevant læringsressurs i faget. Mange elever liker å bruke Wikipedia og får ofte anledning til å bruke det også, fordi det er vanlig at de får velge kilder selv når de jobber med skoleoppgaver.

Forskningen som er presentert i dette kapitlet viser derimot at det er et sprik mellom hvordan elever bruker Internett generelt og Wikipedia spesielt, og hva skoleledere og lærere fokuserer på av digitale ferdigheter. Resultatene antyder lite systematikk i opplæringen av elevers kildekritiske ferdigheter, da klipp-og-lim-praksiser fortsatt ser ut til å være utbredt i norsk skole.

3 Teoretiske perspektiver

I et historisk perspektiv er bruken av Internett i skolen relativt nytt (Schofield, 2006). Med Internett fikk mennesker nærmest endeløs tilgang på informasjon ulikt noe vi har sett tidligere. Flere forskere peker på at dette fordrer en ny og utvidet måte å tenke kildekritikk på (Bertnes og Tuseth, 2012; Livingstone, 2009; Schofield, 2006). I sterk kontrast til tidligere kan ikke elever lenger regne med at så å si all informasjon de møter på skolen er forhåndsvurdert som adekvat, fordi også nettbaserte tekster i økende grad innlemmes i skolen. Slik kan det sies at informasjonskompetanse blir noe mer enn det har vært tidligere, og dette krever mer av dem som vil finne frem til god informasjon.

Formålet med denne masteroppgaven er å beskrive hvordan fire lærere forholder seg til Wikipedia som kilde i samfunnsfag. For å kunne diskutere hvilke implikasjoner dette har for utviklingen av elevers kildekritiske ferdigheter, er det spesielt to termer som er vesentlige: Internet literacy og critical literacy. Disse begrepene er oppgavens teoretiske utgangspunkt. Jeg vil først redegjøre kort for hva literacy⁵ er, og hvorfor begrepet må forstås *både* som individuelle ferdigheter *og* som sosial praksis. Jeg vil så presentere begrepet Internet literacy, og forklare hvorfor jeg velger å bruke dette. Deretter vil jeg presentere hovedtrekk ved det omfattende feltet critical literacy, for så å avgrense dette til oppgavens formål og forklare hvordan og hvorfor jeg anvender begrepet. Jeg vil også trekke paralleller mellom Internet literacy og critical literacy, for slik å vise at dette er begreper som må sees i sammenheng. Avslutningsvis kobler jeg Internet literacy og critical literacy til samfunnsfag i norsk skole ved først å vise hvordan oppnåelse av fagets formål avhenger av systematisk opplæring i først og fremst critical literacy, men også Internet literacy. Så viser jeg hvorfor jeg mener begrepet Internet literacy er relevant for å forstå innholdet i det læreplanen definerer som grunnleggende digitale ferdigheter i faget.

3.1 Literacy

Sonia Livingstone (2009) hevder at begrepet ”literacy” kan forstås både som individuelle ferdigheter og sosial praksis. Ferdighetene det her er snakk om er lese- og skriveferdigheter.

---

⁵ I mangel av et godt norsk ord for dette begrepet velger jeg å bruke ”literacy” på norsk også. Dette har blitt gjort av andre norske forfattere, for eksempel Svein Østerud (2004) og Dagrun Skjelbred og Aslaug Veum (red.) (2013).

Både Joanne Larson og Jackie Marsh (2005) og David Barton (2001) påpeker at literacy tradisjonelt har blitt sett på som et sett individuelle lese- og skriveferdigheter som individet kan lære uavhengig av kontekst og erfaring. Larson og Marsh (2005), Barton (2001) og Livingstone (2009) påpeker alle at det har blitt vanligere å erkjenne den sosiale kontekstens betydning for læring av slike ferdigheter. Å forstå literacy som sosial praksis innebærer derfor, i følge Larson og Marsh (2005), å se at de individuelle lese- og skriveferdighetene er formet av sosiale, kulturelle, økonomiske og politiske forhold. Livingstone (2009) følger deres argumentasjon, og hevder at literacy bør forstås som en kombinasjon av både individuelle ferdigheter og sosial praksis, altså at individuelle lese- og skriveferdigheter formes og påvirkes av samfunnet. I tråd med dette hevder Østerud (2004, s. 179) at literacy må forstås som "[...] et sett av *sosiale praksiser* der skriftteknologien inngår sammen med det symbolsystemet den formidler." Jeg vil i denne oppgaven bruke "literacy"-begrepet slik Livingstone (2009) gjør, og se lese- og skriveferdigheter i sammenheng med situasjonen de brukes i. Her betyr det å se utvikling av kildekritiske ferdigheter i sammenheng med læreplanmål, politiske visjoner for skolen og ikke minst lærernes oppfatning av hvordan opplæring i kildekritiske ferdigheter bør foregå.

Uttrykk som "digital literacy", "media literacy", "critical literacy", "information literacy" og "Internet literacy" brukes ofte om hverandre med overlappende innhold, og det kan være utfordrende å skille mellom dem. Jeg vil i denne oppgaven forholde meg til, og anvende, Internet literacy og critical literacy. Jeg har valgt disse to begrepene fordi de er mest relevante for min oppgave, noe jeg vil begrunne senere i kapitlet. Først er det imidlertid viktig å understreke at den store mengden literacy-begreper har oppstått som en følge av at datamaskinen og Internett har åpnet for nye måter å lese og skrive tekst på, som skaper et behov for å beherske flere ferdigheter enn "bare" å kunne lese og skrive i tradisjonell forstand (van Dijk, 2005). Livingstone (2009) hevder at overgangen fra autoritative og kontrollerte informasjonskilder til kunnskapssamfunn som Wikipedia nødvendiggjør nytenkning rundt hva literacy egentlig innebærer. Hun understreker at det er andre faktorer å ta hensyn til når man leser på Internett enn når man leser en vanlig bok (Livingstone, 2009), og derfor må literacy-begrepet som anvendes inkludere mer enn bare "vanlige" lese- og skriveferdigheter. I denne sammenhengen anvender Livingstone (2008) begrepet "Internet literacy". Dette skiller seg fra annen literacy ved at de spesifikke ferdighetene, opplevelsene, tekstene og kulturelle verdiene som assosieres med Internett skiller seg fra de som assosieres med trykt tekst.

3.2 Internet literacy

3.2.1 Hva innebærer begrepet?

Livingstone (2009, s. 186) hevder at Internet literacy består av fire dimensjoner: ”access, analysis, evaluation and creation”. *Access* handler om tilgang til Internett. Livingstone (2009) hevder at dette ikke bare handler om å ha en datamaskin med Internett-tilgang, men at ”tilgang” også inkluderer det å klare og få tilgang til informasjon og kommunikasjon på Internett.

Analysis handler om at brukere skal kunne analysere og forstå fire aspekter ved Internett (Buckingham, 2007 referert til i Livingstone, 2009). Det første aspektet handler om representasjon; hva slags ”virkelighet” blir vi presentert for på Internett? Hvordan informasjon fremstilles på Internett påvirkes av mange faktorer, noe som kan føre til at noens meninger blir representert på bekostning av andres. Det andre aspektet er språk. For å kunne benytte seg av nettbasert informasjon er det nødvendig å forstå hvilke språklige sjangre som eksisterer på Internett. En personlig blogg skrives for eksempel innenfor en helt annen sjanger enn en leksikonartikkel. Utallige sjangre er representert på Internett, og det krever øvelse å kjenne dem igjen, og skille dem fra hverandre. Det tredje aspektet handler om produksjonsforhold; hvem produserer informasjonen? På Internett kan det være vanskelig å skille mellom private og kommersielle aktører, og personlige blogger kan også her brukes som eksempel. Det er vanlig i dag at bloggere samarbeider med kommersielle firmaer, ved at bloggerne får tilsendt gratis produkter som de skal reklamere for på bloggen sin.

Utfordringen i slike situasjoner er ofte at det kan være utydelig at produktomtalen på en blogg er reklame⁶. En slik situasjon er et eksempel på at det kan være vanskelig å skille mellom private (bloggeren) og kommersielle (firmaet) aktører på Internett. Det fjerde aspektet handler om å forstå sin rolle som publikum. Dette går ut på at leseren bør forstå sin rolle som leser eller bruker, og hvordan hans eller hennes valg kan bli styrt av utenforstående faktorer. For å bruke bloggeksempelet igjen: en leser som kjøper et produkt som en følge av at bloggeren har reklamert for det, har blitt indirekte påvirket av både firmaet og bloggeren.

---

⁶ Denne problemstillingen har ført til en presisering av eksisterende regler og utarbeiding av nye retningslinjer i Norge om tydelig merking av blogginnlegg som ”reklame” eller ”annonse”, når bloggeren får økonomiske fordeler ved å skrive om et produkt eller en tjeneste. Dette er for å hindre skjult markedsføring (Forbrukerombudet, 2011).

Evaluation handler om kritisk evaluering av informasjon som er tilgjengelig på Internett, altså kildekritikk. Livingstone (2009, s. 187) hevder dette er ekstra viktig på Internett fordi "[...] the internet also enables cheap, accessible, diverse and dispersed forms of knowledge distribution". Hun ser altså kritisk evaluering av kilder som en viktig del av Internet literacy fordi mye tekst på Internett mangler autoritets- og kvalitetskjennetegn som trykt tekst ofte har. *Creation* handler om at brukere skal kunne delta og produsere informasjon, på lik linje med at de selv søker informasjon. At den samme teknologien nå kan brukes til både å lese og produsere tekst er nytt, og det åpner for muligheter for deltakelse vi tidligere ikke har sett:

More than for any previous media, the internet makes it possible for anyone with a certain level of skills and technical resources, now fairly accessible if far from universal, to create their own content, for any purpose, and make it widely available on a hitherto unprecedented, even global scale (Livingstone, 2009, s. 188).

Hun understreker at å kunne produsere informasjon på Internett er en viktig del av det å ha fullstendige ferdigheter innen Internet literacy:

Put simply, we would not call a person who can read but not write literate, so nor should we call media literate a person who can access content online but is unable to contribute to it (Livingstone, 2009, s. 188).

3.2.2 Hvorfor er Internet literacy relevant i skolen?

Carita Kiili et al. (2008) påpeker at elever tradisjonelt har lest tekster utdelt av læreren, hvor innholdet til en viss grad er kvalitetssikret på forhånd. Janet Ward Schofield (2006) hevder at lærere ikke alltid innser hvor viktig det er at elever lærer seg å vurdere informasjonen de finner på Internett kritisk, da lærere er vant til at elever i all hovedsak leser kvalitetssikrede bøker.

Det har alltid vært behov for en kritisk tilnærming til kilder, men dette behovet har bare økt i takt med informasjonsmengden som er tilgjengelig på Internett. Med dagens utstrakte bruk av nettbaserte kilder i undervisningen er det vanskeligere for læreren å holde oversikt, og det kreves mer av elevers kildekritiske ferdigheter. Livingstone (2009) understreker at bruken av Internett som et læringsverktøy krever en utvidet grad av kritisk forståelse sammenlignet med

da man bare forholdt seg til bøker. Noe av innholdet som publiseres på Internett er pedagogisk kvalitetssikret i forkant, men dette er heller unntaket enn regelen. Noen sider, som for eksempel Wikipedia, har en form for kvalitetssikring av faginnhold i etterkant, mens andre mangler slik kvalitetssikring totalt. At begrepet ”Internet literacy” inkluderer de unike utfordringene som oppstår når man forholder seg til Internett som informasjonsplattform, er hovedårsaken til at jeg har valgt å anvende det som et teoretisk begrep i denne oppgaven. Fordi oppgavens fokus er på nettbaserte kilder vil det være et nyttig rammeverk for diskusjon av oppgavens overordnede tema.

3.3 Critical literacy

3.3.1 Hva innebærer begrepet?

Larson og Marsh (2005) understreker at critical literacy er et omfattende og komplekst felt, og ønsker derfor ikke presentere én enkelt definisjon. Mitzi Lewison et al. (2002) understreker også feltets kompleksitet, og opererer med fire dimensjoner. På bakgrunn av både Larson og Marsh (2005) og Lewison et al. (2002) sine fremstillinger kan det argumenteres for at critical literacy – i korte trekk – innebærer å stille spørsmål ved etablerte sannheter, utfordre maktposisjoner i samfunnet og se at det finnes mange ulike synsvinkler avhengig av hvem som snakker. Fokuset i denne oppgaven vil være på den dimensjonen av critical literacy som omhandler kritisk bruk av kilder, da det først og fremst er det oppgaven dreier seg om.

Larson og Marsh (2005) kommer inn på dimensjonen av critical literacy som omhandler kritisk bruk av kilder, og hevder at critical literacy blant annet innebærer et kritisk blikk på språk og tekst, samt at produksjon av tekst kan skape muligheter for kritikk og potensiell endring av maktrelasjoner. Det kan på bakgrunn av dette argumenteres for at ferdigheter i kritisk bruk av kilder er et aspekt ved critical literacy, som også muliggjør oppnåelse av de andre aspektene. For å kunne stille spørsmål ved etablerte sannheter må man for eksempel først vite *hva* de etablerte sannhetene er, *hvordan* man finner frem til dem samt *hva* som skal til for å utfordre dem. I denne prosessen er både bakgrunnskunnskap og ferdigheter innen kritisk bruk av kilder viktig. Houman Harouni (2009) forsøker i sin artikkel ”High School Research and Critical Literacy: Social Studies With and Despite Wikipedia” å koble nettopp kildekritiske ferdigheter (”critical research skills”) til critical literacy. Dette gjør han ved å

vise til eksempler hvor elevene hans har anvendt kildekritiske ferdigheter for å avdekke maktforhold og synsvinkler slik de kommer til uttrykk i ulike amerikanske historiebøker. Han trekker også frem et eksempel hvor en av elevene hans har – ved bruk av kildekritiske ferdigheter – oppdaget at spesifikk informasjon utelates fra en tekst, og at noen gruppers meninger aldri eller sjelden kommer frem (Harouni, 2009). Slik jeg tolker Harouni (2009), mener han at kildekritiske ferdigheter må sees i sammenheng med mer overordnede tanker om nevnte aspekter ved critical literacy, og at slike ferdigheter må være noe mer enn statiske regler for god bruk av kilder. Han opplevde at elevene hans brukte en regelbasert tilnærming til kildekritikk som var svært mekanisk og overfladisk. Harouni (2009) beskriver den regelbaserte tilnærmingen på samme måte som de klassiske kildekritiske prinsippene formuleres i litteraturen. Tilnærmingen går ut på at regler formulert som spørsmål anvendes for slik å kunne vurdere troverdigheten til en kilde. Som nevnt innebærer critical literacy ikke bare et fokus på kildekritiske ferdigheter, men også et mer overordnet kritisk perspektiv på *hvorfor* troverdigheten til en kilde vurderes slik den gjør.

3.4 Sammenhengen mellom Internet literacy og critical literacy

Begrepene Internet literacy og critical literacy bør sees i sammenheng. Det kan argumenteres for at critical literacy er en forutsetning for Internet literacy, slik sistnevnte er definert i denne oppgaven. Om vi ser spesielt på den delen av definisjonen av Internet literacy som dreier seg om å kunne analysere og forstå ulike aspekter ved Internett, så blir det tydelig at en slik forståelse muliggjøres av critical literacy. Hovedårsaken til at critical literacy er valgt som teoretisk begrep i denne oppgaven er at begrepet kan bidra til en utvidet forståelse av Internet literacy. Mens Internet literacy fanger opp unike utfordringer knyttet til forståelse av tekster på Internett, så bidrar begrepet critical literacy til å sette kildekritiske ferdigheter inn i et overordnet kritisk perspektiv. Det bør også nevnes at Internet literacy kan bidra til oppnåelse av sentrale aspekter ved critical literacy. Livingstone (2009) viser hvordan Internett har gjort kommunikasjonsverktøy tilgjengelig for svært mange, også de som tidligere ikke har hatt muligheten til å gjøre seg hørt. Det å gi grupper som ikke kan gjøre seg hørt en stemme er et sentralt aspekt innenfor critical literacy.

3.4.1 Begrepenes bidrag til diskusjonen

Livingstone (2009) hevder at blant annet informasjonssøk og kritisk evaluering av kilder må vektlegges sterkere innenfor critical literacy. I takt med Harouni (2009) mener hun altså at slike ferdigheter må opparbeides for å kunne navigere seg kritisk gjennom informasjonsjungelen på Internett. Hun nevner også at dette er oppgaver som i større grad enn tidligere tilfaller ”den ordinære bruker”, da gjenkjennelige tegn på for eksempel autoritet og verdi mangler på Internett.

Med Internett kom nye måter å produsere og lese tekst på, og med dette nødvendigheten av teoretiske begreper som fanger opp alle relevante aspekter ved hvordan elever faktisk bruker Internett, og hva dette betyr for kildekritikken. Sammen kan begrepene Internet literacy og critical literacy bidra til å belyse sider ved elevers kildekritiske ferdigheter: Internet literacy tydeliggjør hva som kreves av kildekritikk når tekstene er nettbaserte, og critical literacy setter kildekritikk inn i et overordnet kritisk perspektiv, som er spesielt viktig i et fag som samfunnsfag.

3.5 Critical literacy og Internet literacy i samfunnsfag

3.5.1 Critical literacy og fagets formål

Samfunnsfagets formål – slik det er beskrevet i læreplanen (Kunnskapsdepartementet, 2010) – viser at critical literacy er av stor betydning for faget. Læreplanens formålsbeskrivelse er generell og lite håndfast, og må naturligvis brytes ned til håndterbare og definerte mål i undervisningssammenheng. I denne sammenhengen er det imidlertid interessant å se nærmere på formålsbeskrivelsen slik den opprinnelig er formulert, da den beskriver det som ønskes oppnådd med faget. For å vise at critical literacy er av stor betydning for fagets formål vil jeg ta for meg konkrete utdrag fra læreplanens formålsbeskrivelse og knytte dette opp mot critical literacy.

Slik det ble beskrevet tidligere i kapitlet, innebærer critical literacy å stille spørsmål ved etablerte sannheter, utfordre maktposisjoner i samfunnet og se at det finnes mange ulike synsvinkler avhengig av hvem som snakker (Larson og Marsh, 2005; Lewison et al., 2002). I denne oppgaven har jeg valgt å vektlegge dimensjonen av critical literacy som omhandler

kritisk bruk av kilder, da det er dette oppgaven fokuserer på. Likevel kan det argumenteres for at både den helhetlige forståelsen av begrepet og min vektlegging er viktig for å kunne oppnå sentrale elementer innen samfunnsfagets formål. La oss begynne med et utdrag av formålsbeskrivelsens første avsnitt:

Føremålet med samfunnsfaget er å medvirke til forståing av og oppslutning om grunnleggjande menneskerettar, demokratiske verdiar og likestilling og til aktivt medborgarskap og demokratisk deltaking [...] (Kunnskapsdepartementet, 2010, s. 2).

For at faget skal kunne medvirke til elevers forståelse av og oppslutning om grunnleggende menneskerettigheter, må elevene først og fremst få innsikt i *hva* grunnleggende menneskerettigheter egentlig innebærer. At de er grunnleggende, betyr det at de skal gjelde for alle? Og hvis det er slik, gjelder de *faktisk* alle mennesker i praksis? Hvem bryter menneskerettighetene, og hvorfor? For at elevene skal kunne få en forståelse av alle sidene ved menneskerettigheter kreves det et kritisk perspektiv, både fra læreren og fra dem. Et aspekt ved den utvidede forståelsen av critical literacy her er at hvilken synsvinkel en sak blir presentert fra avhenger av *hvem* som presenterer den, og hvilke interesser de har. Det finnes flere eksempler på land som grunnet økonomiske fordeler ”overser” menneskerettighetsbrudd i andre land. Med andre ord, for at elever skal kunne utvikle en forståelse for alle disse aspektene ved menneskerettigheter er systematisk opplæring i critical literacy en forutsetning.

Som vi ser av formålsbeskrivelsen skal samfunnsfaget også bidra til at elevene blir aktive medborgere og demokratiske deltakere. Å være en aktiv medborger som deltar demokratisk innebærer blant annet å ha muligheten til og stemme ved valg, å melde seg inn i et politisk parti, gå i demonstrasjonstog for noe man tror på, skrive leserinnlegg i aviser eller på Internett – altså ytre sine meninger i offentligheten. Ingenting av dette er mulig hvis man ikke vet hvordan man kan gjøre seg selv hørt, eller har midlene som skal til for å gjøre det. Når elevene kommer til skolen har de med seg ulike livserfaringer, og noen har fra før av lettere for å gjøre seg hørt enn andre. Samfunnsfaget skal bidra til at alle elevene får muligheten til å gjøre seg hørt uavhengig av bakgrunn, og her er critical literacy avgjørende. Læreren kan utvikle elevenes critical literacy ved å vise aktuelle og tilgjengelige ytringskanaler. Her kan Internett sies å representere en ytringskanal som gir dem som tidligere ikke hadde kanaler til å ytre seg en mulighet (Livingstone, 2009). Her blir også koblingen til Internet literacy tydelig, da dette handler om ”å kunne bruke” Internett. Elevene behøver opplæring i Internet

literacy for å kunne benytte seg av mulighetene Internett gir dem som informasjons- og ytringskanal, slik at de har muligheten til å være aktive medborgere (Livingstone, 2009).

Vi går videre til formålsbeskrivelsens tredje avsnitt:

Mennesket samhandlar gjennom språk og uttrykksformer som er prega av den kulturen dei veks inn i. Som reflekterande individ kan mennesket forme seg sjølv. Som politisk individ kan mennesket påverke omgjevnadene sine. Som moralsk individ er mennesket ansvarleg for konsekvensane av handlingane sine (Kunnskapsdepartementet, 2010, s. 2).

Her vil jeg begynne med å trekke frem setningen ”mennesket samhandlar gjennom språk og uttrykksformer som er prega av den kulturen dei veks inn i”. Setningen vitner om en forståelse for at literacy-ferdigheter er formet av den sosiale konteksten, som er en viktig tanke innenfor både critical literacy og Internet literacy. Jeg vil argumentere for at elevene må bli opplært i critical literacy for at de også skal forstå denne sammenhengen, og for å forstå *hvordan* den dominerende kulturen preger språket. Jeg vil også trekke frem setningen ”som politisk individ kan mennesket påverke omgjevnadene sine”. Dette forutsetter også critical literacy, da muligheten til påvirke omgivelsene fordrer at man vet *hvordan* man kan gjøre akkurat det.

Det siste utdraget jeg vil trekke frem er en del av formålsbeskrivelsens fjerde og siste avsnitt:

[...]På denne bakgrunnen skal faget gje elevane større evne til å tenkje fritt, perspektivrikt, kritisk og tolerant.[...] (Kunnskapsdepartementet, 2010, s. 2).

Jeg vil argumentere for at critical literacy er nødvendig også her. For å kunne ”tenke fritt” er man avhengig av å vite hvorfor mennesker mener og sier det de gjør, og få innsikt i ulike syn på en sak. Man kan ikke tenke fritt og ta egne standpunkt før man har mulighet til å se en sak fra flere sider, og til å forstå hva agendaen bak de ulike sidene er. Dette er komplekse oppgaver, og en systematisk opplæring i critical literacy kan gi elevene noen av verktøyene de trenger for å få det til.

3.5.2 Digitale ferdigheter i samfunnsfag: kildekritikk og Internet literacy

Kildekritikk er som nevnt en av dimensjonene Internet literacy består av (Livingstone, 2009). Grunnet manglende autoritets- og kvalitetskjenner ved nettbasert tekst ser Livingstone (2009) kildekritikk som ekstra viktig når det kommer til Internett. Grunnleggende digitale ferdigheter i samfunnsfag, beskrevet i læreplanen som ”å kunne bruke digitale verktøy”, viser at kildekritikk er en vesentlig del av slike ferdigheter. Kildekritikk vil også spille en rolle når elevene selv skal skrive eller ytre seg muntlig. I det følgende vil jeg fokusere på koblingen mellom kildekritikk og digitale ferdigheter i samfunnsfag, og hvordan Internet literacy er et egnet begrep for å forstå innholdet i den grunnleggende ferdigheten ”å bruke digitale verktøy i samfunnsfag”.

Å kunne bruke digitale verktøy i samfunnsfag inneber å gjere berekningar, søkje etter informasjon, utforske nettstader, utøve kjeldekritikk og nettvett og velje ut relevant informasjon om faglege tema. Digitale ferdigheiter vil òg seie å vere orientert om personvern og opphavsrett, og kunne bruke og følgje reglar og normer som gjeld for internettbasert kommunikasjon. Å bruke digitale kommunikasjons- og samarbeidsreiskapar inneber å utarbeide, presentere og publisere eigne og felles multimediale produkt, kommunisere og samarbeide med elevar frå andre skular og land (Kunnskapsdepartementet, 2010, s. 5).

Her kommer det tydelig frem at kildekritikk er en stor del av digitale ferdigheter i samfunnsfag. Ord og uttrykk som ”søke etter informasjon”, ”utøve kildekritikk og nettvett” og ”velge ut relevant informasjon om faglige tema” er illustrerende. Ola Erstad (2010) hevder at elevens evne til kritisk bruk av kilder blir stadig viktigere, som en konsekvens av den nettbaserte informasjonsmengden som elevene må forholde seg til. Dette er helt i tråd med Livingstones (2009) argument om at overgangen fra kontrollerte til frie informasjonskanaler nødvendiggjør nytenkning rundt hva informasjonskompetanse innebærer. Kompetansemålets innhold viser at det er et stort fokus på bruken av Internett, og at det er behov for et begrep som dekker det å ”bruke Internett”. Livingstone (2009) har vist at det dreier seg om mer enn å ha fysisk tilgang til en datamaskin med nettilgang, og derfor vil jeg argumentere for at Internet literacy vil være et godt begrep å bruke i denne sammenhengen.

Begrepene ”digitale ferdigheter” og ”digital kompetanse” brukes ofte om hverandre, og det kan være vanskelig å skille mellom dem. I følge Erstad (2010) er digital kompetanse et videre begrep enn digitale ferdigheter, hvor digitale ferdigheter er *en del* av den digitale kompetansen. Kompetanse innebærer også at du har strategier for å kunne ta i bruk ferdighetene. I læreplanen for samfunnsfag brukes uttrykket ”å kunne bruke digitale verktøy”. Begrepene ”digitale ferdigheter” og ”digital kompetanse” dreier seg om mye mer enn bare det å bruke Internett. Fordi denne oppgavens fokus er på bruken av Internett, vil jeg anvende begrepene ”Internet literacy” og ”critical literacy” fremfor ”digitale ferdigheter”, ”digital kompetanse” og ”digitale verktøy”. Dette er med på å fokusere diskusjonen, og gjøre det lettere å konsentrere seg om det spesielle ved Internett. På denne måten vil alt annet som kan innbefattes av ”digital kompetanse” bli holdt utenfor.

3.6 Oppsummering

Den utbredte bruken av nettbaserte tekster i skolen har skapt et økt behov for fokus på kildekritikk, samtidig som kildekritikken nå må ta høyde for andre aspekter enn da trykte fagtekster dominerte undervisningen. Det er andre faktorer å ta hensyn til når man leser på Internett enn når man leser en vanlig bok, da gjenkjennelige tegn på autoritet og kvalitet i stor grad er fraværende. Fordi det er annerledes å lese på Internett er det behov for teoretiske begreper som fanger opp alle relevante aspekter ved hvordan elever faktisk bruker Internett, og hva det betyr for kildekritikken. Som en konsekvens av dette har jeg valgt å ta utgangspunkt i begrepene Internet literacy og critical literacy. Internet literacy innebærer – kort fortalt – å ha tilgang til Internett, å kunne forstå og analysere viktige aspekter ved Internett, å kunne evaluere informasjon på nettet kritisk og produsere nettbasert innhold. Critical literacy er et komplekst felt, og i denne sammenhengen er fokuset på det aspektet ved critical literacy som omhandler kritisk bruk av kilder. Mens begrepet Internet literacy bidrar til å belyse alle relevante aspekter ved elevenes kildekritikk når tekstene er nettbaserte, bidrar begrepet critical literacy til å sette kildekritikk inn i et overordnet kritisk perspektiv. Jeg har vist at critical literacy er av stor betydning for oppnåelsen av samfunnsfagets formål, ved å knytte begrepet til sentrale utdrag av læreplanens formålsbeskrivelse. Ved å trekke frem den grunnleggende ferdigheten ”å bruke digitale verktøy” i samfunnsfag har jeg vist at Internet literacy kan anvendes for å få en overordnet forståelse for hva kildekritikk på Internett

innebærer, da bruk av Internett er et stort fokus i den grunnleggende ferdigheten ”å bruke digitale verktøy”.

4 Metode

Formålet med dette kapitlet er å redegjøre for mitt forskningsdesign og etiske betraktninger knyttet til min metodiske tilnærming. Jeg vil starte med å beskrive den tidlige fasen av prosjektet, for deretter å redegjøre for hvordan jeg gikk frem for å få tak i informanter, samt betraktninger med tanke på type utvalg. Videre vil jeg redegjøre for reliabilitet og validitet i kvalitativ forskning, for deretter å gi en detaljert beskrivelse av egen forskningsprosess for slik å synliggjøre mitt tolkningsgrunnlag. Tove Thagaard (2003) hevder at det er spesielt viktig å tydeliggjøre og presisere arbeidet som fører til resultater i kvalitativ metode. Resultatenes troverdighet er avhengig av at prosessen gjøres eksplisitt og synlig, og dette er viktig for at lesere selv skal kunne vurdere gyldigheten av studiens funn. Reliabilitets- og validitetsutfordringer knyttet til denne studien vil gjøres kjent for leseren gjennom beskrivelsen av forskningsprosessen.

4.1 Første fase og valg av forskningsdesign

Jeg fikk ideen til dette prosjektet i august 2012, etter å ha sett deler av min veileders forskning presentert i Dagsavisen. Fenomenet Wikipedia har alltid fascinert meg, spesielt læreres forhold til nettleksikonet. Det er velkjent at mange elever bruker leksikonet svært ofte, mens flere lærere advarer mot bruken av det. Arbeidet med prosjektbeskrivelsen startet under kurset ”Forskningsmetode og oppgaveforberedelse” (DIDMET 4200), og prosjektet tok gradvis form utover høsten. Beslutningen om å fokusere på læreres forhold til Wikipedia som kilde i samfunnsfag ble tatt på bakgrunn av at det har blitt forsket mye på elevenes forhold til nettleksikonet, mens lærernes perspektiv i mindre grad har blitt belyst. Hva lærerne mener om Wikipedia har betydning for hvordan leksikonet behandles i undervisningen, og om det inkluderes eller ekskluderes. Jeg mener derfor at dette er viktig å forske på. Samfunnsfag er et fag preget av aktualitet og stadig skiftende hendelser, noe som krever oppdatert kunnskap innen mange områder. Wikipedia er kjent for å inneholde faktakunnskap om det aller meste, og oppdateres oftere enn mange trykte kilder. Nettopp dette gjør det interessant å se hva samfunnsfaglærere synes om nettleksikonet, og hvordan de forholder seg til Wikipedia som kilde i samfunnsfag.

Fordi jeg er interessert i læreres forhold til Wikipedia som kilde i samfunnsfag – deres holdninger, tanker, erfaringer og refleksjoner – var det naturlig å velge en kvalitativ tilnærming til prosjektet. David Silverman (2006) hevder at den største styrken ved kvalitative metoder er at man fanger opp fenomener som ikke kan fanges opp på noen annen måte. Om jeg skulle valgt å kartlegge læreres holdninger til Wikipedia ved å anvende for eksempel et kvantitativ spørreskjema er det flere dimensjoner jeg ikke ville fått belyst. Jeg kunne fått informasjon om hvorvidt lærerne oppgir å bruke Wikipedia selv eller hvor ofte de anslår at de lar elevene bruke det, men jeg ville ikke kunne gå dypere inn i svarene deres. For å belyse dybden i læreres holdninger er kvalitative metoder best egnet, da de gir rom for et fokus på dybde og ikke bredde. En annen viktig grunn til at en kvalitativ tilnærming ble valgt er den nevnte mangelen på lignende studier. Vinklingen jeg valgte på prosjektet fantes det lite eksisterende litteratur om, og studien ble slik sett eksplorerende og utforskende (Thagaard, 2003).

4.2 Utvalg

Mitt utgangspunkt var å få dyptgående kjennskap til hvordan en gruppe lærere forholder seg til Wikipedia som kilde i samfunnsfag. Det var aldri et mål å finne ut av læreres generelle holdning til dette gjennom en spørreundersøkelse, da det ville gått på bekostning av dybden jeg ønsket. Det var derfor heller aldri et mål å generalisere fra et utvalg til en populasjon, noe som naturligvis er umulig med så små utvalg. Innledningsvis så jeg for meg å intervju mellom fire og seks lærere, og jeg intervjuet fire. Gjennom hele prosessen vurderte jeg om jeg hadde nok intervjumateriale av god kvalitet. Monica Dalen (2011) understreker at det ikke er ønskelig med for mange informanter da intervjuprosessen og bearbeidelsen av denne er tidkrevende. Samtidig, påpeker Dalen (2011, s. 45), er det viktig at materialet man sitter med er "[...] av en slik kvalitet at det gir tilstrekkelig grunnlag for tolkning og analyse".

I følge Thagaard (2003) baserer kvalitative studier seg på strategiske utvalg, hvor informanter har egenskaper eller kvalifikasjoner som er strategiske i forhold til problemstillingen. Joseph A. Maxwell (2005) anvender samme terminologi, og bruker begrepene "purposeful selection" og "criterion-based selection" om det han anser for å være typiske utvalgsmetoder innen kvalitativ forskning. Mitt utvalg kan karakteriseres som strategisk fordi jeg søkte lærere som underviste i et eller flere samfunnsfag på videregående skoler i Oslo eller Akershus. Her var informantenes kvalifikasjoner som samfunnsfaglærer på videregående skole strategisk i

forhold til problemstillingen. Ikke alle lærerne underviste i fellesfaget samfunnsfag på intervju tidspunktet, men de hadde alle erfaring med undervisning i faget. Alle underviste innen enten fellesfaget eller et eller flere programfag. Informantene arbeider på fire ulike skoler, og ingen kjenner hverandre. Dette er med hensikt, da jeg ikke ønsket at en eventuell skolekultur, for eksempel felles retningslinjer på skolen om bruk av Wikipedia, skulle bli en avgjørende faktor for informasjonen jeg fikk. Utvalget kan også karakteriseres som et tilgjengelighetsutvalg (Thagaard, 2003), da jeg benyttet meg av lærere som sa seg villig til å delta. Tilgjengelighetsutvelging kan by på utfordringer, noe Thagaard også beskriver. Om alle informanter som deltok i studien hadde vist svært god kunnskap om Wikipedia og dets virkemåte kunne man spurt seg om dette var spesielt kompetente lærere på feltet, og at lærere som ikke følte de visste nok om Wikipedia unnlot å bli med. Jeg opplevde imidlertid at to av informantene på eget initiativ fortalte at de ikke visste noe særlig om Wikipedia, og at de visste for lite om hvordan leksikonet fungerte til å kunne bedømme troverdigheten til artiklene på et ordentlig grunnlag. Dette kan tolkes som at lærerne var komfortable i mitt nærvær, og at de følte at de kunne komme med sin oppriktige mening om temaet.

Et annet moment som bør nevnes er at områder rundt for eksempel universiteter kan være mettet og at det derfor kan være vanskelig å få lærere til å delta (Tveit, 2009 referert til i Dalen, 2011), fordi pågangen av studenter ofte er stor. Dette var noe jeg måtte ta hensyn til i min utvalgsprosess, og grunnen til at jeg kontaktet min tidligere foreleser som satt meg i forbindelse med to av lærerne. Tanken var at en anbefaling fra en som informantene hadde tillit til ville gjøre det lettere å få dem interessert i prosjektet. Alle informanter ble kontaktet på e-post, og de ble presentert for en skriftlig forespørsel om å delta (se vedlegg 1). Forespørselen er utformet etter krav fra Norsk Samfunnsvitenskapelig Datatjeneste (NSD), og slike krav og retningslinjer vil bli behandlet mer utførlig i del 4.6: Etske betraktninger. Det bør nevnes at én av informantene er en tidligere kollega, men ikke en jeg anser som en privat kontakt.

4.3 Reliabilitet og validitet

4.3.1 Reliabilitet og pålitelighet

Silverman (2006) hevder at reliabilitet vanligvis refererer til hvorvidt en studie kan gjennomføres av en annen forsker med tilnærmet samme resultat. Dette handler om hvor pålitelige en studies funn er, og hvor uavhengig funnene er av forskeren som har foretatt

studien. Ved bruk av kvantitative metoder kan reliabiliteten testes ved ulike måleoperasjoner. Når kvalitative metoder anvendes stiller dette seg helt annerledes. Silverman hevder videre at reliabilitet og pålitelighet i kvalitativ forskning heller bør dreie seg om å gjøre hele forskningsprosessen synlig, slik at utenforstående selv kan gjøre seg opp en mening om hvor pålitelig studiens funn er. I et kvalitativt forskningsintervju er forskeren selv det viktigste instrumentet (Kvale, 2001). Forskerens kjennskap til temaet og sosiale relasjoner kan ha stor betydning for studiens funn. Det vil derfor ikke være mulig for en annen kvalitativ forsker å gjennomføre studien på nytt og få nøyaktig samme funn. Dette er heller ikke ønskelig, og fokuset her bør isteden være på å identifisere *hvordan* forskeren påvirker hva informantene sier, og hvordan dette kan påvirke de konklusjonene som slutes på bakgrunn av intervjuene (Maxwell, 2005). Det bør fokuseres på hvordan intervjueren formulerer seg, slik at ikke ledende spørsmål gir andre svar enn det som ellers ville vært gitt (Kvale, 2001). Det kan også være problematisk om ulike personer har transkribert materialet og kodet det ulikt.

Jeg har tatt flere grep for å øke reliabiliteten i mitt prosjekt. For det første var jeg opptatt av å fremstå nøytral i forhold til Wikipedia under intervjuene, slik at informantene ikke skulle føle at jeg var prinsipielt ”for eller mot”. For det andre unngikk jeg ledende spørsmål, og fulgte opp informantenes egne betraktninger så langt det lot seg gjøre. For det tredje stilte jeg oppklarende spørsmål i løpet av intervjuet, for slik å være sikker på å forstå informantens egentlige mening. For det fjerde tok jeg opp alle intervjuene med digital opptaker og transkriberte selv, og inkluderte både pauser og småord. Dette er grep Maxwell (2005) hevder er viktige for å øke reliabiliteten, fordi slike grep er med på å minke forskerens påvirkning på datamaterialet.

4.3.2 Validitet og troverdighet

Steinar Kvale (2001) hevder at det er mange måter å se validitet på, hvorav én av dem er hvorvidt en metode undersøker det den er ment å undersøke. Kvale (2001, s. 166) understreker at: ”Innenfor denne vide oppfatningen av validitet kan den kvalitative forskningen i prinsippet gi valid, vitenskapelig kunnskap.” I mitt tilfelle betyr det hvorvidt mitt forskningsdesign faktisk undersøker lærernes forhold til Wikipedia. Dette har å gjøre med min utforming av intervjuguide, som vil bli nærmere beskrevet under punkt 4.4.2, og selve gjennomføringen, transkripsjonen og tolkningen av intervjuene. Silverman (2006) understreker at begrepet ”validitet” stammer fra kvantitativ metode, hvor det finnes statistiske

metoder for å avgjøre hvor valide funnene er. Innen kvalitativ metode forholder det seg, også på dette punktet, annerledes. Kvale (2001) hevder videre at validitet er noe den kvalitative forskeren bør tenke på gjennom hele forskningsprosessen.

Som nevnt hevder Silverman (2006) at reliabilitets- og validitetsutfordringer i kvalitativ metode best bør møtes ved å synliggjøre egen forskningsprosess, slik at andre selv kan vurdere studiens tolkningsgrunnlag og gyldigheten av funnene. Utvalgsprosessen er allerede beskrevet under punkt 4.2, og jeg vil beskrive, så detaljert som mulig, hele intervjuprosessen under et eget punkt (4.4). Her vil jeg redegjøre for valg jeg har tatt som kan tenkes å påvirke reliabiliteten og validiteten til mine funn. Slik vil leseren selv kunne bedømme gyldigheten av mine konklusjoner.

4.4 Min bruk av intervju

4.4.1 Hvorfor intervju?

Formålet med studien min er som nevnt å få et innblikk i læreres forhold til Wikipedia som kilde i samfunnsfag. For å oppnå dette må jeg få tilgang til informasjon om deres holdninger, meninger og tanker, noe som er den viktigste grunnen til at jeg har valgt intervju. Dette er faktorer som vanskelig kan måles ved bruk av observasjon eller spørreundersøkelse (Byrne, 2004 referert til i Silverman, 2006). Kvalitative forskere benytter svært ofte intervju (Silverman, 2006), men i mitt tilfelle handler det altså først og fremst om at jeg må ha tilgang til noe som ikke kan observeres direkte. Jeg visste ikke på forhånd hvilke temaer lærerne ville ta opp, og derfor har min problemstilling i liten grad har vært fast definert. Dette er også en grunn til at jeg valgte intervju, da Kvale (2001) hevder at en styrke ved intervjuformen er at det fanger opp variasjoner i informantenes oppfatninger om et tema. Jeg ville ha mulighet til å følge opp interessante temaer jeg selv ikke hadde tenkt på i forkant, og dette er kun mulig ved bruk av intervju.

4.4.2 Struktur og intervjuguide

I litteraturen om kvalitativ metode er det vanlig å definere intervju ut i fra graden av struktur (Silverman, 2006; Kvale, 2001; Thagaard, 2003; Dalen, 2011). Jeg har gjennomført intervju som kan karakteriseres som halvstrukturerte med åpne spørsmål (Silverman, 2006).

Intervjuene er halvstrukturerte da jeg har utformet en intervjuguide med ulike tema jeg ønsket at informanten skulle uttale seg om, samtidig som rekkefølgen kunne endres underveis i

intervjuet (Thagaard, 2003; Kvale, 2001). Spørsmålene er åpne slik at informantens eget syn kommer til syne på best mulig måte. I følge Silverman (2006) er intervjueren en aktiv deltaker i intervjusamtalen, samtidig som han eller hun etterstreber å følge opp informantens utsagn. Dette var idealet jeg strebet etter da jeg foretok mine intervjuer, og derfor ble rekkefølgen på tema noe ulik fra intervju til intervju, samtidig som jeg sikret meg at alle uttalte seg om spørsmål eller temaer jeg på forhånd hadde definert som viktige.

En intervjuguide skal, i følge Dalen (2001, s. 26), omfatte "[...] sentrale temaer og spørsmål som til sammen skal dekke de viktigste områdene studien skal belyse." Det handler om å bryte ned problemstillingen til konkrete spørsmål som vil fungere godt i en intervjusituasjon. For å belyse min overordnede problemstilling utarbeidet jeg en tematisk intervjuguide (se vedlegg 2). Denne tar hovedsakelig for seg tre overordnede temaer: "Wikipedias tilstedeværelse i undervisningen", "(undervisning i) kildebruk og kildekritikk" og "oppgavetyper". Jeg hadde på forhånd utformet åpne spørsmål innenfor hvert tema jeg ønsket svar på, men det viktigste var at informantene kom inn på alle de overordnede temaene i løpet av intervjuet. Allerede under første intervju kom det frem perspektiver jeg selv ikke hadde tenkt på, og dette ble inkludert i de kommende intervjuene, for slik å kunne sammenligne informantens svar i etterkant. Da intervjuene var gjennomført vurderte jeg lærernes svar på spørsmålene under de to første temaene som mest interessante og relevante for min problemstilling, og jeg bestemte meg for å fokusere kun på lærernes forhold til Wikipedia, og ikke på læreboka i tillegg som jeg først hadde tenkt.

4.4.3 Gjennomføring og transkripsjon

Intervjuene ble gjennomført på informantens respektive skoler på tilgjengelige pause- eller grupperom. De ble tatt opp på en digital opptaker, noe alle informantene samtykket til på forhånd. Jeg åpnet intervjuet med et relativt enkelt spørsmål om hvor informantene lette etter stoff når de planla undervisning, for slik å sørge for at alle informantene hadde noe å prate om. Dette var for å etablere en atmosfære av tillit mellom intervjuer og informant, noe Dalen (2011) ser som viktig. Den halvstrukturerte intervjuguiden var ledende for intervjuet for slik å ha mulighet til å sammenligne flere informanters svar. Samtidig vektla jeg som intervjuer å følge opp informantens utsagn, for slik å utvise interesse men også bevare en form for nøytralitet (Thagaard, 2003; Silverman, 2006). Det er informantens syn og vinklinger på temaet jeg er interessert i, derfor blir det ekstra viktig å la intervjuet foregå som en faglig

samtale hvor informantens meninger står i fokus. Underveis i intervjuene stilte jeg ofte oppklarende spørsmål for å sørge for at jeg forsto informantene riktig, noe som lettet analysearbeidet i etterkant. Kvale (2001) omtaler dette som en ”på stedet-kontroll”. Maxwell (2005) bruker betegnelsen ”respondent validation”, og hevder at dette er en viktig kontroll for å forhindre at forskeren misforstår hva informantene mener.

Intervjuene varte fra i alt 25 til 40 minutter, og jeg vurderte det slik at jeg etter fire intervjuer hadde et tilstrekkelig grunnlag for å belyse masteroppgavens overordnede problemstilling. Det må understrekes at alle informantene uttrykte at de følte seg ferdigsnakket etter endt intervju, selv om noen av dem brukte 15 minutter lenger enn andre. De som snakket lengst hadde naturlig nok mye å si om temaet. Jeg forsikret meg om at alle informantene hadde fått sagt det de ønsket ved å spørre dem om det var mer de ønsket å si om temaet da jeg selv hadde kommet gjennom det jeg hadde planlagt. Jeg anser derfor ikke forskjell i intervjulengde for å ha betydning for den innholdsmessige kvaliteten på intervjuene.

Transkriberingen ble gjennomført like etter intervjuene var foretatt, for slik å ha en best mulig oppfatning av hele intervjusituasjonen. Jeg foretok en ordrett og fullstendig transkripsjon, og inkluderte alle ”eeehm”, ”hmm”, ”ja?” og ”okei?” fra både intervjuer og informant. Pauser på mer enn ett sekund ble markert med to punktum. Silverman (2006) understreker viktigheten av å markere slike pauser, da de ofte betyr at informanten synes noe er vanskelig eller at han eller hun tenker seg om. Kvale (2001) hevder at intervjuerens selektive bruk av uttrykk som for eksempel ”ja?” og ”okei?” kan forsterke intervjupersonens svar. Dette var hovedårsaken til at slike småord ble tatt med i transkripsjonen, da de ofte bidro til utviklingen av lange resonnementer fra informantenes side.

Dalen (2011) hevder at det foregår en prosess når datamaterialet går fra lydfil til tekstfil, noe Kvale og Brinkmann (2009, referert til i Dalen, 2011) betegner som datareduksjon. Med dette menes at det er vanskelig å skrive ned alle følelser og inntrykk som oppsto under intervjuet. Dette var også en årsak til at jeg gikk i gang med transkriberingen forholdsvis raskt etter selve intervjuet var over, transkriberte ordrett, og samtidig inkluderte emosjonelle uttrykk som for eksempel latter. Dalen (2011) anbefaler intervjueren å utføre transkripsjonene selv, da dette gir forskeren muligheten til å bli godt kjent med sine data. Fordi studien kun omfatter fire intervjuer gjennomførte jeg transkriberingen selv, noe som lettet arbeidet med analysen. Det var flere grunner til dette. For det første fikk jeg på denne måten innarbeidet god

kjennskap til alle intervjuene. For det andre var det såpass få intervjuer at det tidsmessig ikke var noe problem. For det tredje sikret jeg på denne måten at alle intervjuene ble kodet på samme måte, noe som er med på å øke troverdigheten til analysens videre tolkninger.

Når det gjelder bruk av intervjusitater i oppgaven har jeg foretatt mindre endringer for å øke leservennligheten. Jeg vil hevde at disse endringene ikke har ført til endring av sitatenes meningsinnhold. Endringene er foretatt med et ønske om å fremstille informanten på en forståelig måte også skriftlig, noe jeg mener vil være vanskelig med en direkte avskrift. Muntlig språk inneholder naturlige pauser og småord, mens dette virker forstyrrende i skriftspråk. Jeg har ikke foretatt en diskursanalyse, og er mer interessert i hva som sies enn helt detaljert hvordan det blir sagt. Derfor har jeg, i likhet med mange andre som bruker intervju, valgt å gjengi sitatene uten pauser og nøling. Alle transkripsjoner er imidlertid vedlagt i sin helhet (se vedlegg 3). Her er et eksempel på et sitat henholdsvis før og etter omskriving:

Lars: Så det lærer jeg også ofte elevene at, jo Wikipedia kan være et bra sted, ehm, for å starte, men still deg også da kritisk til artikkelen gjennom å se på kildene, også kan du klikke på kildene for å finne informasjon, videre ut.

Lars: Så jeg lærer også ofte elevene at jo, Wikipedia kan være et bra sted å starte, men still deg også da kritisk til artikkelen gjennom å se på kildene, og så kan du klikke på kildene for å finne informasjon, videre ut.

4.4.4 Overførbarhet

Innen kvantitativ forskning er det et mål å kunne generalisere fra utvalg til resten av populasjonen. Slik statistisk generalisering er ikke et mål innen kvalitativ metode. I følge Kvale (2001) kan man heller snakke om analytisk generalisering, som innebærer hvorvidt funnene fra en studie kan brukes som rettleiding for noe som vil skje i en annen situasjon. Thagaard (2003) bruker i denne sammenhengen begrepet ”overførbarhet”. Siden jeg intervjuet et så lite utvalg lærere kan det være vanskelig å snakke om overførbarhet til andre situasjoner. Jeg vil hevde at læreres forhold til Wikipedia baserer seg på både personlig og profesjonell erfaring, og dermed er det vanskelig å si hva slags informasjon jeg ville fått med et annet utvalg. Samtidig uttrykte de fire informantene relativt ulike meninger om både

Wikipedia og kritisk bruk av kilder. I utvalgsprosessen la jeg ikke vekt på andre kriterier enn at personene skulle være samfunnsfaglærere på videregående skoler i Oslo og Akershus, det er derfor ikke umiddelbart noen kriterier som skiller dem fra hverandre på dette området. Alle informantene ble tilfeldig utvalgt, og at de da forholder seg så ulikt til Wikipedia som de gjør, er viktig i seg selv. Uavhengig av overførbarhet antyder denne ulikheten at hvordan Wikipedia blir behandlet i undervisningen, og om leksikonet ekskluderes eller inkluderes, i stor grad er avhengig av den enkelte lærer. Med tanke på hvor mange elever som allerede bruker Wikipedia i dag er dette viktig, og bør i fremtiden undersøkes nærmere.

4.5 Analyse

Jeg har foretatt en tematisk innholdsanalyse av det foreliggende datamaterialet. Thagaard (2003) definerer dette som kategoribasert analyse, Kvale (2001) snakker om meningskategorisering og Silverman (2006) bruker begrepet ”content analysis”. Felles for de tre forskernes beskrivelser er en analyse basert på det tematiske innholdet i datamaterialet, med bruk av kategorier.

Analysen baserer seg på empiriske kategorier, konstruert på bakgrunn av temaer som er gjennomgående i de fire intervjuene og som jeg finner relevante i lys av problemstillingen. Jeg leste transkripsjonene flere ganger, og dannet meg slik et bilde av hvilke mønstre som viste seg i datamaterialet. Dette la grunnlaget for utarbeidelsen av kategoriene. Jeg har ønsket å utarbeide meningsfulle analytiske kategorier med utgangspunkt i temaer som ble tatt opp under intervjuene, fordi det var viktig for meg å få frem informantenes egne meninger. Dette ville vært vanskelig om jeg hadde bundet meg til ferdig etablerte kategorier. Jeg opplevde at kategoriene avvek noe fra den opprinnelige intervjuguiden. Det viste seg at det var andre temaer enn det jeg innledningsvis trodde som var mest interessante og relevante med tanke på problemstillingen, noe jeg tok hensyn til i kategoriseringen av materialet. I følge Thagaard (2003) er denne fleksibiliteten en styrke ved kvalitative studier. Som tidligere nevnt ønsket jeg at studien skulle være eksplorerende og deskriptiv, og det har vært viktig å være åpen for å endre både vinkling og problemstilling underveis i prosessen.

De analytiske kategoriene er som følger:

- Wikipedia som utgangspunkt

- Redaktøransvar og kvalitetskontroll
- Store Norske Leksikon som kontrasterende eller alternativ kilde
- Rykter og fordommer knyttet til Wikipedias omdømme
- Elever og Wikipedia – sett med lærerens øyne
  - Wikipedia blir mye brukt
  - Hvordan elever havner på Wikipedia
  - Wikipedia og andre kilder på litteraturlista
  - Lærerstyrt bruk av Wikipedia i undervisningen

Ved å fokusere analysen rundt de nevnte kategoriene danner analysen et bilde av lærernes holdninger, meninger, refleksjoner og tanker rundt sentrale aspekter ved Wikipedia, og er dermed et godt utgangspunkt for diskusjon av oppgavens overordnede tema.

4.6 Etiske betraktninger

I november 2012 søkte jeg Norsk Samfunnsvitenskapelig Datatjeneste (NSD) om godkjenning for mitt prosjekt, slik det er pålagt når prosjektet involverer personlige opplysninger (Dalen, 2011). Søknaden inneholdt alle vesentlige aspekter hva gjelder forskningsmetode og temaer. Samme måned fikk jeg tilsendt godkjenning, og datainnsamling startet opp i januar 2013 etter avtale med informanter. Dalen (2011) tar utgangspunkt i forskningsetiske retningslinjer utformet av Den nasjonale forskningsetiske komité for samfunnsvitenskap og humaniora når hun diskuterer etiske betraktninger. Tre av retningslinjene er relevante å se på i denne sammenhengen. Disse er ”krav om informert og fritt samtykke”, ”krav om å informere dem som utforskes” og ”krav om konfidensialitet”. I forkant av hvert enkelt intervju gjorde jeg det klart for informantene at de når som helst kunne trekke seg uten å oppgi årsak til dette uten at det ville få noen form for konsekvenser for informanten, at de ville bli anonymisert og at alle opplysninger ville behandles på en forsvarlig og konfidensiell måte. Jeg delte ut et brev i forkant av intervjuet hvor jeg opplyste om dette samt om studiens tema, formål og metoder. Alle informantene skrev under på dette før intervjuet startet. Thagaard (2003) fremhever viktigheten av at informantene ikke skal ta skade av å delta i forskningsprosjekter. Under intervjuet la jeg vekt på å fremstå som fordomsfri og åpen, slik at informantene ikke skulle føle seg tvunget til å svare det de oppfattet som ønsket svar fra meg. Thagaard (2003) understreker viktigheten av nettopp dette, og hevder at forskeren så godt det lar seg gjøre må unngå at egne verdier og holdninger

får prege intervjusituasjonen. Målet er at informanten skal kunne svare så fritt det lar seg gjøre. Jeg oppfattet det slik at informantene synes intervjuet var en positiv opplevelse, da alle intervjuene bar preg av en uformell og hyggelig atmosfære hvor informantene uttrykte at de satte pris på å bli intervjuet. Temaene som ble snakket om regnes ikke som sensitive, og de delte heller ikke sensitive opplysninger med meg. Jeg vurderer det derfor slik at informantene ikke har tatt skade av deltakelse i prosjektet.

5 Analyse: presentasjon av intervjuer med lærere

Alle lærerne som er med i studien bekrefter at deres elever bruker Wikipedia, både i timen og som kilde i presentasjoner og oppgaver. Som i både nasjonal og internasjonal forskning (for eksempel Rye og Rye, 2011; Egeberg et al., 2012; Purcell et al., 2013 og Eijkman, 2010) forteller lærerne at elevene deres svært gjerne bruker Wikipedia til skolearbeid. Med utstrakt tilgang til både PC og Internett i klasserommet, er Wikipedia i utgangspunktet tilgjengelig for elevene når de måtte ønske. Det legges ikke føringer på bruk av Wikipedia fra ledelsen på skolene som mine fire informanter jobber på. Lærerne forteller også at de opplever stor metodefrihet, og at det er opp til dem selv om de velger å ta i bruk Wikipedia eller ikke.

Etter en grundig gjennomgang av datamaterialet var det fem tematiske kategorier som fremsto som spesielt relevante for min problemstilling: ”Wikipedia som utgangspunkt”, ”Redaktøransvar og kvalitetskontroll”, ”Store Norske Leksikon som kontrasterende eller alternativ kilde”, ”Rykter og fordommer knyttet til Wikipedias omdømme” og ”Elever og Wikipedia – sett med lærerens øyne”. Sistnevnte kategori ble såpass omfattende at det var hensiktsmessig å dele den inn i fire underkategorier: ”Wikipedia blir mye brukt”, ”Hvordan elever havner på Wikipedia”, ”Wikipedia og andre kilder på litteraturlista” og ”Lærerstyrt bruk av Wikipedia i undervisningen”. Dette er alle gjennomgående temaer flere av informantene kommer inn på, som vil bli gjennomgått i den følgende analysen. I følge Dalen (2011) er slik tematisering av datamaterialet en fremstillingsform som er mye brukt når intervjuundersøkelser skal presenteres. Hun hevder riktignok at kodingen av materialet foregår under intervjuguidens temaer. I mitt tilfelle var temaene i intervjuguiden helt klart førende for kodingen, men jeg oppdaget tidlig at noen av temaene var mer relevante for problemstillingen enn andre. Dette førte til at de mest relevante temaene ble utdypet og utvidet, mens temaene jeg anså som mindre relevante ble utelatt.

Presentasjon av lærerne

Jeg har intervjuet tre mannlige og en kvinnelig lærer, som alle jobber på videregående skoler i enten Oslo eller Akershus. Lærerne er anonymisert, og har blitt gitt navnene ”Lars”,

”Trine”, ”Pål” og ”Ola”. Lars har jobbet som lærer i 9 år, men har undervist i 14 år. Trine har jobbet som lærer i 16 år, Pål i over 40 år og Ola i 6 år.

5.1 Wikipedia som utgangspunkt

Både Lars og Trine nevner flere ganger i løpet av intervjuet at de ser på Wikipedia som et fint utgangspunkt for elevene når de skal lete etter informasjon. Å se på Wikipedia som et utgangspunkt innebærer å bruke Wikipedia for å få en første oversikt over temaet man skal jobbe med, for slik å gjøre det lettere å komme i gang med å lete etter informasjon i andre relevante kilder. De to lærerne er ikke alene om å se Wikipedia som et utgangspunkt i en informasjonssøkeprosess. Flere forfattere beskriver det samme, blant annet Kissling (2011), O’ Sullivan (2009), Purdy (2010) og Eijkman (2010). Lars bruker ordene ”startpunkt” og ”for å starte”, mens Trine beskriver det som ”innfallsport” og ”utgangspunkt”. Ingen av informantene ble bedt om å ta stilling til hvorvidt Wikipedia er best egnet som et sted å starte, dette var et tema de selv tok initiativ til. Lars kommer inn på dette da han får spørsmål om undervisningens faglige tema er avgjørende for hvor han leter etter stoff til undervisningen:

Intervjuer: Er det slik at temaet er med på å avgjøre hvor du begynner å lete etter stoff?

Lars: (...) Ja.. Det vil jeg si. Helt klart, la oss si at det er for eksempel norsk politikk.

Intervjuer: Mm.

Lars: Så vil jeg lete på litt andre steder enn hvis det er et internasjonalt tema.

Intervjuer: Ja?

Lars: Ja. Når det gjelder norske forhold så starter jeg kanskje i større grad med læreboka enn hvis det omhandler internasjonale temaer.

Intervjuer: Okei?

Lars: Ja. Hvor jeg kanskje heller vil finne kilder som ikke nødvendigvis ser på temaet fra et norsk perspektiv med en gang. Det kan kanskje være BBC sine hjemmesider, men også kanskje Wikipedia. Wikipedia som et sånt startpunkt, fordi en Wikipedia-artikkel kan være veldig bra, hvis man ser på hva som er kildene til artikkelen!

Intervjuer: Jaha?

Lars: Så jeg lærer også ofte elevene at jo, Wikipedia kan være et bra sted å starte, men still deg også da kritisk til artikkelen gjennom å se på kildene, og så kan du klikke på kildene for å finne informasjon, videre ut.

Lars ser altså Wikipedia som et fint utgangspunkt både for seg selv og elevene, og understreker viktigheten av å sjekke kildene til Wikipedia-artikkelen.

Trine snakker om hvorfor hun selv ikke bruker Wikipedia, men presiserer at *som en innfallsport* er hun positiv til at elevene bruker Wikipedia:

Trine: Det bruker å være for overfladisk, og så er det vel også fordi jeg ikke stoler hundre prosent på Wikipedia som kilde.

Intervjuer: Okei?

Trine: Ja.

Intervjuer: Kan du utdype det?

Trine: Ja, egentlig har jeg det som en sekundærkilde, fordi jeg sjeldent har brukt Wikipedia, men jeg har hørt rykter om at det er veldig mange som kan legge inn stoff der [på Wikipedia].

Intervjuer: Mhm?

Trine: Og at ergo så kan folk endre fakta, og da er det ikke en vitenskapelig kilde, altså, du kan ikke kildegi det på en veldig god måte.

Intervjuer: Okei?

Trine: Men når det er sagt, så anbefaler jeg ofte elevene å bruke Wikipedia, fordi jeg synes det kan være en fin innfallsport, fordi det er oversiktlig, det er kortfatta, så kan de gå inn og få seg en oversikt, og så kan de derifra begynne å lete videre.

Det å se på Wikipedia som et utgangspunkt i en informasjonssøkeprosess indikerer at man på et eller annet tidspunkt må komme seg videre til andre informasjonskilder, noe de to lærerne også sier eksplisitt. At lærerne mener Wikipedia kan være et godt utgangspunkt innebærer at de ser leksikonet som så enkelt skrevet at alle elever har mulighet til å forstå hva ulike temaer innebærer om de bruker leksikonet, før elevene jobber videre med temaet på sin egen måte.

5.2 Redaktøransvar og kvalitetskontroll

Både Lars, Trine og Pål kommer inn på temaene redaktøransvar og kvalitetskontroll i sine intervjuer. Dette er naturlig, da et av de fremste kjennetegnene ved Wikipedia er at det ikke opererer med tradisjonell forhåndsgodkjenning av det faglige innholdet, i motsetning til trykte kilder. Det er heller ingen redaktør som står faglig ansvarlig for informasjonen som legges ut på leksikonet, slik det er på for eksempel Store Norske Leksikons nettutgave. Lars legger opp til at elevene skal sammenligne artikler fra Wikipedia og andre kilder, hvor han og elevene sammen ser på og diskuterer hva slags kilder artiklene bygger på og kildenes troverdighet. I sin beskrivelse av denne diskusjonsprosessen kommer han selv inn på temaet redaktøransvar:

Lars: [...] vi diskuterer da; kan denne Wikipedia-artikkelen være god? Eller kan den være mindre god? Dette er avhengig av hva slags kilder den bygger på. Utfordringen er jo at det ikke er noe redaktøransvar på Wikipedia.

Intervjuer: Mm.

Lars: Men det betyr jo ikke at det ikke er kvalitetsforskjell mellom de enkelte artiklene.

Intervjuer: Mm.

Lars: Men det er da i større grad opp til oss å finne ut av det.[...]

Lars påpeker at det ikke er redaktøransvar på Wikipedia, og at en konsekvens av dette kan være at kvaliteten på de ulike kildene artiklene bygger på blir avgjørende for hvor gode Wikipedia-artiklene er. Som en følge av dette varierer kvaliteten på Wikipedia-artikler veldig, noe Lars også nevner. Når han arbeider med å utvikle elevenes kildekritiske ferdigheter legger han altså vekt på å vise elevene at faktorer som fravær av redaktøransvar og manglende kvalitetskontroll i forkant kan ha betydning for kvaliteten på en kilde.

På spørsmål om hva elevene synes om å sammenligne Wikipedia-artikler med andre kilder for slik å vurdere kildenes troverdighet, kommer han igjen selv inn på temaet redaktøransvar. Nå nevner han også kvalitetskontroll:

Lars: Jeg synes de [elevene] forstår det ganske raskt. Jeg tror nok det som elevene må lære er at det ikke er noe redaktøransvar på Wikipedia og at det er redaktører

andre steder, og at det sier noe om kvalitetskontroll. Noen kan det fra før, men noen må lære det. Det er noe de forstår ganske raskt; jeg tror de er ganske godt bevandret i at Internett er et sted hvor veldig mange kan legge ut mye forskjellig informasjon, og at det gjelder å skille mellom ulike typer sider.[...]

Her nevner Lars ”andre steder” og ”ulike typer sider”. Det er naturlig å forstå ”andre steder” som sider *med* redaktøransvar, som for eksempel Store Norske Leksikon. ”Ulike typer sider” refererer her til at mange nettsider har ulike mål med informasjonen de legger ut, som for eksempel private blogger og hjemmesider til offentlige organisasjoner. Som vi ser fremstår Lars som svært opptatt av å lære elevene om betydningen av redaktøransvar og kvalitetskontroll, og hva dette kan bety for troverdigheten til en kilde. Pål er også veldig opptatt av kvalitetssikring:

Pål: [...] Så har jeg sagt at Internett er bra det, men 80 – 90 % er bare tøv.

Intervjuer: Okei?

Pål: Slik at av det du finner på Internett,

Intervjuer: Mhm?

Pål: altså kildekritikken da,

Intervjuer: Ja?

Pål: så har jeg sagt at noe stoff [på Internett], men ikke mye, er kvalitetssikret.

Intervjuer: Ja?

Pål: Så jeg har fokus på, hva er kvalitetssikret?

Pål mener altså at lite stoff på Internett er kvalitetssikret, og har fokus på å lære elevene hvordan de skal gå frem for å finne gode sider. Det bør understrekes her at utsagnet ”80 – 90 % er bare tøv” bør tolkes som at han mener mye av det som publiseres på Internett er tvilsomt eller lite relevant. Videre under intervjuet kommer det tydelig frem at han er glad i trykt fagstoff, og at en av grunnene til dette er nettopp kvalitetssikringen:

Pål: [...] bøkene har stort sett en helt annen grad av kvalitetssikring i forkant.

Intervjuer: Ja?

Pål: Mens nettet er mer.. Springende, på mange måter.

Her kommer han igjen inn på at det finnes mye informasjon med varierende kvalitet på Internett.

Trine kommer også inn på temaet ”redaktøransvar og kvalitetskontroll”:

Intervjuer: Når det gjelder for eksempel en kilde som Store Norske Leksikon på nett, hva tenker du om den opp mot Wikipedia?

Trine: Jeg tenker at den er mer troverdig, fordi der sitter det en som gir det ut og må stå ansvarlig for fagstoffet.

Trine gir under hele intervjuet uttrykk for at hun stoler mer på kilder med et klart og tydelig redaktøransvar enn kilder hvor det er mer uklart hvem som står ansvarlig for informasjonen, slik som på Wikipedia.

Kort oppsummert foretrekker både Pål og Trine faglig informasjon som er kvalitetssikret i forkant, og gjerne at en redaktør står faglig ansvarlig for informasjonen. Lars er på sin side opptatt av å vise elevene hva redaktøransvar og kvalitetskontroll kan bety for troverdigheten til en kilde, og gjøre dette til en del av elevenes kildekritiske opplæring.

5.3 Store Norske Leksikon som kontrasterende eller alternativ kilde

Store Norske Leksikon nevnes av flere av lærerne. Det er ikke overraskende at Store Norske Leksikon er et tema som nevnes, da mange ser leksikonet som et alternativ til Wikipedia; begge er nettbaserte leksikon som inneholder mye lett tilgjengelig faktakunnskap. Spørsmål om Store Norske Leksikon var ikke et av mine opprinnelige spørsmål, men ble av både Lars og Pål tatt opp på eget initiativ. I Trines intervju stilte jeg et oppfølgingsspørsmål hvor jeg inkluderte Store Norske Leksikon, mens i Olas intervju ble ikke Store Norske Leksikon et tema. På spørsmål om han snakker om Wikipedia med elevene sine svarer Lars:

Lars: Ja. Det gjør jeg helt klart. Det kan være at vi for eksempel ser på Wikipedia-artikler sammen; vi ser på hva slags kilder artikkelen bygger på, og så kanskje sammenligne den med for eksempel Store Norske Leksikon, som vi har tilgang til her ved skolen.

Sammenligning av ulike artikler er noe Lars legger opp til i undervisningen når han skal lære elevene om kritisk kildebruk. Han ser kontrasten mellom en artikkel på Wikipedia og en artikkel på Store Norske Leksikon som verdifull i samfunnsfag, mye grunnet tidligere omtalte forskjell i redaktøransvar og kvalitetskontroll. At man på Wikipedia kan se hvilke kilder en artikkel bygger på er noe han ser som en fordel. På Store Norske Leksikon er saken en annen:

Lars: Men det Wikipedia har som ikke Store Norske Leksikon har er jo muligheten til å navigere videre ut og faktisk se på kildene som ligger til grunn for artikkelen.

Intervjuer: Ja.

Lars: For det [kildene] ligger jo ikke åpent på leksikonet [Store Norske Leksikon] der.

Som nevnt gir Trine uttrykk for at hun stoler mer på kilder med et klart og tydelig redaktøransvar. Derfor ser hun på Store Norske Leksikon som en mer troverdig kilde enn Wikipedia, og anbefaler den til sine elever:

Trine: Jeg tenker at den [Store Norske Leksikon] er mer troverdig, fordi der sitter det en som gir det ut og må stå ansvarlig for fagstoffet.

Intervjuer: Mm.

Trine: Så den ville jeg ikke ha betvilt kilden på i det hele tatt.

Intervjuer: Nei.

Trine: Samtidig så bruker ikke jeg Store Norske Leksikon heller, for der får du jo også den kjappe kunnskapen som ofte går på begreper og årstall.

Intervjuer: Ja..?

Trine: Men jeg anbefaler elever å bruke den.⁷

Hun understreker at hun verken bruker Wikipedia eller Store Norske Leksikon i noen særlig grad fordi hun ikke ser behovet for ”kjapp kunnskap” etter seksten år som lærer, men hun

---

⁷ Deler av dette utdraget fra intervjuet er også brukt under punkt 5.2. Noen andre utdrag under punkt 5.4, 5.5.3 og 5.5.4 er også brukt to steder i analysen. Årsaken til at noen utdrag brukes innenfor to kategorier er at utdragene inneholder svært mye relevant informasjon om informantens forhold til temaene innenfor begge kategorier. Meningsinnholdet blir ikke endret ved at sitatutdragene brukes to steder.

stoler altså mer på Store Norske Leksikon enn Wikipedia. Likevel anbefaler hun også Wikipedia til elever som lurer på hva som ligger i ulike begreper:

Trine: Jeg oppmuntrer elever til å bruke Wikipedia.

Intervjuer: Ja..?

Trine: Ja. Jeg sier: "ja, du er usikker på forskjellen på de begrepene, ta å slå det opp på Wikipedia og se om du får litt ut av det da."

Pål er den læreren som snakker mest om Store Norske Leksikon. Han er som nevnt opptatt av kvalitetskontroll, og forteller at han bruker Store Norske Leksikon som eksempel for elevene på hva som er kvalitetssikret informasjon. Både Store Norske Leksikon og Statistisk Sentralbyrås nettsider er to kilder han ofte bruker i samfunnsfag, og han synes at de statlige ressursene som brukes på disse sidene er med på å gjøre dem gode:

Pål: [...] En annen viktig kilde som ofte er veldig bra, det er SSB [Statistisk Sentralbyrå]. Utrolig bra kilde.

Intervjuer: Mm?

Pål: Fordi SSB har så mye tallmateriale og oppdaterte ting, som for eksempel: hvor mange gutter sitter i fengsel nå?

Intervjuer: Mm.

Pål: Ikke sant?

Intervjuer: Bruker du den ofte da i samfunnsfag?

Pål: Ja. SNL [Store Norske Leksikon] og SSB er overrepresentert, ja.

Intervjuer: Ja? Og hva synes du er den viktigste grunnen til at de er gode?

Pål: Det er de ressurser som staten har stappet i dem og den kvalitetssikringen som ligger i forkant.

Pål ser altså statlig støtte til både leksikon og statistikk som et kvalitetstegn. Lars derimot er opptatt av at man ikke skal være avhengig av statlige støtteordninger og redaksjoner. Han støtter selv Wikipedia økonomisk fordi han synes det er viktig med uavhengig kunnskapsproduksjon, og han trekker frem Store Norske Leksikon som eksempel på et leksikon som er avhengig av statsstøtte. Det er viktig å understreke at Lars ikke ser på Store Norske Leksikon som et dårlig leksikon eller en dårlig kilde, men at han synes det er verdifullt at det også finnes leksikon som ikke er avhengige av statsstøtte:

Lars: [...] jeg støtter jo Wikipedia gjennom PayPal for eksempel, for jeg synes det er verdifullt med uavhengig online leksikon, sånn som det her.

Intervjuer: Jaha?

Lars: Og det går jo på at man ikke skal være avhengig av for eksempel redaksjoner, eller nasjonale støtteordninger.

Intervjuer: Ja.

Lars: For eksempel Store Norske Leksikon, da.

På oppfordring fra intervjuer utdyper Lars hvorfor han støtter Wikipedia økonomisk:

Intervjuer: Nå sa du noe veldig interessant, at du støtter Wikipedia gjennom..

Lars: PayPal.

Intervjuer: Ja?

Lars: Det vil si at jeg gir hundre kroner i året eller noe sånt noe, da.

Intervjuer: Jaha?

Lars: Siden Wikipedia... De ber jo om støtte, fordi de er jo ikke reklamefinansiert eller noe sånt noe.

Intervjuer: Nei.

Lars: Ja. For å sikre at det er uavhengig da, på en måte.

Lars belyser her flere av aspektene som skiller Wikipedia fra Store Norske Leksikon. At Wikipedia ikke er reklamefinansiert, men heller tar i mot økonomiske bidrag fra de som måtte ønske å bidra, er et bevisst valg fra Wikipedias side for å sikre en så uavhengig kunnskapsproduksjon som mulig, slik Lars påpeker.

Pål ser på Store Norske Leksikon som en mer korrekt kilde enn Wikipedia og omtaler Store Norske Leksikon som et ”sted der man er nøye”. Han vet mye om hvordan Wikipedia fungerer og synes leksikonet er ”plaget av mye rart”, i motsetning til Store Norske Leksikon. Han kommer med et eksempel for å illustrere poenget sitt:

Pål: Som for eksempel at Jens Stoltenberg for et par år siden ble beskrevet som en av de mest kjente halliker i Oslo på Wikipedia. Sånt skjer ikke på SNL, på steder der man er nøye.

Intervjuer: Mm?

Pål: Men om man får hele folket til å skrive, så blir det fort sånn at det finnes råtne epler i kurven.

Igjen fremheves Store Norske Leksikon som et bedre alternativ. At Pål ser Store Norske Leksikon som ”nøye” og Wikipedia som et sted som er ”plaget av mye rart” gjenspeiler hans oppfatning om at faglig redaktøransvar er å foretrekke. Siden Pål liker at informasjon er kvalitetssikret på forhånd er det ikke overraskende at han foretrekker Store Norske Leksikon fremfor Wikipedia. Dette underbygges av hans utsagn om ”råtne epler i kurven”, som bør tolkes som at når ”hele folket” skriver vil det alltid være noen som er ute etter å vandalisere.

Mens Lars er opptatt av å synliggjøre forskjellen i Wikipedias og Store Norske Leksikons kunnskapsproduksjon for elevene, mener Trine og Pål at Store Norske Leksikon er en mer troverdig kilde enn Wikipedia og begge foretrekker informasjon som er kvalitetssikret i forkant av publisering. Lars er på ingen måte motstander av informasjon som er kvalitetssikret i forkant, men han er opptatt av å la elevene få innsyn i prosessen som foregår når kunnskap produseres, slik at de selv er med på å avgjøre hva som er troverdig og ikke. Pål ser statlig støtte til leksikon som et kvalitetstegn, mens Lars støtter Wikipedia for å sikre at det også produseres kunnskap som er uavhengig av statlige midler. Trine bruker ikke selv verken Wikipedia eller Store Norske Leksikon, men anbefaler begge leksikonene til elever når det gjelder begrepskunnskap. Kort oppsummert kan det sies at Lars bruker Store Norske Leksikon som en *kontrasterende* kilde til Wikipedia, mens Pål og Trine heller ser på Store Norske Leksikon som en *alternativ* kilde.

5.4 Rykter og fordommer knyttet til Wikipedias omdømme

Rykter knyttet til Wikipedias omdømme er et tema som går igjen i intervjuet med to av lærerne. Dette er ikke overraskende: i følge O’Sullivan (2009) er det en utbredt misforståelse at Wikipedia er en kaotisk side uten noen form for regler, hvor hvem som helst kan legge ut hva de vil av informasjon. Som vist i kapittel 2 er ikke dette tilfelle. Det er like fullt et slikt bilde mange har av Wikipedia, og på bakgrunn av det er det ikke vanskelig å forstå hvorfor rykter og fordommer har oppstått knyttet til leksikonets omdømme. Trine og Ola sier begge at de vet svært lite om hvordan Wikipedia fungerer, og at de ikke bruker det selv. Trine

mener at Wikipedia har hatt et ”nedadgående rykte” de siste årene, mens Ola derimot mener at leksikonets rykte har blitt bedre. Trine forteller at hun egentlig ikke stoler på Wikipedia. Ola sier ikke direkte at han ikke stoler på leksikonet, men en skeptisk holdning er tydelig hele intervjuet i gjennom. Trine og Ola beskriver sin uttalte skepsis med utgangspunkt i henholdsvis ”rykter” og ”fordommer” knyttet til leksikonets omdømme:

Trine: [...] jeg har sjeldent brukt Wikipedia, men jeg har hørt rykter om at veldig mange kan gå inn å legge stoff der [på Wikipedia].

Ola: Jeg er vel gammeldags da.. Har litt fordommer mot det [Wikipedia].

Selv om både Trine og Ola innehar en uttalt skeptisk holdning til Wikipedia sier de begge at de har brukt leksikonet for lite til egentlig å vite noe om troverdigheten. Når det er sagt må det nevnes at Trine ikke er utelukkende negativ til Wikipedia; det handler mer om at hun selv ikke føler et behov for å bruke det:

Trine: [...] Så jeg er på en måte ingen kritiker til å bruke Wikipedia, fordi som jeg forklarte tidligere er det andre grunner til at jeg ikke bruker det.

Hun gjentar flere ganger i intervjuet at hun anbefaler Wikipedia til elevene når de lurere på begreper. Ola, som altså også er skeptisk til Wikipedias omdømme, har imidlertid et annet syn på dette:

Ola: Jeg bruker det [Wikipedia] så å si aldri selv og jeg oppfordrer vel aldri elevene til å bruke det heller.

Intervjuer: Nei?

Ola: Svært sjelden. Mm.

At han verken bruker Wikipedia selv eller anbefaler det til elever begrunner Ola med fordommer mot leksikonets omdømme, basert på rykter han har hørt.

5.5 Elever og Wikipedia – sett med lærerens øyne

5.5.1 Wikipedia blir mye brukt

At Wikipedia brukes mye av elever er ikke noe nytt, og er understreket av flere forskere (Blikstad-Balas, 2013; Egeberg et al., 2012). Det er derfor lite overraskende at alle lærerne opplever at deres elever bruker Wikipedia, noe følgende sitat fra Trine illustrerer:

Trine: [...] det er vel sjelden jeg har en presentasjon, både muntlig og skriftlig, der jeg ikke ser at de [elevene] har Wikipedia som kilde.

Flere av dem forteller at de ser en utstrakt bruk i timen, spesielt når elevene vil ha klarhet i vanskelige begreper. Ola sier at hans elever bruker Wikipedia ”en del”, mens Pål og Trine forteller at deres elever bruker leksikonet ofte og mye. Trine mener selv hun bruker for lite tid på å undervise om kildekritikk. Dette vil hun gjøre noe med, mye på grunn av det hun opplever som en forkjærlighet for Wikipedia hos elever:

Trine: Og jeg tror at jeg kommer til å bruke mer tid på det [undervise i kildekritikk].

Intervjuer: Ja, okei?

Trine: Ja, fordi jeg opplever at elevene er veldig glad i Wikipedia.

Trine reflekterer videre over sin rolle som lærer med tanke på elevenes Wikipedia-bruk, og hvordan hun bør undervise som en konsekvens av at elevene bruker Wikipedia mye:

Trine: [...] jeg opplever at elever bruker det [Wikipedia], og at de kan bruke det, men ser at jeg bør bli flinkere kanskje til å snakke om troverdigheten. Men da må jeg selv sette meg bedre inn i det.

Intervjuer: Ja?

Trine: For jeg veit ikke om det der stemmer eller om det bare er rykter, at alle kan gå inn.

Intervjuer: Okei.

Trine: Så jeg veit veldig lite om Wikipedia.

Intervjuer: Okei?

Trine: Så før jeg kan begynne å undervise om Wikipedia – hvorvidt man skal være kritisk eller ikke – så bør jeg sette meg bedre inn i det. Ja.

Intervjuer: Ja.

Trine: Så, enn så lenge så ser jeg at det blir brukt, og har ikke noe veldig kritisk forhold til at elever bruker det.

Det er interessant å følge Trines resonnement, da det tydelig går opp for henne under intervjuet at hun bør prate med elevene om hvordan Wikipedia fungerer, og troverdigheten til nettleksikonet. Hun viser at hun reflekterer over dette, men innrømmer også at problematikken rundt Wikipedias troverdighet er noe hun hittil ikke har tatt stilling til.

Lars forteller at også elevene hans ofte bruker Wikipedia i timen, gjerne som en del av prosjektarbeid eller for å avklare spørsmål som Lars selv ikke har svar på:

Intervjuer: Er det slik at elevene dine bruker Wikipedia i timen?

Lars: Ja. Særlig i prosjektarbeid, men også når det kommer opp spørsmål jeg ikke kan svare på. La oss si at noen stiller spørsmål om for eksempel befolkningsutviklingen i Kongo, og jeg ikke kan svare på det. Da er det typisk at noen elever tar initiativ til å finne ut av det, eller jeg ber dem om å gjøre det, og da vil det være typisk at de tar utgangspunkt i Wikipedia. Da spør jeg hvor de har funnet det hen, så sier de "Wikipedia", og da spør jeg om de ser hvor Wikipedia har hentet tallene sine fra? Det kan bli et interessant sidespor å følge litt.

Lars viser her at hans elever tar i bruk Wikipedia på eget initiativ, men at han er opptatt av at de skal finne ut av hvor Wikipedia henter informasjonen den baserer artikkelene på. Dette samsvarer med hans vektlegging av kunnskapens produksjonsprosess, og at han er opptatt av at elevene skal gå videre til kildene som Wikipedia linker til.

5.5.2 Hvordan elever havner på Wikipedia

I følge de fire lærerne varierer det litt hvordan elevene faktisk havner på Wikipedia. Flere forskere, deriblant Lim (2009) og Kiili et al. (2008), finner at elever og studenter ofte havner på Wikipedia som en konsekvens av et søk i søkemotoren Google. Noen av

informantene opplever også dette, og tror at utbredt søk i Google er grunnen til at mange elever bruker Wikipedia så mye som de gjør. Trine sier hun anbefaler elevene å søke i Google, men sier ikke noe om hvor de faktisk søker. Pål forteller at hans elever gjerne søker direkte på Wikipedia:

Pål: [...] i søkeordsfunksjonen slenger de inn det ordet de tror de kan få noe treff på.

Intervjuer: Mm.

Pål: Og har de noen treff som de synes gir mening, copy-paste, det går veldig fort.

Intervjuer: Ja?

Pål: Ctrl A, Ctrl C, Ctrl V. [hurtigformel for klipp-og-lim på tastaturet]

Intervjuer: Ja. Søker de i Google eller søker de --

Pål: Nei de søker i Wikipedia.

Pål gir her uttrykk for at elevene ofte ”klipper og limer” når de bruker Wikipedia. Slike ”klipp-og-lim”-praksiser er utbredt i norsk skole (Furberg og Rasmussen, 2012).

Lars forteller at elevene hans ofte skriver inn søkeord i Google, og at noen av de første treffene som dukker opp er Wikipedia-artikler om det aktuelle emnet. Han tror at mange elever bruker Wikipedia mye på grunn av dette:

Lars: Det er jo også sånn at hvis elevene søker etter informasjon rundt et tema på Google for eksempel, så er noe av det som vil komme på topp Wikipedia-artiklene.

Intervjuer: Ja?

Lars: Så det er også en grunn til at Wikipedia brukes mye av elever tror jeg, for det er gjerne det første man finner. La oss si for eksempel at man skal finne ut noe om arrangerte ekteskap. Da er det typisk at elevene skriver ”arrangerte ekteskap” på Google, søker, og så kommer det kanskje opp en Wikipedia-artikkel blant de tre øverste søkene. Da tror jeg det ofte er naturlig at de trykker på den, fordi de vet at det gir en slags oversikt.

Lars mener altså at elevene i virkeligheten søker på Google, men at de ender opp på Wikipedia som en konsekvens av søket.

5.5.3 Wikipedia og andre kilder på litteraturlista

Som nevnt tidligere gir alle lærerne uttrykk for at elevene svært ofte tyr til Wikipedia når de jobber med oppgaver og presentasjoner. Dette resulterer i at lærerne ofte ser at Wikipedia står oppført på litteraturlistene til elevenes innleveringer:

Trine: [...] det er vel sjelden jeg har en presentasjon, både muntlig og skriftlig, der jeg ikke ser at de [elevene] har Wikipedia som kilde.

Ola forteller at hans elever oppgir Wikipedia på sine litteraturlister ”veldig ofte”, selv om han har gitt uttrykk for at han ønsker at de skal bruke andre kilder:

Intervjuer: [...] Når det gjelder elevene dine, bruker de Wikipedia i timen?

Ola: De bruker det en del.

Intervjuer: Mm?

*Ola: Og det ser jeg på kildehenvisningene. Når de leverer oppgaver eller har fremføringer der de blir bedt om å oppgi kilder, så har jeg vel et inntrykk av at Wikipedia **veldig** ofte står oppgitt.*

Intervjuer: Mm?

Ola: Selv om jeg ikke bruker det så mye i undervisningen.

Intervjuer: Mm.

Ola: Så liker de selv å ty til det, da.

Intervjuer: Ja.

Ola: Mm, og det er vel fordi det er lettere å bruke tenker jeg enn å fordøye en artikkel.

Intervjuer: Har du snakket noe om Wikipedia med elevene dine? I forhold til dette?

Ola: Nei.

Intervjuer: Nei.

Ola: Kanskje nevnt noe om at jeg ønsker at de skal bruke andre kilder, men vi har ikke brukt mye tid på det, det kan jeg ikke si.

Intervjuer: Nei.

Ola: Ikke på Wikipedia, nei. Jeg har ikke nevnt det spesifikt eller satt av tid til det, nei.

Selv om Ola sier at han har kommunisert til elevene at han ønsker at de skal bruke andre kilder enn Wikipedia, innrømmer han også at han har brukt svært lite tid til å snakke om hvorfor han ønsker dette. Det kommer også frem at han tydelig forstår hvorfor elevene liker Wikipedia. Når det gjelder de andre kildene elever oppgir i sine litteraturlister er han usikker på hvor godt de egentlig er brukt, og om de er brukt overhodet:

Ola: Med noen elever så får jeg inntrykk av at de ikke har jobba veldig mye med de kildene de har brukt. Og noen ganger så er det nesten så du blir i tvil om de virkelig har brukt kilden, fordi de oppgir kilder som du er i tvil om de har klart å bruke.

Hans inntrykk er at elevene ofte limer på ekstra kilder for at det skal se bedre ut:

Ola: [...] det generelle inntrykket er at de limer på noen kilder til slutt.

Intervjuer: Mhm.

Ola: For det må de ha. Og dessverre tror jeg ikke alle er like bevisste. Jeg tror ikke det er sånn at de har sittet med tre-fire kilder og vurdert hvilke som skal brukes. Det tviler jeg på. Jeg tror det er en vanskelig jobb for Vg1-elever. Jeg tror det. Så inntrykket er kanskje at de gjerne limer på et par ekstra.

Intervjuer: Mhm?

Ola: Til slutt for at det skal se bedre ut rett og slett. Det kan være tilfellet.

Intervjuer: Når du bruker uttrykket "lime på"; mener du at dette er noe de gjør for at læreren skal bli fornøyd?

Ola: Ja. Jeg kan tro det, ja.

Ola tror det er en vanskelig jobb for Vg1-elever å vurdere flere kilder, og deretter avgjøre hvilke som bør brukes. Under intervjuet kommer det imidlertid frem at han selv ikke bedriver noen systematisk form for opplæring av hvordan elevene kan bruke kilder på en god måte. Han forteller at hovedansvaret ligger på norsklærerne, selv om han også i samfunnsfag forsøker å gjøre elevene bevisst på hvor relevant det de har funnet er. Samtidig sier han at han har et inntrykk av at norsklæreren setter av en del tid til akkurat det.

Ola tror altså ikke at alle elevene er bevisste sine valg av kilder. Pål går enda lenger, og mener noen elever er ”bevisstløse” i forhold til kritisk kildebruk:

Intervjuer: Så, i fellesfaget samfunnsfag, hva er din erfaring med elevenes forhold til kildebruk?

Pål: Den er veldig variert, fordi det har mye å gjøre med deres fortid i ungdomsskolen. Noen, et fåtall, har litt tanker om det, men de fleste er helt bevisstløse.

Intervjuer: Ja?

*Pål: Ja. Det må jeg si. **Helt** bevisstløse.*

Pål utdyper videre det han mener, og forteller om elever som i hans øyne stoler blindt på kilder han selv anser som useriøse.

Trine beskriver lignende situasjoner som Ola forteller om, da hun også opplever at elever oppgir flere kilder mer for å gjøre læreren fornøyd:

Trine: I de senere åra, det opplevde jeg ikke før, så merker jeg at elever sier: ”Også har vi brukt Wikipedia, ja, den er jo ikke helt... troverdig da, så vi har også brukt andre kilder for å støtte at det vi fant på Wikipedia er riktig”.

Intervjuer: Ja?

Trine: Nå opplever jeg ofte at det ikke er sant, men at de har lært seg til å si at Wikipedia ikke er helt troverdig.

Intervjuer: Mm.

Trine: Så jeg klarer ofte ikke helt å se at de virkelig har brukt andre kilder som kunne støtte det de sa.

Her beskriver Trine sin opplevelse av hvordan elever tenker rundt læreres oppfatning av Wikipedia. Hun opplever at de har ”lært seg” at Wikipedia ikke er troverdig, og at de derfor fører opp flere kilder på litteraturlista slik at læreren blir fornøyd. Trine forteller også om en oppfatning blant kollegene om at Wikipedia er noe man bør vokte seg litt for, noe som kan tenkes å ha betydning for elevenes valg i dette tilfellet. Hvis elevene oppfatter at læreren er

skeptisk til Wikipedia, så vil det være fornuftig av dem å vise at de bruker flere kilder, om det så bare er for å gjøre litteraturlista lenger.

Som vi ser deler Ola og Trine en oppfatning om at andre kilder enn Wikipedia som føres opp på litteraturlista ofte ikke er tatt i bruk, men er ført opp for at læreren skal bli fornøyd. Mens Ola opplever noen elever som lite bevisste rundt bruken av kilder, går Pål så langt som å si at noen elever er bevisstløse på dette området. Det er viktig å påpeke at alle tre understreker at dette ikke gjelder alle elever, men like fullt opplever de at det gjelder noen. At både Ola og Trine har en oppfatning om at elever oppgir andre kilder enn Wikipedia først og fremst for ”lærerens skyld” er relevant for oppgavens problemstilling, da det sier noe om lærerens betydning for elevers valg av kilder.

5.5.4 Lærerstyrt bruk av Wikipedia i undervisningen

Flere forfattere skriver om hvordan de bruker Wikipedia i undervisningen for å utvikle elevers kritiske tenkning, deriblant Kissling (2011) og Harouni (2009). Av de fire lærerne i studien er det bare Lars som forteller at Wikipedia brukes som en del av et konkret undervisningsopplegg. De andre lærerne forteller at elevene bruker Wikipedia mye i timen, men ikke som en del av en lærerstyrt aktivitet. Når klassen til Lars arbeider med kildekritikk legger han ofte opp til å inkludere Wikipedia:

Lars: [...] Det kan være at vi for eksempel ser på Wikipedia-artikler sammen, også ser vi på hva slags kilder den artikkelen bygger på, og så sammenligner vi kanskje med Store Norske Leksikon, som vi har tilgang til her ved skolen.

Intervjuer: Mm.

Lars: Eller en annen kilde, og vi diskuterer da; kan denne Wikipedia-artikkelen være god? Eller kan den være mindre god? Dette er avhengig av hva slags kilder den bygger på. Utfordringen er jo at det ikke er noe redaktøransvar på Wikipedia.

Intervjuer: Mm.

Lars: Men det betyr jo ikke at det ikke er kvalitetsforskjell mellom de enkelte artiklene.

Intervjuer: Mm.

Lars: Men det er da i større grad opp til oss å finne ut av det. Så det er helt klart noe jeg gjør gjennomgående [underviser om kildekritikk] og særlig også når elevene jobber med selvstendig arbeid, for eksempel prosjektarbeid som skal føre til en presentasjon, hvor de leter etter kilder. Da er det typisk at jeg går rundt og veileder elevene på akkurat det.

Lars bruker altså Wikipedia i sitt arbeid for å lære elevene kildekritikk. Han oppmuntrer også elevene til å bruke Wikipedia for å utelukke ting som er ikke er relevant når de arbeider med store tema:

Lars: [...] for å utelukke ting, da.

Intervjuer: Ja?

Lars: For eksempel sånn "dette er ikke er ikke verdt å forfølge videre", "dette var ikke relevant", ikke sant. Der kan en Wikipedia-artikkel være til hjelp, for å få kjennskap til temaet. [...]

Senere i intervjuet blir Lars oppfordret til å utdype hva han mener med "å utelukke ting":

Intervjuer: [...] du sa også noe om at Wikipedia kan være fint for å utelukke ting?

Lars: Mm.

Intervjuer: Kan du gi et eksempel på hva du mener med det?

Lars: Ja, la oss si at en elev får en oppgave om internasjonale konflikter. Det er jo et kompetansemål i POM [programfaget Politikk og menneskerettigheter] for eksempel. Okei, hvilken konflikt kan være interessant? Jeg kan kanskje ha satt opp en tyve-tredve konflikter, så får de velge hvilken konflikt de vil fordype seg i. Da vil det være naturlig at de går inn på Wikipedia og leser om de konfliktene, da kan de raskt finne ut for eksempel "det her synes jeg ikke var så interessant", "den ligger for langt tilbake i tid" eller "den omhandlet ikke det temaet jeg var interessert i". Hvis de for eksempel tenker at de var interessert i en etnisk konflikt, så leser de kanskje om noe som var en økonomisk basert konflikt.

Lars oppfordrer altså elevene til å ta i bruk Wikipedia når de skal håndtere store tema, for slik å kunne utelukke informasjon som ikke er relevant for oppgaven de skal løse. Han mener at

elevene på en slik måte raskt kan avgjøre hvilket spor de vil følge videre i arbeidet med oppgaven. Dette kan sees i sammenheng med punkt 5.1: Wikipedia som utgangspunkt. Å bruke Wikipedia som et utgangspunkt i informasjonssøkeprosessen handler om å få et raskt overblikk over hva som kan være relevant for oppgaven man skal løse. Det kan sies at Wikipedia brukes på samme måte når leksikonet brukes for å utelukke informasjon som ikke er relevant, da en slik bruk også innebærer en rask oversikt over temaet.

5.6 Oppsummering av analysen

Alle informantene opplever at deres elever bruker Wikipedia, både i timen og til ulike innleveringer. De forteller at elever ofte går på Wikipedia for å få klarhet i vanskelige begreper, noe både Lars og Trine anbefaler elevene å gjøre. Lars og Trine ser Wikipedia som et fint utgangspunkt for elevene i en informasjonssøkeprosess, men understreker viktigheten av at elevene beveger seg videre til andre kilder etter hvert. Det varierer i hvilken grad lærerne oppfordrer elevene til å bruke Wikipedia eller ikke, og til hvilket formål.

Informantene har ulike oppfatninger angående redaktøransvar og kvalitetskontroll. Trine, Pål og Ola gir uttrykk for at de foretrekker kvalitetssikring i forkant, og at en redaktør står ansvarlig for fagstoff som gis ut. Lars motsetter seg ikke dette, men er opptatt av ikke å avfeie kilder på grunn av manglende redaktøransvar. Han fokuserer på å lære elevene hva redaktøransvar og kvalitetskontroll kan bety for troverdigheten til en kilde.

Pål og Trine foretrekker at elevene bruker Store Norske Leksikon fremfor Wikipedia i samfunnsfag, mens Lars verdsetter kontrasten mellom en artikkel på Store Norske Leksikon og Wikipedia. Fordi både Pål og Trine liker kvalitetssikring i forkant er det ikke overraskende at de foretrekker at elevene bruker Store Norske Leksikon fremfor Wikipedia. Mens Pål ser statlig støtte til Store Norske Leksikon som et rent kvalitetstegn er Lars opptatt av at det også skal finnes leksikon som er uavhengige av slik støtte, som for eksempel Wikipedia.

Alle informantene forteller at elevene bruker Wikipedia mye, og Trine mener at hun burde undervise mer om kildekritikk på grunn av dette. Lærerne oppfatter det slik at elevene havner på Wikipedia både etter direkte søk i leksikonet og som en følge av et søk i Google. Alle lærerne forteller at de ofte ser at Wikipedia føres opp i elevenes litteraturlister. Flere av

informantene har inntrykk av at elevene fører opp noen ekstra kilder slik at læreren skal bli fornøyd, men tror ikke at elevene faktisk har brukt dem. Lars er den eneste som forteller at han bruker Wikipedia som en del av et konkret undervisningsopplegg, og dermed legger opp til at elevene skal bruke leksikonet.

Totalt sett kan det sies at informantene legger opp til ulike praksiser når det gjelder inkludering eller ekskludering av Wikipedia i undervisningen, og hvorvidt de velger å informere elevene om hvordan Wikipedia fungerer. Informantene viser ulike holdninger til både redaktøransvar og kvalitetskontroll, den kvalitetsmessige betydningen av statlig økonomisk støtte og den generelle troverdigheten til Wikipedia.

6 Diskusjon: didaktiske implikasjoner av studiens funn

Som vist i kapittel 3 er critical literacy av stor betydning for oppnåelse av samfunnsfagets overordnede formål, og bruk av nettbaserte tekster i undervisningen forutsetter oppøvelse av elevers Internet literacy. Sammen kan de to begrepene bidra til å belyse flere sider ved elevers kildekritiske ferdigheter: Internet literacy synliggjør hva som kreves av kildekritikk når tekstene er nettbaserte, og critical literacy setter kildekritikk inn i et overordnet kritisk perspektiv. Jeg konsentrerer meg om kildekritikk forbundet med tekster på Internett, da dette som nevnt krever helt andre ting av elevene enn tradisjonelle trykte tekster. Fokuset på nettbasert tekst er årsaken til at jeg i dette kapitlet anvender begrepet ”Internet literacy” i stedet for ”kildeskritiske ferdigheter”.

Analysen av datamaterialet viser at lærerne har ulike holdninger knyttet til Wikipedia og forholder seg ulikt til forskjellige aspekter ved nettleksikonet. Analysen antyder også at lærerne legger opp til ulik Wikipedia-praksis, det varierer nemlig om de inkluderer Wikipedia i undervisningen eller ikke, og i hvilken grad og på hvilke måter de eventuelt velger å gjøre dette. I tillegg bekrefter analysen at det er helt og holdent opp til lærerne selv om de inkluderer Wikipedia eller ikke i sin undervisning.

6.1 Så hva betyr det? Tolkning av studiens funn

Som nevnt viser analysen av datamaterialet at lærerne har ulike holdninger knyttet til flere aspekter ved Wikipedia som kilde i samfunnsfag; både *hvordan* Wikipedia bør brukes, *om* det bør brukes i det hele tatt, Wikipedias troverdighet og det overordnede temaet redaktøransvar og kvalitetskontroll. Noen av lærerne vet mye om hvordan Wikipedia fungerer, mens andre sier åpent at de vet svært lite om leksikonet. Det er naturligvis ikke mulig å si noe om norske læreres holdninger basert på dette utvalget, men det er interessant at en slik spredning i holdninger viser seg innen et utvalg på kun fire tilfeldig valgte lærere, spesielt siden alle fire gjentatte ganger forteller at elevene deres bruker Wikipedia som kilde i samfunnsfag. At lærerne legger opp til ulik Wikipedia-praksis kan tyde på at det er relativt tilfeldig og læreravhengig om Wikipedia blir inkludert i eller ekskludert fra samfunnsfagundervisningen. Siden det er opp til lærerne selv om de velger å inkludere

Wikipedia i undervisningen eller ikke, så er det naturlig nok ikke alle lærere som gjør det. Denne tilsynelatende tilfeldige praksisen er et hovedfunn i studien som jeg vil fremheve videre i diskusjonen. Utover å påpeke at praksis knyttet til Wikipedia-bruk i samfunnsfag er tilfeldig, så er det didaktisk viktig å stille spørsmålet: hvilke konsekvenser kan slik tilfeldig praksis ha for utviklingen av elevers Internet literacy og critical literacy i samfunnsfag?

6.1.1 Lite bevisst kildebruk

Jeg vil begynne med å gå nærmere inn på elevers lite bevisste kildebruk som flere av lærerne beskriver. Både Trine og Ola opplever at elevene enten bruker kilder de oppgir i sine litteraturlister på en dårlig måte, eller ikke bruker dem i det hele tatt. Ola forteller om en "lite bevisst" bruk av kilder blant mange av sine elever, mens Pål beskriver flere elever som "helt bevisstløse" i sin kildebruk. Ola tror at det å vurdere ulike kilder opp mot hverandre er en vanskelig jobb for 16-åring, og Pål forteller at han mener det er stor forskjell på 16-åringers og 18-åringers forståelse for slik kildebruk. Det som er spesielt interessant her er at tre av fire lærere opplever en lite tilfredsstillende kildebruk blant sine elever, mens bare to av lærerne sier at de faktisk underviser i kildekritikk. Hva kan dette bety for elevenes Internet literacy og critical literacy? Disse funnene antyder at opplæringen i Internet literacy enten er fraværende eller mangelfull for noen elever, men det kan også bety at utøvelse av Internet literacy er såpass utfordrende at elevene må trene på dette systematisk over tid. Det må understrekes at Internet literacy *er* utfordrende og komplekst, og jeg vil argumentere for at nettopp denne kompleksiteten nødvendiggjør systematisk opplæring tilrettelagt av læreren. Det overordnede kritiske perspektivet som er sentralt innen critical literacy er også utfordrende for elever, fordi slik kritisk tenkning er mer abstrakt enn mange elever er vant til. Et slikt kritisk perspektiv innebærer blant annet å kunne forstå *hvorfor* man skal være kritisk til det man leser, og *hvordan* man skal være det. At Pål mener 18-åring har større forståelse for god kildebruk enn 16-åring kan sees i sammenheng med at slik kritisk tenkning er relativt abstrakt, da evnen til slik abstrakt tenkning utvikler seg med alderen.

I tråd med informantenes opplevelse av elevers lite bevisste kildebruk finner Frønes og Narvhus (2012) at kritisk tilnærming til kilder er utfordrende for norske elever. De hevder at det er skolens oppgave å sørge for at elevene tilegner seg den kompetansen de trenger for å kunne benytte seg av nettbasert informasjon på en god måte. Kompetansen som Frønes og Narvhus beskriver omtaler jeg i min studie som Internet literacy, og læreren er en viktig del

av den prosessen det er for elever å utvikle en slik kompetanse. Bruk av nettbasert informasjon krever som nevnt mer av elevene enn bruk av tradisjonell tekst, fordi mye tekst på Internett mangler autoritets- og kvalitetskjennetegn som trykt tekst ofte har. Nettopp på grunn av slike utfordringer er det nødvendig å opparbeide seg et overordnet kritisk perspektiv på bruk av Internett, og derfor er *critical literacy* en viktig del av en slik prosess.

Som nevnt opplever Trine og Ola at elevene setter opp flere kilder på litteraturlista enn de egentlig bruker, og de beskriver selv denne praksisen som at elevene ”prøver å gjøre læreren fornøyd”. At lærerne får inntrykk av at elever oppgir flere kilder enn de egentlig bruker kan tyde på at elevene *vet* at læreren ikke liker at de bruker Wikipedia, men at elevene liker Wikipedia så godt at de ikke ser noen grunn til å slutte og bruke leksikonet. Ved å føre opp flere kilder forsøker de å møte lærerens krav om ”andre kilder enn Wikipedia”, men som vi ser blir dette gjennomskuet av læreren selv. Hvis elevene *faktisk* hadde brukt flere kilder for å støtte opp det de fant på Wikipedia, så kunne det tyde på en viss grad av både Internet literacy og *critical literacy*, ved at de hadde gått inn med et kritisk blikk for å vurdere informasjonen de fant i de ulike kildene. Når elevene *ikke* bruker flere kilder, men *sier* at de gjør det, så vitner det om liten grad av Internet literacy og *critical literacy*. Jeg vil argumentere for at læreren her har en gyllen mulighet til systematisk å nærme seg både Internet literacy og *critical literacy*, om læreren selv oppdager at elevene mangler slike ferdigheter. Både Trine og Ola sier imidlertid at de bruker lite tid på undervisning i kildekritikk. Trine sier riktignok at hun ser for seg at hun kommer til å bruke mer tid på slik undervisning, med den begrunnelsen at elevene er så glade i Wikipedia. Dette tyder på at hun innser at elevenes bruk av kilder i samfunnsfag for øyeblikket innebærer lite Internet literacy og *critical literacy*, men at hun ikke har gjort noe med dette hittil. Jeg vil hevde at Trines opplevelse av elevenes kildebruk – at de later som de bruker flere kilder enn de gjør for ”å gjøre læreren fornøyd” – illustrerer hvor viktig læreren er i utviklingen av elevers Internet literacy og *critical literacy*.

Det kan se ut til at elevene selv bare bruker kilder som gir dem akkurat det de tror de trenger, uten noe særlig kritisk refleksjon rundt hvorfor de velger som de gjør. Trine gir uttrykk for at hun forstår at hun som lærer må vise elevene at slik kritisk refleksjon er viktig når man bruker faglige kilder i samfunnsfag, og at slik refleksjon er noe elevene vanskelig kan gjøre på egenhånd. Nettopp fordi Trine ser at det er *hun* som må vise vei til en slik refleksjon, så

illustrerer hennes opplevelse av elevenes kildebruk hvor viktig læreren er i utviklingen av elevers Internet literacy og critical literacy.

6.1.2 Wikipedias troverdighet

Trine og Ola forteller flere ganger under sine intervju at de ikke ser på Wikipedia som en troverdig kilde. Dette begrunner Trine med at hun har hørt rykter om hvordan Wikipedia fungerer, og Ola med at han har fordommer mot leksikonet. De sier begge at de ikke vet så mye om Wikipedia, og at de vet for lite til at de synes at de kan snakke om leksikonets troverdighet med elevene. Ikke overraskende sier de derfor at de ikke snakker om Wikipedia i timen med elevene sine. Trine sier at hun anbefaler elevene sine å bruke Wikipedia som et utgangspunkt, men kun som det; hun ønsker at de skal bruke andre kilder så fort de har fått en oversikt over temaet. Ola ønsker ikke at elevene hans skal bruke Wikipedia i det hele tatt. At de lærerne som *helst* vil at elevene skal bruke andre kilder enn Wikipedia faktisk er de som snakker *minst* om leksikonet med elevene sine, fremstår som noe paradoksalt. Hvordan kan man forvente at elevene bruker andre kilder på eget initiativ, så lenge mange synes Wikipedia er ”bra nok”? Denne problematikken er et argument for at lærere bør sette seg inn i hva Wikipedia er, og diskutere dette med elevene. Det kan ikke forventes at elevene selv velger andre kilder til fordel for Wikipedia, hvis ikke læreren tar ansvar for å fortelle dem hvorfor de bør gjøre det. Trine forteller riktignok, i løpet av intervjuet, at hun *vet* at hun burde bli flinkere til å snakke om Wikipedias troverdighet med elevene, og at hun derfor må sette seg bedre inn i hva leksikonet egentlig er.

6.1.3 Lite kunnskap om effektive søkestrategier

Flere av lærerne forteller at mange elever havner på Wikipedia som en konsekvens av et søk i søkemotoren Google. Lars opplever ofte at elevene skriver inn et enkelt søkeord i Googles søkefelt; om de skal finne ut noe om arrangerte ekteskap, så bruker elevene søkeordene ”arrangerte ekteskap”. Andrew K. Shenton og Pat Dixon (2004) finner at elever ofte bruker ett enkelt søkeord som passer temaet de er interessert i, og at deres påfølgende informasjonssøk ofte er en konsekvens av dette opprinnelige søkeordet. Bruk av slike lite spesifikke søkeord kan føre til at elever får svært mange irrelevante treff, men også at Wikipedia-artikler som omhandler søkeordet kommer høyt opp på trefflista. Dette kommer jeg nærmere inn på i avsnittene under. Pål sier at hans elever ofte søker direkte på Wikipedias sider. Slik han beskriver hvordan elever går frem når de søker i Wikipedia er imidlertid svært

likt den søkeprosessen som Lars beskriver – søk preget av enkle søkeord og lite kritisk tenkning. Så, hva har dette med Internet literacy og critical literacy å gjøre?

For det første tyder begge de nevnte søkeprosessene på lite eller ingen utøvelse av Internet literacy fra elevenes side, fordi det fremstår som at elevene er lite bevisst sine valg av kilder. Søkeprosessene tyder også på et fravær av overordnet critical literacy; det ser ut til at det er svært lite kritisk tenkning rundt hva kilden elevene bruker faktisk forteller dem. Selv om det kan tenkes at elevene som søker direkte i Wikipedia er mer bevisst sitt valg av kilde, så er dette slett ikke sikkert. Det er ikke alltid slik at elevene aktivt ”velger” Wikipedia – de synes selv at de mangler gode alternativer, og bruker derfor Wikipedia ofte (Blikstad-Balas, 2013). Å skrive et enkelt søkeord i søkefeltet på Wikipedia krever like lite critical literacy som å søke i Google, dersom elevene antar at informasjonen som Wikipedia presenterer eller at de øverste treffene på Google uten unntak er det de trenger, uten først å vurdere resultatet av søket kritisk opp mot oppgaven de faktisk skal løse.

For det andre kan lærernes beskrivelser av hva slags type ord elevene bruker i sine søk tyde på lite kunnskap om effektive søkestrategier fra elevenes side. Den første hoveddimensjonen av Internet literacy, altså ”access”, handler om å kunne få tilgang til informasjon på Internett (Livingstone, 2009). Om elevene ikke har kunnskap om hvordan de kan oppnå best mulige resultater ved å søke på Internett, vil de sannsynligvis ende opp med tusenvis av treff, der mange ikke er relevante for deres oppgave. Kunnskap om effektive søkestrategier kan derfor sies å være en viktig del av Internet literacy. Under intervjuet forteller Lars at han forsøker å hjelpe elevene til å spisse søkene sine ved at de må finne ut hvilke aspekter ved et tema de vil vite mer om, og at dette er ferdigheter han mener det må trenes mye på.

Hva gjelder elevens critical literacy, så kan det argumenteres for at en slik søkeprosess som er beskrevet her vitner om lite kritisk tenkning. For at elevene skal kunne forstå *hvorfor* artikler fra Wikipedia havner høyt opp på Googles treffliste, krever det en vilje og en evne til å lære om hvilke faktorer som spiller inn i denne prosessen. Denne prosessen kan også knyttes opp mot det første aspektet ved den andre hoveddimensjonen – ”analysis” – av Internet literacy, som dreier seg om representasjon. Vesentlig ved dette aspektet er at hvordan informasjon fremstilles på Internett påvirkes av mange faktorer. Det kan dreie seg om hvordan en artikkelforfatter fremstiller noe, men også hvordan ulike treff rangeres av en søkemotor som Google. Noe kunnskap om rangering av treff i store søkemotorer som Google kan derfor sies

å være en del av det å beherske både Internet literacy og critical literacy i samfunnsfag. Ethelene Whitmire (2004) har funnet at noen elever tror at treffene på Google rangeres etter troverdighet og relevans, noe som ikke stemmer. Dette understreker viktigheten av å snakke med elevene om hva som kan påvirke rangering av treff, slik at elevene er bedre rustet til å ta et veloverveid valg når de søker etter informasjon.

Flere av lærerne beskriver en bruk preget av svært enkle søkeord blant elevene, noe som kan tyde på at elevene ikke får maksimalt utbytte av sitt informasjonssøk. Jeg har argumentert for at kunnskap om effektive søkestrategier er en del av Internet literacy, og at slike ferdigheter bør utvikles for at elever skal kunne utnytte nettbasert informasjon på en bedre måte. Når det gjelder rangering av treff på Google så er dette en kompleks prosess som påvirkes av mange faktorer. For å forstå hvordan de ulike faktorene påvirker rangeringen er det nødvendig å stille kritiske spørsmål til denne prosessen. For eksempel: ”har noen betalt for at denne nettsiden skal komme så høyt opp på trefflista som den gjør?” ”Er det slik at sider som ofte lenkes til på andre sider kommer høyt opp på lista?”. For å kunne stille slike spørsmål er det nødvendig å opparbeide seg et overordnet kritisk perspektiv, og derfor kan også critical literacy sies å være en forutsetning for å kunne bruke søkestrategier effektivt.

6.1.4 Opplæring i ulike dimensjoner av Internet literacy

Lærerne har svært ulike holdninger til det overordnede temaet ”redaktøransvar og kvalitetskontroll”, noe som viser seg i deres holdning til en kilde som Store Norske Leksikon i forhold til Wikipedia. På bakgrunn av intervjuene kan det sies at lærerens mening om redaktøransvar og kvalitetskontroll har betydning for hva han eller hun mener om henholdsvis Store Norske Leksikon og Wikipedia. I analysen konkluderte jeg med at Lars ser på Store Norske Leksikon som en *kontrasterende* kilde til Wikipedia, mens Trine og Pål ser Store Norske Leksikon som en *alternativ* kilde. Med dette menes at Lars legger opp til bruk av Store Norske Leksikon sammen med Wikipedia i undervisningen, ved at han og elevene sammenligner artikler fra begge leksikon med tanke på å vurdere begges troverdighet. At Pål og Trine ser Store Norske Leksikon som en *alternativ* kilde betyr at de ønsker at elever heller bruker Store Norske Leksikon enn Wikipedia. Begge lærerne begrunner dette med at de ser Store Norske Leksikon som en mer troverdig kilde enn Wikipedia på grunn av det faglige redaktøransvaret og kvalitetskontrollen som følger med det, i forkant av publisering av faglig informasjon. Hva betyr så dette? Jeg vil argumentere for at dette kan tyde på at elever får

opplæring i *ulike dimensjoner* av Internet literacy, avhengig av om læreren bruker Store Norske Leksikon som en kontrasterende eller alternativ kilde. Hvis en lærer på forhånd har avgjort at Store Norske Leksikon er en mer troverdig og bedre kilde enn Wikipedia, så kan det sies at elevene går glipp av en mulighet til å utvikle sine Internet literacy-ferdigheter ved selv å være med på å avgjøre denne troverdigheten. Hvis læreren presenterer både Wikipedia og Store Norske Leksikon for elevene, så kan elevene selv være med på prosessen det er å avgjøre troverdigheten til en kilde.

Det kan også sies at det i utgangspunktet krever like lite critical literacy av elevene å bruke Store Norske Leksikon som å bruke læreboka. Hvis læreren avgjør troverdigheten til Store Norske Leksikon for elevene på forhånd, blir dette noe av det samme som når læreboka godkjennes fra skolen før den tas i bruk. Det handler altså ikke like mye om *hvilken* kilde elevene bruker, men *hvordan* de bruker den. Om elevene skal utvikle sine ferdigheter i Internet literacy må de selv være med å vurdere nettkildenes troverdighet, da en slik kritisk vurdering regnes som én av fire hoveddimensjoner ved Internet literacy (Livingstone, 2009).

6.1.5 Wikipedia i arbeidet med kildekritikk

Lars er den eneste læreren som forteller at Wikipedia brukes som en del av et konkret undervisningsopplegg. Som tidligere nevnt bruker han Wikipedia i sitt arbeid med å lære elever kildekritikk, hvor han blant annet setter en Wikipedia-artikkel opp mot en artikkel fra Store Norske Leksikon, og i blant også andre nettsider. Ved å gjøre dette forsøker han å synliggjøre hvordan kunnskap blir produsert for elevene, slik at de selv kan være med på å avgjøre troverdigheten til informasjonen de får presentert. Jeg vil argumentere for at dette er en god måte å utvikle både elevens Internet literacy og critical literacy på, nettopp på grunn av at elevene får "være med" på vurderingen av ulik informasjon, og at de får lære seg hvordan de skal stille seg kritisk til informasjon de får presentert.

Når det er sagt, så er det viktig å understreke at jeg ikke mener at alle samfunnsfaglærere nødvendigvis må bruke Wikipedia i undervisningen. Hver enkelt lærer bør selv avgjøre hvorvidt bruk av Wikipedia som en del av et konkret undervisningsopplegg kan bidra til å nå læringsmål for elevene, eller om det finnes andre sider eller metoder læreren selv synes er bedre. Samtidig mener jeg at læreren i det minste er nødt til å *snakke om* Wikipedia siden leksikonet allerede brukes av så mange elever i samfunnsfag. Hvis læreren ikke ønsker at

elevene skal bruke Wikipedia, må læreren først og fremst forklare *hvorfor* han eller hun ikke ønsker det, samt presentere alternative kilder som elevene kan bruke. Dersom læreren velger å bruke Wikipedia i undervisningen, på en kritisk og veloverveid måte, kan elevene få muligheten til å lære om en annen bruk av Wikipedia enn de selv er vant til, da en Wikipedia-artikkel som nevnt består av svært mye mer enn den leksikalske faktakunnskapen. Dette kan igjen føre til styrkede ferdigheter innen Internet literacy, ved at elevene får muligheten til å lære seg at faktorer som for eksempel eksisterende eller fraværende redaktøransvar kan ha betydning for troverdigheten til en kilde. Om læreren bruker Wikipedia i undervisningen kan det også bidra til en styrking av elevens critical literacy, ved at elevene får muligheten til å lære om hvordan Wikipedia virkelig fungerer; altså alle strukturene som ligger bak faktakunnskapen på en artikkelside. Om elevene lærer noe om disse strukturene så har de muligheten til å stille seg kritisk til aspekter ved Wikipedia de tidligere ikke har tenkt over.

I det følgende vil jeg gå inn på *hvorfor* samfunnsfaglæreren bør adressere Wikipedia i arbeidet med elevens Internet literacy, og slik vise lærerens betydning for oppøvelsen av elevens Internet literacy i faget. Den foregående diskusjonen tar utgangspunkt i at læreren har en slik betydning, og derfor bør dette understrekes eksplisitt. Det kan også sies at læreren bør adressere Wikipedia for at elevene skal kunne utvikle sin critical literacy fordi det vil være vanskelig for elevene å identifisere ulike synspunkter på en sak om de kun bruker Wikipedia som kilde, og om de bruker Wikipedia like ukritisk som mange elever gjør i dag.

6.2 Hvorfor Wikipedia bør adresseres av læreren i samfunnsfag

Jeg vil her åpne med et sitat hentet fra Ståle Angen Rye, Jostein Austvik og Johan Fredrik Ryes kronikk "Skole + Wikipedia = sant" som sto på trykk i Dagbladet 10. februar 2011. Denne gang for å minne om hvorfor Wikipedia er et fenomen som bør adresseres av samfunnsfaglærere:

Våre empiriske undersøkelser i den videregående skolen i Agder viser at det digitale leksikalske verket [Wikipedia] fremstår som en av de viktigste læringsressursene i den norske videregående skolen i dag. Årsaken er enkelt og greit at samfunnsfagelevne mener Wikipedia har mange av de kvalitetene som de etterspør for å løse de ulike

oppgavene som de gis i samfunnsfaget: Det er relativt lett skrevet, godt strukturert, forholdsvis oppdatert, og har dessuten ofte gode kildehenvisninger (Rye et al., 2011).

Sitatet illustrerer hvorfor Wikipedia er en kilde som lærere generelt, og samfunnsfaglærere spesielt, bør adressere i undervisningen. For det første peker Rye et al. (2011) på at Wikipedia fremstår som ”en av de viktigste læringsressursene i den norske videregående skolen i dag”, og dermed er Wikipedia en helt sentral læringsressurs i samfunnsfag. Sentrale læringsressurser bør eksplisitt adresseres av læreren, spesielt når det er en så kompleks ressurs som Wikipedia. Som vist i kapittel 2 består en artikkelside på Wikipedia av svært mye mer enn en vanlig nettside, og jeg vil hevde at det krever spesifikke ferdigheter om elevene skal kunne bruke leksikonet på en måte som fremmer deres Internet literacy. For det andre peker Rye et al. (2011) på at *elevene selv* mener at Wikipedia har mye av det de trenger for å løse oppgaver i samfunnsfag. Dette er også tydelig i min studie; både Trine og Ola opplever at elever *sier* at de bruker flere kilder enn Wikipedia, men at det bare er for å gjøre læreren fornøyd. De to lærerne tror ikke at elevene faktisk bruker de andre kildene. Dette kan tyde på at elevene selv mener at Wikipedia har ”alt de trenger” for å løse oppgaver i samfunnsfag. At elevene mener Wikipedia gir dem det de trenger i faget, er i seg selv en svært god grunn til at læreren bør snakke om leksikonet med elevene. Lærere vet at samfunnsfag krever mye av elevene som Wikipedia ikke kan gi dem, og det er lærerens jobb å vise elevene hvorfor Wikipedia ikke er ”svaret på alt”. At elevene selv sier at Wikipedia ”er nok” tyder på at lærere bør bli flinkere til å snakke eksplisitt om dette. Lærerens betydning for utviklingen av elevers ferdigheter innen Internet literacy blir tydelig her, da læreren er den som kan – og skal – lære elevene at det ”å bruke Internett” er svært mye mer enn å finne kjappe svar på Wikipedia.

Vi vet at Wikipedia er en stor del av mange elevers informasjonssøkestrategi, noe alle fire informanter også bekrefter i min studie. Jeg vil derfor hevde at leksikonet må adresseres eksplisitt av læreren i undervisningen, som en del av utviklingen av elevers Internet literacy, men også for utviklingen av deres critical literacy. Flere forfattere argumenterer for at en opplæring av elevers kildekritiske ferdigheter må ta utgangspunkt i elevenes egen virkelighet, og Wikipedia er en del av denne virkeligheten for svært mange elever (Kissling, 2011; Harouni, 2009). For mange elever er det å søke etter informasjon på Internett i virkeligheten det samme som ”å søke på Wikipedia”, og både Internet literacy og critical literacy innebærer svært mye mer enn dette. Å lete etter ”riktige svar” på Wikipedia innebærer like lite critical

literacy som å lete etter slike svar i læreboka. Slik mange elever bruker Wikipedia i dag – en bruk preget av raske søk, klipp-og-lim samt lite kritisk vurdering av informasjonen de finner der – så er det mye elevene skal lære om hvordan de bør bruke informasjon de finner på Internett, altså Internet literacy, før de kan forventes å bruke leksikonet på en annen måte. Det er viktig å understreke her at det ikke nødvendigvis er kilden *i seg selv* som avgjør hva elevene får ut av den, men hvordan elevene *braker* kilden. Flere forskere og lærere har pekt på viktigheten av at læreren tar tak i de kildekritiske utfordringene som Wikipedia representerer (Kissling, 2011; Brox, 2012; McIntyre, 2010), nettopp på grunnlag av leksikonets relevans for samfunnsfag og den allerede utbredte bruken blant elever. I løpet av intervjuene blir det tydelig at både Lars og Pål jobber med å ta tak i disse kildekritiske utfordringene, Trine innser at hun bør gjøre det, mens Ola ikke har tatt tak i dem.

Som nevnt innebærer lesing av tekster på Internett flere faktorer enn lesing av trykte tekster. Livingstone og Bober (2004) hevder at britiske elever støter på flere vanskeligheter når de søker etter informasjon på Internett, mye grunnet en fragmentert undervisning i Internet literacy på skolen. Gjennomgangen av eksisterende forskning i kapittel 2 tyder på at det også i Norge er lite systematikk i opplæringen av elevers Internet literacy. I min studie blir det tydelig at mens noen lærere bedriver systematisk opplæring av Internet literacy, så gjelder dette langt i fra alle lærere. Det fremstår derfor som relativt tilfeldig og læreravhengig om slik opplæring bedrives. Fordi opplæringen fremstår som læreravhengig kan det ikke sies at den er systematisk. Flere av informantene ga under intervjuene uttrykk for at de ikke trodde kildekritikk var et eget kompetansemål. Dette kan tyde på at det er lettere å fokusere på kompetansemålene i fagplanene, mens de grunnleggende ferdighetene – hvor kildekritiske ferdigheter nevnes flere ganger – har lettere for å bli ”glemt”.

6.3 Oppsummering og konkluderende bemerkninger

Jeg har tidligere i kapittel 3 argumentert for at Internet literacy og critical literacy er relevante begreper i samfunnsfag, og *hvorfor* de er det. Mens Internet literacy er et begrep som beskriver godt hva den grunnleggende ferdigheten ”å bruke digitale verktøy” i samfunnsfag egentlig innebærer for elever, så er critical literacy et begrep som viser at en oppnåelse av samfunnsfagets overordnede formål er avhengig av at elever utvikler et overordnet kritisk perspektiv, og at kritisk bruk av kilder er en viktig del av dette. Diskusjonen av studiens funn tidligere i dette kapittelet, altså kapittel 6, viser at det i stor grad er avhengig av læreren

hvorvidt elever får utviklet sine ferdigheter i både Internet literacy og critical literacy, og på hvilken måte dette foregår.

Studiens funn antyder en tilfeldig Wikipedia-praksis blant lærerne. Dette kan bety at noen elever får en opplæring i Internet literacy som tar utgangspunkt i deres eksisterende søkestrategi, fordi læreren adresserer hva Wikipedia er og eksplisitt behandler Wikipedia i undervisningen, mens andre blir overlatt til selv å finne ut hvilke kilder de vil benytte seg av, og hvordan, i samfunnsfag. At enkelte elever som oftest overlates til å selv avgjøre hvilke kilder de vil bruke, fører ofte til at mange velger Wikipedia, og slik leksikonet brukes av mange elever i dag, får de ikke utviklet sin Internet literacy i særlig grad. Jeg vil også argumentere for at elevene heller ikke får utviklet sin critical literacy hvis de kun på egenhånd avgjør hvilke kilder de vil benytte og hvordan. Dette er fordi et overordnet kritisk perspektiv på hvordan informasjon fremstilles på Internett er svært vanskelig for elevene å opparbeide seg uten hjelp og veiledning fra læreren. Opplæring i Internet literacy fordrer at lærerne adresserer Wikipedia, og at ikke alle lærerne gjør dette kan tyde på en lite systematisk utvikling av elevenes Internet literacy. Det kreves også en tydeliggjøring av Wikipedias aspekter fra lærerens side om elevene skal utvikle sin critical literacy, slik at elevene forstår at Wikipedia verken kan eller bør leses på samme måte som den tradisjonelle læreboka.

6.4 Implikasjoner for videre forskning

Det har blitt forsket mye på elevers bruk av og forhold til Wikipedia, men betydelig mindre på Wikipedia fra et lærerperspektiv. Resultatene av min undersøkelse antyder et behov for mer systematisk forskning på læreres forhold til Wikipedia, fordi læreres praksis kan ha stor betydning for elevers praksis. Den tilfeldige Wikipedia-praksisen som kom til syne i mitt tilfeldige utvalg på kun fire lærere *kan* tyde på at dette er et felt hvor det hersker stor uenighet blant lærere. Med tanke på hvor mye læreres holdning til ulike kilder betyr for elevenes bruk av disse kildene, vil jeg argumentere for at vi må vite mer om lærere og Wikipedia, rett og slett fordi Wikipedia er så mye brukt. At det viser seg at elever synes Wikipedia er spesielt relevant i samfunnsfag er også en god grunn til å forske mer på lærere og Wikipedia i en samfunnsfaglig kontekst.

Det vil være interessant å undersøke læreres forhold til Wikipedia i litt større skala enn det jeg har gjort, for slik å kunne si noe mer generelt om deres holdninger enn det min undersøkelse kan gjøre. Dette kan for eksempel gjøres ved bruk av spørreundersøkelser kombinert med dybdeintervjuer.

Gjennomgangen av eksisterende forskning i kapittel 2 og denne studiens funn tyder på en lite systematisk tilnærming til kildekritikk i samfunnsfag. At både eksisterende forskning og denne studien antyder en lite systematisk tilnærming, kan tyde på at også hvordan kildekritikk generelt – og Internet literacy og critical literacy spesielt – blir håndtert i undervisningen bør bli gjenstand for kommende forskning. Kildekritikk er relevant i alle fag, og derfor er det viktig å vite mer om hvordan dette blir håndtert av lærere. Både Internet literacy og critical literacy er spesielt relevant i samfunnsfag, fordi det brukes mer og mer nettbasert tekst i faget. Det kan derfor være interessant å forske mer på hvordan Internet literacy og critical literacy blir håndtert spesifikt i samfunnsfagundervisningen.

Litteraturliste

- Barton, D. (2001): Directions for Literacy Research: Analysing Language and Social Practices in a Textually Mediated World. *Language and Education*. 15(2-3), 92-104.
- Bertnes, P. A. og Tuseth, B. S. (2012): *Faglig informasjon på Internett – kvalitet og kildekritikk*. Oslo: Abstrakt forlag AS.
- Blikstad-Balas, M. (2013). Et svar på nesten alt. *Norsklæreren*. Nr. 1, 34-43.
- Brox, H. (2012): The Elephant in the Room: A Place for Wikipedia in Higher Education? *Nordlit*. 30, 143-155.
- Dalen, M. (2011): *Intervju som forskningsmetode – en kvalitativ tilnærming*. Oslo: Universitetsforlaget.
- van Dijk, J. A. G. M. (2005): *The Deepening Divide: Inequality in the Information Society*. Thousand Oaks, CA: Sage Publications.
- Egeberg, G., Gudmundsdóttir, G. B., Hatlevik, O. E., Ottestad, G., Skaug, J. H. og Tømte, K. (2012): *Monitor 2011: Skolens digitale tilstand*. Oslo: Unipub.
- Eijkman, H. (2010): Academics and Wikipedia: Reframing Web 2.0 + as a disruptor of traditional academic power-knowledge arrangements. *Campus-Wide Information Systems*. 27(3), 173-185.
- Erstad, O. (2010): *Digital kompetanse i skolen – en innføring*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Forbrukerombudet (2011): *Forbrukerombudet vil stanse skjult reklame på blogger*. Hentet fra <http://www.forbrukerombudet.no/2011/04/vil-ha-slutt-paa-skjult-reklame-paa-blogger>, sist lest 11. mai 2013.
- Frønes, T. S. og Narvhus, E. K. (2012): Eignet og troverdig? Elevers kildevurdering på nett. I: Hauge, T. E. og Lund, A. (red.) (2012): *Små skritt eller store sprang? Om digitale tilstander i skolen*. (s. 58-84) Oslo: Cappelen Damm Akademisk.
- Furberg, A. og Rasmussen, I. (2012): Faktaorientering og forståelsesorientering i elevers bruk av nettbaserte læringsomgivelser. I: Hauge, T. E. og Lund, A. (red.) (2012): *Små skritt eller store sprang? Om digitale tilstander i skolen*. (s. 23-57) Oslo: Cappelen Damm Akademisk.
- Harouni, H. (2009): High School Research and Critical Literacy: Social Studies With and Despite Wikipedia. *Harvard Educational Review*. 79(3), 473-493.

- Hertzberg, F. (2009): Skolen og grunnleggende ferdigheter. I: Møller, J., Prøitz, T. S. og Aasen, P. (red.) (2009): *Kunnskapsløftet – tung bør å bære?* (s. 137-146) Oslo: NIFU.
- Kiili, C., Laurinen, L. og Marttunen, M. (2008): Students Evaluating Internet Sources: from Versatile Evaluators to Uncritical Readers. *J. Educational Computing Research*. 39(1), 75-95.
- Kissling, M. (2011). A Call for Wikipedia in the Classroom. *Social Education*. 75(2), 60-64.
- Kunnskapsdepartementet (2010): *Kunnskapsløftet: Læreplan i samfunnsfag*. Hentet fra <http://data.udir.no/kl06/SAF1-02.pdf?lang=nno> , sist lest 1. mars 2013.
- Kvale, S. (2001): *Det kvalitative forskningsintervju*. Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Larson, J. og Marsh, J. (2005): *Making Literacy Real: theories and practices for learning and teaching*. London: Sage Publications.
- Leno, K. (2006): Reading the Web – Students’ Perceptions about the Internet. *Scandinavian Journal of Educational Research*. 50(5), 541-557.
- Lewison, M., Flint, A. S. og Sluys, K. V. (2002): Taking on Critical Literacy: The Journey of Newcomers and Novices. *Language Arts*. 79(5), 382-392.
- Lih, A. (2009): *The Wikipedia Revolution: How a Bunch of Nobodies Created the World’s Greatest Encyclopedia*. London: Aurum Press.
- Lim, S. (2009): How and Why Do College Students Use Wikipedia? *Journal of the American Society for Information Science and Technology*. 60(11), 2189-2212.
- Livingstone, S. og Bober, M. (2004): Taking Up Online Opportunities? Children’s Uses of the Internet for Education, Communication and Participation. *E-learning*. 1(3), 395-419.
- Livingstone, S. (2008): Internet Literacy: Young People’s Negotiation of New Online Opportunities. I: McPherson, T. (2008): *Digital Youth, Innovation, and the Unexpected*. Cambridge, MA: The MIT Press, 101-122.
- Livingstone, S. (2009): *Children and the Internet: Great Expectations, Challenging Realities*. Cambridge: Polity Press.
- Madden, M. og Fox, S. (2006): *Riding the Waves of Web 2.0: more than a buzzword, but still not easily defined*. Hentet fra <http://www.pewinternet.org/Reports/2006/Riding-the-Waves-of-Web-20/Riding-the-Waves.aspx> , sist lest 6. mai 2013.
- Maxwell, J. A. (2005): *Qualitative Research Design: An Interactive Approach*. Thousand Oaks, CA: Sage Publications.

- McIntyre, A. M. C. (2010): The "Truthiness" of Wikipedia: An Examination of the Open Content Encyclopedia as a Valuable Vehicle in Developing Critical Thinking in the Classroom. *Access to Knowledge: A Course Journal*. 2(1). Hentet fra <http://ojs.stanford.edu/ojs/index.php/a2k/article/view/421/247> , sist lest 21. mai 2013.
- Metzger, M. J. (2007): Making Sense of Credibility on the Web: Models for Evaluating Online Information and Recommendations for Future Research. *Journal of the American Society for Information Science and Technology*. 58(13), 2078-2091.
- O'Sullivan, D. (2009): *Wikipedia: A New Community of Practice?* Farnham, England: Ashgate Publishing Limited.
- Purcell, K., Heaps, A., Buchanan, J. og Friedrich, L. (2013): *How Teachers Are Using Technology at Home and in Their Classrooms*. Hentet fra http://pewinternet.org/~media/Files/Reports/2013/PIP_TeachersandTechnologywithmethodology_PDF.pdf , sist lest 5. mai 2013.
- Purdy, J. P. (2010): Wikipedia Is Good For You!? I: Lowe, C. & Zemliansky, P. (2010) (red.): *Writing Spaces: Readings on Writing*. Parlor Press.
- Rainie, L. og Tancer, B. (2007): *Wikipedia Users*. Washington, DC: Pew Internet & American Life Project. Hentet fra http://www.pewinternet.org/~media/Files/Reports/2007/PIP_Wikipedia07.pdf.pdf , sist lest 6. mai 2013.
- Richardson, W. (2010): *Blogs, Wikis, Podcasts, and Other Powerful Web Tools for Classrooms*. Thousand Oaks, CA: Corwin.
- Rye, S. A., Austvik, J. og Rye, J. F. (2011, 10. februar): Skole + Wikipedia = sant. *Dagbladet*. Hentet fra <http://www.dagbladet.no/2011/02/10/kultur/debatt/kronikk/skole/wikipedia/1538012> / , sist lest 5. mai 2013.
- Rye, S. A. og Rye, J. F. (2011): Ungdom, Internett og samfunnsengasjement. *Tidsskrift for ungdomsforskning 2011*. 11(2), 25-47.
- Schofield, J. W. (2006): Internet Use in Schools: Promise and Problems. I: Sawyer, R. K. (red.) (2006): *The Cambridge Handbook of the Learning Sciences*. Cambridge University Press.
- Shenton, A. K. og Dixon, P. (2004) : Issues arising from youngsters' information-seeking behavior. *Library & Information Science Research*. 26(2), 177-200.
- Silverman, D. (2006): *Interpreting Qualitative Data*. Los Angeles: Sage Publications.

- Skjelbred, D. og Veum, A. (red.) (2013): *Literacy i læringskontekster*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk.
- Thagaard, T. (2003): *Systematikk og innlevelse: en innføring i kvalitativ metode*. Bergen: Fagbokforlaget Vigmostad & Bjørke AS.
- Whitmire, E. (2004): The relationship between undergraduates' epistemological beliefs, reflective judgment, and their information-seeking behavior. *Information Processing & Management*. 40(1), 97–111.
- Wikipedia (2012a): *Om Wikipedia*. Hentet fra: <http://en.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:About> , sist lest 1. mai 2013.
- Wikipedia (2012b): *Hovedside*. Hentet fra: http://en.wikipedia.org/wiki/Main_Page , sist lest 1. mai 2013.
- Utdanningsdirektoratet (2012): *Høyringsnotat om endringer i læreplan i samfunnsfag og i læreplan i samfunnsfag samisk i grunnskolen og videregående opplæring*. Hentet fra http://www.udir.no/Upload/hoeringer/2012/051212/051212_Hoeringsnotat_samfunnsfag.pdf , sist lest 1. april 2013.
- Østerud, S. (2004): *Utdanning for informasjonssamfunnet*. Oslo: Universitetsforlaget.

Vedlegg

Vedlegg 1: Informasjonsskriv sendt til alle informanter

Forespørsel om å delta i intervju i forbindelse med en masteroppgave

Jeg er masterstudent i samfunnsfagdidaktikk ved Universitetet i Oslo og holder nå på med den avsluttende masteroppgaven. Temaet for oppgaven er Wikipedia og læreboka som kilder i samfunnsfag, og jeg skal undersøke hvilke syn et utvalg lærere har på dette, og hva de lar elevene bruke av kilder, samt hvorfor.

For å finne ut av dette, ønsker jeg å intervju samfunnsfaglærere. Spørsmålene vil dreie seg om hvordan læreren forholder seg til Wikipedia og læreboka i undervisningen. Jeg vil bruke båndopptaker og ta notater mens vi snakker sammen. Intervjuet vil ta i overkant av en halv time, og vi blir sammen enige om tid og sted.

Det er frivillig å være med og du har mulighet til å trekke deg når som helst underveis, uten å måtte begrunne dette nærmere.

Dersom du trekker deg vil alle innsamlede data om deg bli anonymisert. Opplysningene vil bli behandlet konfidensielt, og ingen enkeltpersoner vil kunne gjenkjennes i den ferdige oppgaven. Opplysningene anonymiseres og opptakene slettes når oppgaven er ferdig, innen utgangen av 2013. Dersom du har lyst til å være med på intervjuet, er det fint om du skriver under på den vedlagte samtykkeerklæringen og sender den til meg.

Hvis det er noe du lurer på kan du ringe meg på *[telefonnummer fjernet]*, eller sende en e-post til *[mailadresse fjernet]*. Du kan også kontakte min veileder Marte Blikstad-Balas ved institutt for lærerutdanning og skoleforskning på telefonnummer *[telefonnummer fjernet]*.

Studien er meldt til Personvernombudet for forskning, Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste (NSD).

Med vennlig hilsen
Tora Høgenes
[Adresse fjernet]

Samtykkeerklæring:

Jeg har mottatt skriftlig informasjon og er villig til å delta i studien.

Signatur:..... Telefonnummer: .....

Vedlegg 2: Intervjuguide

INTERVJUGUIDE

WIKIPEDIAS TILSTEDEVÆRELSE I UNDERVISNINGEN

- **Planlegging:** stoff fra hvor?
- Bruker du Wikipedia? Engelsk/norsk?
- **Omtales Wikipedia** i timen?
  - Hvis nei: hvorfor ikke? Hvilke kilder brukes?
- Samtale med kolleger?
- **Føringer** fra skolen?
- **Tema avgjørende** for bruk av kilder? Forskjeller her?
- Bruker elevene Wikipedia i timen?
  - Hvis ja: hvordan (konsument/bidragster)?
  - Hvis nei: hvilke nettsider?

(UNDERVISNING I) KILDEBRUK OG KILDEKRITIKK

- Undervises det i dette?
  - Hvis ja: hva gjør du? Eksempler (tema, tidspunkt). Erfaringer her?
  - Hvis nei: hvorfor ikke?
- Tanker om elevers kildebruk?

OPPGAVETYPEN

- **Lager selv/fra boka?**
- **Karakter eller ikke:** betydning for hvilke oppgaver som gis?
- Hvis oppgaver fra boka: test-deg-selv, eller arbeidsoppgaver?

- Krav til kildeliste/aktiv kildebruk for elevene? Noen kilder som ”ikke er lov”? Er dette et krav ved alle oppgaver?

Vedlegg 3: Transkripsjoner av forskningsintervju

Intervju Lars:

[00:00:05.00] Intervjuer: Ja, da lyser den og alt er vel

[00:00:06.09] Lars: Mm

[00:00:06.09] Intervjuer: Eeh.. Først så vil jeg begynne med å spørre om, når du planlegger undervisningen din; hvor leter du etter stoff?

[00:00:12.13] Lars: Ja.. Jeg tar gjerne utgangspunkt i boka og ser litt - eeh - hvordan de har valgt å jobbe med det kompetansemålet som står på planen, og så ser jeg gjerne da, okei, hvordan kan jeg komplementere det, assa, enten gå i dybden på et tema som står der, eller, eehm, finne motsatte, kontrasterende, synspunkt, for å få trent på høye taksonomiske ferdigheter.

[00:00:48.20] Intervjuer: Mm

[00:00:49.17] Lars: Ehm, så gjerne det er de to hoved, hovedinnfallsvinklene. Eh, men ofte så kan jeg også starte et helt annet sted, som går på hva slags, hvordan skal vi jobbe.

[00:01:01.13] Intervjuer: Ja?

[00:01:01.13] Lars: At jeg starter med hvordan vi skal jobbe, eeh la oss si for eksempel det skal.. være puslespillmetoden, da. At de skal ha fem ulike temaer, som er nært beslekta og så skal det være fem grupper, og så sette de fra basisgrupper over i tverrgrupper for å underviser hverandre. Da kan det godt hende at jeg går mye mer spesifikt til verks. Da kan jeg, la oss si at det omhandler miljø, miljøvern for eksempel, så kan det hende at jeg vil gå på zero sine sider for å finne ut om co2, det kan hende jeg går på bellona sine sider for å finne ut om miljøgifter; at jeg går mer direkte på kildene da.

[00:01:41.17] Intervjuer: Riktig. Eeh, er det slik at temaet er med på å avgjøre hvor du begynner å lete etter stoff?

[00:01:53.06] Lars: (to sekunders pause) Ja.. Det vil jeg si. Ehm, helt klart, la oss si at det er for eksempel norsk politikk,

[00:02:02.02] Intervjuer: Mm

[00:02:02.02] Lars: Så, ehm, vil jeg lete på litt andre steder enn hvis for eksempel det er et internasjonalt tema.

[00:02:10.22] Intervjuer: Ja?

[00:02:10.22] Lars: Ja. Da kan det kanskje være atte norske forhold så er det kanskje i større grad at jeg starter med læreboka, i større grad enn hvis det omhandler internasjonale temaer.

[00:02:23.17] Intervjuer: Okei?

[00:02:23.17] Lars: Ja. Hvor jeg kanskje heller da vil finne, eeh, kilder som ikke nødvendigvis ser på temaet fra et norsk perspektiv med en gang. Det kan kanskje være BBC sine hjemmesider, men også kanskje Wikipedia. Wikipedia som en sånn startpunkt, fordi en Wikipediaartikkel kan være veldig bra, eeh, hvis man ser på hva er det som er kildene for artikkelen!

[00:02:49.24] Intervjuer: Jaha

[00:02:50.02] Lars: Så det lærer jeg også ofte elevene at, jo Wikipedia kan være et bra sted, ehm, for å starte, men still deg også da kritisk til artikkelen gjennom å se på kildene, også kan du klikke på kildene for å finne informasjon, videre ut.

[00:03:09.04] Intervjuer: Ja

[00:03:09.04] Lars: Ja.

[00:03:11.09] Intervjuer: Ja for nå, eeh - dette er jo interessant, for nå berører du jo et annet tema jeg har lyst til å ta opp, nemlig kildekritikk og..

[00:03:17.12] Lars: Mm

[00:03:17.12] Intervjuer: .. kildebruk! Er dette noe du underviser elevene dine i?

[00:03:20.09] Lars: Helt klart. Eh både som et spesifikt tema men også gjennomgående i undervisningen, det vil si at, bruker gjerne, har gjerne et eget opplegg, typisk da en dobbelttime hvor vi går i dybden og også da ser på, eh, dette med med kildekritikk og pluss- og minusord og.. Og sånn, sånn helt spesifikt, men også at det er noe vi jobber med hele tiden gjennomgående.

[00:03:47.05] Intervjuer: Ja

[00:03:47.05] Lars: Det er typisk at hvis vi har, la oss si vi har lest to artikler om et tema, forsøke å forstå hvorfor disse to, eh, mener det ulikt, og kanskje se hvilken står sterkest i forhold til hva slags kilde - kildemateriale den henviser til selv.

[00:04:02.03] Intervjuer: Ja

[00:04:03.19] Lars: Ja

[00:04:03.19] Intervjuer: Så dette er altså noe gjennomgående i din undervisning?

[00:04:05.22] Lars: Helt klart gjennomgående, ja.

[00:04:03.07] Intervjuer: Ja

[00:04:07.21] Lars: Men, ehm, jeg vil ikke si at det er en grunnleggende ferdighet i faget sånn som K06 skriver om grunnleggende ferdigheter, men at det er likevel er en, altså sånn i forhold til formålet med faget, at det å lære seg å tenke, eeh, kritisk, det synes jeg helt klart ligger i formålet med faget.

[00:04:32.09] Intervjuer: Ja

[00:04:32.09] Lars: Mm

[00:04:34.08] Intervjuer: Når det gjelder, du nevnte jo at du selv bruker Wikipedia i noen tilfeller,

[00:04:39.08] Lars: Mm

[00:04:39.08] Intervjuer: er det slik at du snakker om Wikipedia i timen med elevene dine?

[00:04:43.00] Lars: Ja. Det gjør jeg helt klart. Ehm, og det kan være at vi for eksempel da ser på Wikipediaartikler sammen, også ser vi på hva slags kilder den artikkelen bygger på, og kanskje sammenligne med, for eksempel store norske leksikon, som vi har tilgang til her ved skolen,

[00:04:58.06] Intervjuer: Mm

[00:04:58.06] Lars: og, eller en annen, annen kilde, og diskuterer da, jo, kan kan denne Wikipediaartikkelen, kan den være god, eller kan den være mindre god, avhengig av hva slags kilder den bygger på, fordi utfordringen er jo at det er jo ikke noe redaktøransvar på Wikipedia,

[00:05:15.11] Intervjuer: Mm

[00:05:15.11] Lars: men det betyr jo ikke at den enkelte artikkel - at det ikke er kvalitetsforskjell mellom de enkelte artiklene

[00:05:20.22] Intervjuer: Mm

[00:05:20.22] Lars: men det er da mer i større grad opp til oss å, å finne ut av, eeh så det er helt klart noe jeg gjør gjennomgående, og særlig også når elevene jobber med selvstendig arbeid, for eksempel prosjektarbeid, hvor det skal føre til en presentasjon, hvor de leter etter

kilder, så er det typisk at jeg går rundt og - og snakker og veileder direkte med elevene om akkurat det.

[00:05:41.26] Intervjuer: Ja?

[00:05:41.26] Lars: Ja.

[00:05:43.17] Intervjuer: Ja asså er det slik at elevene dine bruker Wikipedia i timen?

[00:05:46.19] Lars: Ja. Eeh særlig i prosjektarbeid, ehm, men det kan også være for eksempel et tema som kanskje ikke jeg kan svare på heller, la oss si at det er noe om, eeh, for eksempel befolkningsutviklingen i Kongo, så stiller noen spørsmål om det, også kan jeg kanskje ikke svare på det, så kan det typisk være at noen elever tar initiativ til å finne ut av det, eller jeg ber dem om å gjøre det, og da vil det være typisk at de tar utgangspunkt i Wikipedia, og da kan jeg også spørre hvor de har funnet det hen, også Wikipedia, okei, ser dere hvor Wikipedia har hentet tallene fra? Også kan det bli et interessant sidespor å følge litt da

[00:06:24.12] Intervjuer: Ja. Og du mener jo også at du - du setter Wikipedia opp mot store norske leksikon for eksempel

[00:06:30.02] Lars: Mm

[00:06:30.24] Intervjuer: og tilbake på kildene for å vurdere kildens troverdighet med elevene

[00:06:33.26] Lars: Mm

[00:06:33.26] Intervjuer: eeh, hva tenker elevene, hva synes elevene om det?

[00:06:39.12] Lars: (ett sekunds pause) De, jeg synes de forstår det ganske raskt. Eeh, jeg tror nok det som (kremt) elevene må lære det er at det ikke er noe redaktøransvar på Wikipedia, og at det er redaktører andre steder, at det sier noe om kvalitetskontroll, ehm, noen kan det fra før, men noen må lære det, men det, det er noe de forstår ganske raskt fordi jeg tror de er ganske godt bevandret i at internett er et sted hvor veldig mange kan legge ut mye forskjellig type informasjon, og at det gjelder å skille mellom ulike typer sider. Eh, så Wikipedia er jo bare et eksempel, det kan være, det kan være blogger for eksempel, hvem står bak en blogg? Hvem står bak en, en nettside? Og atte det på en måte, det faller inn under den samme måten å tenke på som å stille seg kildekritisk til Wikipedia.

[00:07:24.25] Intervjuer: Mm

[00:07:27.03] Lars: Mm.

[00:07:29.17] Intervjuer: Ja, eeh, er det slik at du snakker med kolle - snakkes det om Wikipedia i kollegiet på skolen?

[00:07:35.27] Lars: Ja. Det gjør det. Ehm, og det som vi også snakker om i den sammenheng det er at vi også stiller oss kritisk til lærebøkene, og lære elevene om det. For to år siden så fant jeg jo en feil i en lærebok i politikk og menneskerettigheter, om bistandsmidlene som gis fra Norge, altså summen som Norge gir i bistandsmidler, hvor det var to desimalfeil, asså det var hundre ganger så stort som det vi faktisk gir!

[00:08:05.09] Intervjuer: En ganske alvorlig feil med andre ord?

[00:08:05.27] Lars: En ganske stor feil, ja. Eeh og det tok jeg opp med det forlaget som hadde skrevet den boka også, eeh så det er jo også noe som, vi må også lære å stille oss kildekritisk til de kildene som vi i utgangspunktet tenker er.. troverdig ikke sant?

[00:08:19.09] Intervjuer: Mm

[00:08:20.04] Lars: Og det er jo typisk sånn vi snakker om i kollegiet, hvor vi diskuterer ulike lærebøker, ulike læringsmidler, hvor gode eller hvor dårlige de er, og da er det naturlig at Wikipedia også tas opp. Jeg vil vel si for min egen del atte det - nå har jo Wikipedia vært til stede i så mange år atte, min tilnærming til det har nok også endret seg over tid, hvor jeg var mere kritisk til Wikipedia i begynnelsen enn jeg er nå.

[00:08:45.15] Intervjuer: Jaha?

[00:08:45.15] Lars: Og grunnen til det er at jeg har, eh blitt tydeligere for meg også at det finnes gode og dårlige artikler på samme siden,

[00:08:54.27] Intervjuer: Ja

[00:08:54.27] Lars: Eeh, avhengig av, - ikke sant det er typisk hvis det er et tema som det er mange som interesserer seg for, hvor det hvor det vil være mange som er inne og kritiserer hverandre og artikkelen hele tida blir forbedra, og det finnes mange kilder, og kanskje i enda større grad hvis det er en engelsk side kontra en norsk side for det vil være enda flere som er inne å - å forbedrer den siden hele tiden. Eh så det, det er nok noe jeg har blitt tydeligere på med åra atte, det å skille mellom gode og dårlige sider.

[00:09:23.19] Intervjuer: Det var veldig interessant at du tok opp forskjellen mellom engelske og norske

[00:09:26.22] Lars: Mm

[00:09:26.22] Intervjuer: wikipediasider, for det er jo som du sier at de engelske blir besøkt av veldig mange flere,

[00:09:32.01] Lars: Mm

[00:09:32.01] Intervjuer: er dette noe du tar opp med elevene dine?

[00:09:36.02] Lars: Ja, det snakker vi også om, mm, og - og ikke sant diskuterer det for eksempel å bruke, eeh, hvis de har et prosjektarbeid så skal de finne ut av noe, la oss si for eksempel de skal finne ut om, eeh, verdens handelsorganisasjon. Også leser de den norske siden, også sier jeg, ja hva synes du om, står det noe særlig om det her, og - også ber jeg dem om kanskje å finne opp den engelske siden, også ser vi på kanskje en mye større artikkel hvor det står mer om, og lærer dem da til atte det, og kunne sjonglere mellom det. At det ikke nødvendigvis er den, den samme artikkelen ikke sant, på norsk og engelsk.

[00:10:07.17] Intervjuer: Ja?

[00:10:08.21] Lars: Eeh (kremt), og det handler jo litt også om for dem å bli bevandra i, i det atte ehm, hvis du behersker engelsk godt så vil du få tilgang til veldig mye mer informasjon så det er veldig naturlig atte engelsk, engelske kilder også brukes som en del av undervisningen.

[00:10:27.03] Intervjuer: Ja

[00:10:27.03] Lars: Mm

[00:10:28.24] Intervjuer: Har du eksempler på andre engelske kilder du bruker?

[00:10:32.23] Lars: CIA world factbook, helt klart,

[00:10:35.08] Intervjuer: Mhm

[00:10:35.08] Lars: eeh, veldig stor grad en oppdatert kilde på for eksempel befolkningstall og - og, eh, eh, spedbarnsdødelighetsrater og andre sånne type ting, ehm, og rene fakta om land, som bruker. Ehm så har du jo landinfo, hvor man kan sammenligne med det for eksempel, ehm, (to sekunders pause) globalis, kan sammenligne med - med det, så det er gjerne det å finne kanskje noe som kan supplere, eller kan gå i dybden i forhold til norske.. norske kilder. BBC, helt klart, BBC har et enormt bibliotek, både i.. ja, dyptgående i forhold til tv-programmer, men også egne rene internettsider for å gå i dybden, med spill og hele, hele opplegg klart, ehm, så jeg vil vel trekke frem CIA world factbook, BBC, og typiske hjemmesider til organisasjoner vi jobber med, om det er EUs hjemmesider, eeh, om det er FN's hjemmesider, så, ja.

[00:11:49.11] Intervjuer: Ja

[00:11:51.04] Lars: Typisk hjemmesidene til organisasjoner. Som gjerne har egne opplegg for skoleungdom.

[00:11:55.17] Intervjuer: Ja

[00:11:55.17] Lars: Ja.

[00:11:57.04] Intervjuer: Så du tar relativt ofte i bruk nettki - nettbaserte kilder?

[00:12:00.15] Lars: Helt klart.

[00:12:01.20] Intervjuer: Ja.

[00:12:01.20] Lars: Det vil jeg helt klart si.

[00:12:02.22] Intervjuer: Ja.

[00:12:02.22] Lars: Mm.

[00:12:04.09] Intervjuer: Og du tok jo også opp noe annet interessant med nettopp det at du fant en feil, ganske alvorlig feil, i læreboka,

[00:12:08.21] Lars: Mm

[00:12:08.21] Intervjuer: og at du tok opp dette med både kollegiet, forlaget og elever,

[00:12:11.08] Lars: Mm

[00:12:11.08] Intervjuer: ehm, for hva, ehm.. Da kan vi egentlig, eh, snakke om oppgaver, fordi jeg lurer på når du gir oppgaver til elevene, tar du de fra boka, eller lager du de selv?

[00:12:24.14] Lars: Eeh, begge deler. Ehm, (kremt) jeg synes ofte de nettsidene som er til læreboka er bedre enn oppgaver som står i selve læreboka sånn gjennomgående fordi det er noe med at de oppdateres kanskje litt oftere, ehm, men jeg, jeg synes det er også ehm, noe av det og jobbe kreativt med stoffet selv, når jeg lager oppgavene selv, som gjør at jeg får ehm.. kanskje en annen energi da, i forhold til undervisningsopplegget,

[00:12:56.25] Intervjuer: Ja?

[00:12:56.25] Lars: når jeg har laget oppgavene selv. Ehm, så derfor så har jeg, eh, vi snakker også om det i kollegiet det å på en måte få oppgaver av hverandre, og opplegg av hverandre, jo det kan være bra til inspirasjon, men det er ikke nødvendigvis bra og, og eh kjøre nøyaktig det samme opplegget som en kollega, fordi da får du ikke interagert med stoffet selv

[00:13:16.05] Intervjuer: Ja?

[00:13:16.05] Lars: ehm, som kanskje gir en annen entusiasme som elevene opplever også tror jeg, når man har laget oppgavene selv. Og der er internett helt uovertruffent i forhold til å finne kilder for å lage oppgavesett selv, ikke sant?

[00:13:32.09] Intervjuer: Ja?

[00:13:32.09] Lars: (kremt) men jeg kan også bruke papiraviser. Jeg kan gi et annet eksempel på en kildekritisk feil som jeg har funnet i en leder i Aftenposten

[00:13:42.21] Intervjuer: Mhm

[00:13:42.21] Lars: som jeg har brukt i undervisning med elevene hvor lederen tok utgangspunkt i at Kina ikke (med trykk på "ikke") var en av de fem faste i Sikkerhetsrådet, og det er jo en feil, ikke sant?

[00:13:51.29] Intervjuer: Mm

[00:13:51.29] Lars: Også se om, om elevene klarer å finne atte det premisset faktisk er feil, da, og så diskutere da aviser som kilde, og atte de er jo heller ikke vanntette ikke sant, det kan foregå feil der og

[00:14:05.05] Intervjuer: Ja så du, dette lagde du på en måte til en oppgave da?

[00:14:08.05] Lars: Det gjorde jeg om til en oppgave

[00:14:09.21] Intervjuer: Ja? Men det er jo veldig interessant, eeh, ja for du sier jo at elevene er kanskje ikke vant til at det er, forekommer feil i aviser?

[00:14:18.16] Lars: Nei, ikke sant, eeh, det er vel kanskje noe med at man har hørt om, når folk kjenner til en sak og den står om i avisa så kjenner man seg ikke nødvendigvis igjen, det kan gjelde sånn typisk lokalaviser og sånt no, men ehm, de har nok ikke lært seg å tenke like kritisk rundt aviser, eh, det ene er jo det hvor, hvor god research den enkelte journalist og redaksjon har gjort, i forhold til artiklene de trykker, men det andre er jo ideologisk slagside, atte selv om avisene er politisk, eeh, asså, politisk uavhengige, så har de jo fortsatt en ideologisk slagside, som også er veldig nyttig læring for elevene å lære om, for å, la oss si at vi for eksempel prøver å finne en, eh, om en samme sak og søker å finne artikler i Aftenposten, eeh, Klassekampen og Dagbladet,

[00:15:17.26] Intervjuer: Mm

[00:15:17.26] Lars: Bare for å finne tre ulike innfallsvinkler, og se om, skriver de om den samme saken på samme måten. Der kan leder ofte være et godt utgangspunkt, for det er typisk sånn dagsaktuell sak ikke sant,

[00:15:27.14] Intervjuer: Mm

[00:15:27.14] Lars: og la oss si det som har vært nå i det siste, hva er typisk norsk? Som har vært en sånn dagsaktuell sak i Norge; hva skriver Aftenposten om det, hva skriver Kassekampen om det, og hva skriver Dagbladet eller VG om det,

[00:15:40.02] Intervjuer: Ja

[00:15:40.02] Lars: for å få den sammenligningen, da.

[00:15:42.05] Intervjuer: Ja?

[00:15:42.05] Lars: Tenke kildekritisk.

[00:15:44.08] Intervjuer: Ja, og så - når du da gir oppgaver, har det betydning for deg, når du lager disse eller tar fra boka, om karakter skal settes eller ikke?

[00:15:59.13] Lars: (fire sekunders pause) Ja, det har det jo. (kremt) Men, det er, det er jo, jeg tenker alltid at det skal være relatert til hvordan en prøve kommer til å bli, eller hvordan en eksamen kommer til å bli, at de oppgavene trener på hvertfall tenkemåten, om ikke nødvendigvis lik oppgavesettet, eh, så taksonomien som vil bli bedømt i en eksamenssituasjon eller prøvesituasjon, at det er også måten vi løser oppgaven på. Og da er det jo typisk det at vi, at det må ligge noe mer enn bare ren reproduksjon der, kanskje, evnen til å analysere, finne frem til informasjon, kanskje syntetisere og vurdere, drøfte. Også, ikke sant, et anet taksonomisk nivå.

[00:16:42.27] Intervjuer: Mm

[00:16:42.27] Lars: Du forsøker å tenke taksonomi også når du velger ut oppgaver

[00:16:42.27] Intervjuer: Mm

[00:16:42.27] Lars: Ja.

[00:16:47.10] Intervjuer: Er det slik at du ehm, eller hva krever du av elevene når det gjelder aktiv kildebruk, i oppgavene?

[00:16:56.26] Lars: Ja, når elevene for eksempel har en presentasjon, eller en større skriftlig innlevering, (kremt) så vil det da tilgangen, hvis det er god tilgang på kilder, det er åpent tilgang på kilder, så setter jeg ganske høye krav til det, og da er det typisk at det er en del av læringen gjennom året, kanskje ikke, kanskje ikke på første oppgaven at jeg sier, du, trekk kildene inn i teksten, men det er kanskje, ja okei her må dere ha med kildene dere bruker, hvordan de skal listes opp og at det er nettside og at det for eksempel står dato bak når nettsiden er brukt og sånn, og men etterhvert så prøver jeg da at å lære elevene at, trekk kilden inn i diskusjonen, slik at du viser i drøftingen hvilken kilde det er du snakker om, og også stiller deg kritisk til den kilden, for da blir, det å stille seg kritisk til kilden i teksten også en del av drøftingen,

[00:17:53.16] Intervjuer: Ja

[00:17:53.16] Lars: ikke sant, så det blir også en måte å vise taksonomi på

[00:17:57.02] Intervjuer: Ja

[00:17:57.02] Lars: men det er på en måte sånn, eh, har litt sånn stillasbygging, fordi i begynnelsen av året så, så eeh, så blir det litt mye, å ta det, i begynnelsen så er det litt viktig å lære seg hva er gode kilder hvor kan jeg finne gode kilder, og lære seg det å finne flere kilder i en sak, etterhvert at kildekritikk og trekke kildene inn i teksten det er enda et nivå videre, da.

[00:18:20.29] Intervjuer: Ja

[00:18:20.29] Lars: Mm

[00:18:23.11] Intervjuer: Så, eeh, er det da et krav at de skal ha en såkalt kildeliste

[00:18:28.21] Lars: Ja

[00:18:28.21] Intervjuer: på slutten av oppgaven?

[00:18:29.09] Lars: Ja.

[00:18:30.12] Intervjuer: Ja. Eeh, er det da noen kilder som det ikke er greit å bruke?

[00:18:40.25] Lars: (tre sekunders pause) Jeg pleier sjelden å se på den lista å si at dette er en svak eller dårlig kilde, men det jeg kanskje ser etter er en klar slagside, asså, hvis for eksempel eeh en presentasjon, asså enten at kildelista er veldig kort på slutten av presentasjonen, eller at den er ensidig og at det bare står Wikipediaartikler

[00:19:02.08] Intervjuer: Ja?

[00:19:02.08] Lars: Da tenker jeg atte, åja, her var det, her var det kanskje ikke gått videre, asså at Wikipediaartikkelen kanskje da var et sted å starte, men du burde ha klikka deg ut på hvilke kilder som Wikipediaartikkelen bygger på, og så vise fram de, så det er typisk en ting jeg ville sett på, asså hvis det er litt for ensidig, men også hvis det er en kilde som jeg ser kan være kontroversiell, om den er diskutert i oppgaven

[00:19:30.09] Intervjuer: Ja

[00:19:31.02] Lars: La oss si for eksempel, eeh.. det er en referanse til en, et diskusjonsforum, eller en blogg, så forventer jeg atte det på en eller annen måte er diskutert i teksten ikke tatt som et premiss, ja. Så, og da her igjen går det jo på hvis det for eksempel er en skriftlig tekst, så må du jo da gjerne trekke kildene inn i drøftingen, og da, hvis det gjøres, så vil jeg jo forventet atte, hvis det står at i følge tall fra FN, så forventer jeg jo at man har vært da til en eller annen kilde fra FN, ikke en eller annen blogg som skriver om tall fra FN, man går til primærkilden

[00:20:14.14] Intervjuer: Ja

[00:20:15.16] Lars: ikke sekundærkilden.

[00:20:17.08] Intervjuer: Ja.

[00:20:17.08] Lars: Ja.

[00:20:17.08] Intervjuer: For, ja du sier jo dette med atte hvis det bare listes opp Wikipediaikilder

[00:20:23.00] Lars: Mm

[00:20:23.00] Intervjuer: relativt ukritisk,

[00:20:24.26] Lars: Mm

[00:20:24.26] Intervjuer: så kan dette være negativt,

[00:20:27.21] Lars: Ja da ja

[00:20:27.21] Intervjuer: Ja. For hva er eh, verdien for deg når det gjelder, asså i bruk - jeg prøver på nytt - hva er verdien for deg i bruken av Wikipedia?

[00:20:39.03] Lars: Det er et bra startpunkt, ikke sant, for (kremt) elevene så handler det her ofte om å komme i møte med et ukjent stoff,

[00:20:48.00] Intervjuer: Mm

[00:20:48.00] Lars: (kremt) og da, la oss si at det omhandler.. eeh, ja la oss si verdenshandel igjen, da, eeh, la oss si at det omhandler verdenshandel, også vil kanskje første stedet elevene vil gjøre er å søke på verdenshandel, også lese noe om hva er internasjonal økonomi, og, og Wikipediaartikler om det, men at de ut fra det på en måte skaffer seg en grunnleggende kunnskap så de kan navigere seg videre ut

[00:21:15.25] Intervjuer: Ja

[00:21:16.14] Lars: Eeh, for eksempel WHO sine hjemmesider, eeh, EU, ecosur, nafta, og og bruke de kildene videre, så da tenker jeg atte, hvis du tenker proksimal utvikling, så kan det ofte, en Wikipediaartikkel forsøker jo å si noe veldig enkelt om noe, et stort omfattende tema, så det å kanskje, atte det vil være et, eh, noe av det som ligger innenfor proksimale utviklingen, også kan man trekke det videre ut etterhvert

[00:21:45.13] Intervjuer: Ja

[00:21:45.13] Lars: til mer anvansert. Ja.

[00:21:46.05] Intervjuer: Så, forstår jeg deg riktig hvis jeg oppfatter at eh, du, eh, ser verdien av å begynne på Wikipedia og deretter gå videre, oppmuntre elevene til å gå videre med de kildene

[00:21:59.17] Lars: Mm
[00:21:59.17] Intervjuer: som er referert til der?
[00:22:02.01] Lars: Ja
[00:22:02.01] Intervjuer: Ja
[00:22:03.10] Lars: Som er referert til der, og, og eller kanskje for å bare si okei, dette er ikke et tema som, for å utelukke ting, da.
[00:22:12.15] Intervjuer: Ja?
[00:22:12.15] Lars: Dette er ikke noe verdt å forfølge videre, dette var ikke relevant, for eksempel, ikke sant, der kan en Wikipediaartikkel være ehm.. være til hjelp for bare å få kjennskap til tema, men også som sammenligning, asså jeg, jeg støtter jo Wikipedia gjennom PayPal for eksempel, for jeg synes det er verdifullt med uavhengig, uavhengig leksikon, online, sånn som det her
[00:22:34.06] Intervjuer: Jaha?
[00:22:34.06] Lars: eh, og det går jo på at man ikke skal være avhengig av for eksempel redaksjoner, eller, eller nasjonal, nasjonal støtte da, nasjonale støtteordninger,
[00:22:45.21] Intervjuer: Ja
[00:22:45.21] Lars: ehm, for eksempel store norske leksikon, da. Asså kontrasten mellom en artikkel på Wikipedia eller store norske leksikon den kan være verdifull, så derfor så kan eeh, så sånn sett kan Wikipedia være eh, en bra kontrast også
[00:23:00.15] Intervjuer: Ja
[00:23:00.15] Lars: også sammenligne, hvis du skal sammenligne for eksempel store norske leksikon eller en Wikipediaartikkel, eller oxford dictionary, hvis det er, går mer på begreper,
[00:23:10.16] Intervjuer: Ja
[00:23:10.16] Lars: ehm (kremt), å, å, men det det Wikipedia har som ikke store norske leksikon har, er jo muligheten til å navigere videre ut og faktisk se på kildene som ligger til grunn for artikkelen.
[00:23:22.03] Intervjuer: Ja
[00:23:22.03] Lars: For det (med vekt på "det") ligger jo ikke åpnet på, på leksikonet der,
[00:23:26.18] Intervjuer: Nei
[00:23:26.18] Lars: så det vet vi jo ikke
[00:23:30.09] Intervjuer: Nå sa du noe veldig interessant, at du støtter Wikipedia gjennom..
[00:23:33.25] Lars: PayPal
[00:23:33.25] Intervjuer: Ja?
[00:23:33.25] Lars: det vil si at jeg kan, at jeg gir hundre kroner i året eller no sånt no da,
[00:23:38.08] Intervjuer: Jaha?
[00:23:38.08] Lars: siden Wikipedia så atte det, de ber jo om støtte, fordi de er jo ikke reklamefinansiert eller no sånt no,
[00:23:44.20] Intervjuer: Nei
[00:23:44.20] Lars: Ja. For å sikre at på en måte det er, eh, uavhengig, da.
[00:23:50.01] Intervjuer: Ja
[00:23:51.04] Lars: Mm
[00:23:52.21] Intervjuer: Det er interessant, det visste jeg faktisk ikke at gikk ann?
[00:23:53.20] Lars: Mm
[00:23:55.18] Intervjuer: Så det var interessant.
[00:23:55.18] Lars: Ja
[00:23:56.15] Intervjuer: Eh, men du sa også noe om at Wikipedia kan være fint for å utelukke ting?
[00:24:01.02] Lars: Mm.
[00:24:02.16] Intervjuer: Kan du gi et eksempel på hva du mener med det?

[00:24:04.23] Lars: Ja, (kremt) la oss si at en elev har tenkt til også skrive noe om, ehm.. konflikter, lyst til å skrive noe om konflikter, skal ha en oppgave om konflikter, internasjonal konflikt. Det er jo et kompetansemål, i, i, POM for eksempel. Okei, hvilken konflikt kan være interessant? Og så kan vi kanskje ha satt opp en rekke konflikter, jeg kan kanskje ha satt opp tyve-tredve konflikter, så skal de få lov til å finne fram til hvilken konflikt de har lyst til å fordype seg i. Da vil det være naturlig at de kanskje går inn på Wikipedia og leser om de konfliktene, da kan de raskt finne ut (kremt), ja det her vakke, det her syns ikke jeg var så interessant, eller, åja, det, det var den konflikten, nei den, eh, den ligger for langt tilbake i tid, eller den omhandlet ikke det temaet jeg var interessert i. For eksempel atte man, de tenker at de var interessert i en etnisk konflikt og så leser de kanskje om noe som var en, økonomisk, økonomisk basert konflikt.

[00:25:08.23] Intervjuer: Ja

[00:25:08.23] Lars: Ikke sant. Så, (kremt), eh, sånn sett så er det et bra sted til å bare finne den overflateinformasjonen før man velger å gå videre,

[00:25:18.14] Intervjuer: Ja?

[00:25:18.14] Lars: Ja.

[00:25:21.10] Intervjuer: Når det, ehm, litt tilbake til oppgavetype igjen.

[00:25:24.26] Lars: Mm?

[00:25:24.26] Intervjuer: For du nevnte jo atte du, eeh, du ofte bruker nettstedene til læreboka,

[00:25:31.06] Lars: Mm

[00:25:31.06] Intervjuer: hender det du bruker oppgavene bakerst fra hvert kapittel?

[00:25:37.15] Lars: Det hender (vekt på "hender"), ehm, men det, det er på en måte det jeg tenker atte er litt den tradisjonelle modellen det er atte, læreren går, elevene blir bedt om å lese lekse, stoffet, læreren går gjennom stoffet, elevene bruker andre timen til å svare på oppgaver til stoffet til kapitlet. Kan (vekt på "kan") være greit innimellom, eh, men jeg syns veldig ofte dessverre atte lærebok, oppgaver til lærebøker, ehm, det blir i for stor grad basert på hva som står i, læreboka, nummer en, eeh, og da blir det litt for stor grad reproduksjon, eller, atte det baserer seg på nettsider som kanskje er utdatert, asså at siden eksisterer ikke lenger, ehm, så det ikke alltid at jeg syns det nødvendigvis passer så bra, men av og til så kan jeg gjøre det.

[00:26:32.18] Intervjuer: Ja?

[00:26:32.18] Lars: Det vil si at jeg i større grad lager oppgavene selv enn bruker dem i boka, helt klart.

[00:26:38.11] Intervjuer: Ja?

[00:26:38.11] Lars: Ja.

[00:26:39.28] Intervjuer: Er det no, har tema noe å si her igjen?

[00:26:44.23] Lars: (drar på det).. Ja? Ja.

[00:26:44.23] Intervjuer: Må du..

[00:26:46.21] Lars: Ja det kan det være. Ehm, for eksempel et tema som kanskje (vekt på "kanskje") ikke det er så lett å finne så veldig mye god informasjon om ute, som læreboka kan være veldig god på, kan for eksempel være eh, kommuner og fylkeskommuner, asså lokal, lokaldemokrati, eller lokale styrings(ikke mulig å høre siste del av ordet), der vil gjerne læreboka ha kanskje mer stoff enn det finnes noe bra om på nettet.

[00:27:09.29] Intervjuer: Ja?

[00:27:09.29] Lars: Så det og det tror jeg vil gjelde mange fag, at det er noen temaer hvor det vil være veldig mye bra på nettet, og noe som vil være såpass smalt at det ikke vil finnes så mye, så mye bra på nettet, og kanskje man selv ikke har interessert seg så mye for det temaet at man nødvendigvis, at det nødvendigvis er enkelt å lage oppgaver om det,

[00:27:28.05] Intervjuer: Mhm

[00:27:28.05] Lars: det tror jeg også kan avgjøres av hva slags kompetanse er det vi, vi lærere sitter med, vi ikke nødvendigvis at vi har like god kompetanse om alle temaer, ikke sant?

[00:27:37.08] Intervjuer: Mm

[00:27:37.08] Lars: og da kan det typisk være at temaer som, okei det her hakke jeg jobba så mye med, det her har jeg for eksempel ikke skrevet noen masteroppgave om, eller, det her hakke jeg hatt så stor interesse for det feltet her, da vil læreboka og oppgavene der i større grad få innflytelse. Så ærlig tror jeg... tror jeg jeg må være å si.

[00:27:52.15] Intervjuer: Ja? Så læreboka kan fungere som en slags støtte?

[00:27:55.26] Lars: Læreboka kan virke som en støtte i forhold til tot.. helheten ikke sant, også sikre at alle områder blir behandla bra,

[00:28:03.25] Intervjuer: Mm

[00:28:03.25] Lars: Mm. Det vil jeg helt klart si, så jeg ville ikke ønska meg læreboka bort,

[00:28:10.05] Intervjuer: Nei?

[00:28:10.05] Lars: For eksempel NDLA som er et forsøk på å, supplere læreboka, jeg opplever vel ikke selv at hverken for min egen del eller for kolleger at det, har blitt noe mer enn et supplement!

[00:28:23.11] Intervjuer: Nei

[00:28:23.11] Lars: et supplement men ikke en erstatning,

[00:28:25.24] Intervjuer: Ja

[00:28:25.24] Lars: for læreboka, og det tror jeg fortsatt vil være tilfelle, vi har diskutert det endel i kollegiet og da går det for eksempel på de svakeste elevene, for de svakeste elevene så er læreboka en trygghet, for at, okei, det som er mellom de to permene her, hvis jeg på en eller annen måte får et grep om det, så vil jeg klare meg i faget,

[00:28:45.21] Intervjuer: Ja

[00:28:45.21] Lars: Ikke sant? Så sånn, som minimum?

[00:28:47.25] Intervjuer: Ja

[00:28:49.18] Lars: Eehm, det har vi diskutert, at det, det er jo en måte å se på læreboka på den måten, eh, samtidig også til prøver for eksempel, så kan det være at, eh, læreboka, det er en, hvis man leser de og de kapitlene så har man forutsetningene for å svare på de oppgavene som kommer, da kan det jo typiske være at oppgavene, vil eh, basere seg på definisjonene, eller modellene som presentert i læreboka, selv om stoffet kan være hentet fra et annet sted.

[00:29:18.12] Intervjuer: Ja

[00:29:19.13] Lars: Ikke sant, da å-å, at dette er en ny, en eller annen ny situasjon som man skal teste om man kan bruke det man har lært på den nye situasjonen.

[00:29:26.23] Intervjuer: Ja

[00:29:26.23] Lars: Ja

[00:29:27.27] Intervjuer: Så, ja for, nå sier du jo at, eller, hvis jeg forstår deg riktig,

[00:29:31.10] Lars: Mm

[00:29:31.10] Intervjuer: så er det slik at læreboka kan være mer verdifull for de litt svakere elevene i noen situasjoner?

[00:29:37.04] Lars: Mm. Ja, og så, og kanskje det er litt forskjell i læringsstil på ulike elever, at noen trenger, noen vil gjerne lese og få oversikt før man går videre, mens andre kanskje i større grad ønsker å jobbe induktivt å gå, gå inn i et tema og så forsøke å gå tilbake til boka etterpå å få et sånn slags overblikk,

[00:30:03.14] Intervjuer: Ja

[00:30:03.14] Lars: så det kan det være litt forskjellig ehm, forskjellige måter elever jobber på der, men jeg tenker, for de svakeste elevene så eh, vil læreboka representere en eller annen sånn trygghet og, og oversikt.

[00:30:17.06] Intervjuer: Ja?

[00:30:17.06] Lars: Ja.

[00:30:19.06] Intervjuer: Og du nevnte jo når du snakket om oppgaver du, du lager til elevene, så har du jo i mente eksamen som venter,

[00:30:25.09] Lars: Mm

[00:30:25.09] Intervjuer: har det innvirkning på hvilke kilder elevene får lov til å bruke?

[00:30:35.01] Lars: (fem sekunders pause) Ehm... Asså det kan jo i, i noen av fagene så kan det være både muntlig og skriftlig eksamen, i fellesfaget samfunnsfag så er det jo muntlig eksamen,

[00:30:43.27] Intervjuer: Mm

[00:30:43.27] Lars: så sånn sett så vil jeg ikke si at det har noe å si, for det handler mere om det å forholde seg til kilder i generell, generelt sett,

[00:30:51.28] Intervjuer: Ja

[00:30:51.28] Lars: og jeg tror kanskje det også i forhold til en eksamen er viktig å trene, hvordan er det du forholder deg til kilder for vi vet jo ikke hva slags kilder som kan bli presentert på eksamen, det kan jo være no uventa, asså noe annet enn det som har vært gitt tidligere år for eksempel,

[00:31:04.02] Intervjuer: Ja

[00:31:04.02] Lars: (kremt) så jeg syns ikke, nei, jeg syns ikke det er så styrende,

[00:31:10.18] Intervjuer: Nei

[00:31:10.18] Lars: eh, nei, jeg syns egentlig at det handler om å, hvordan forholder du deg til mange forskjellige typer kilder generelt sett,

[00:31:16.27] Intervjuer: Ja

[00:31:16.27] Lars: det er den nyttigste måten å jobbe på,

[00:31:19.16] Intervjuer: Ja

[00:31:19.16] Lars: også er det overførbart til hva det enn måtte være som dukker opp, asså i eget liv eller på eksamen.

[00:31:24.09] Intervjuer: Ja. Ja er det slik at, er det noen føringer fra ledelseshold på skolen når det gjelder wikipediabruk?

[00:31:32.11] Lars: N-nei, ikke nå (vekt på "nå"), ehm, (kremt) det har nok vært det opp i gjennom for nå har vi jo hatt pc her på skolen i tretten år, så det har nok vært det opp i gjennom, diskusjoner rundt det, eh, det er det ikke nå, som jeg opplever det. Og det varierer fra fag til fag,

[00:31:49.28] Intervjuer: Jaha?

[00:31:49.28] Lars: eh, jeg tror det varierer ehm, eh, fra fag til fag hvor, hvor stor grad man bruker Wikipedia, du må nesten snakke med en naturfaglærer hvordan de tenker rundt det,

[00:32:00.25] Intervjuer: Mm

[00:32:00.25] Lars: ehm, men jeg har inntrykk av at det er litt sånn, litt ulike kulturer kanskje rundt det. Veldig mange sier jo atte samfunnsfag er kanskje det faget som, egner seg best,

[00:32:16.18] Intervjuer: Ja?

[00:32:16.18] Lars: hvor, hvor, in-, pcen i seg selv som verktøy da, i undervisningen nettopp med tanke på tilgang til internett, vil det være naturlig å ha den mye oppe,

[00:32:27.03] Intervjuer: Ja?

[00:32:27.03] Lars: framfor for eksempel kanskje historie hvor, ehm, mye av kildene eh, kanskje.. ja, nei, det vil kanskje i like stor grad gjelde der men, det er hvertfall, vi har diskutert dette i fellesskap så har hvert fall naturfaglærerne og matematikklærerne sagt at samfunnsfag vil vel være stedet hvor du brukes stor grad, jeg vil vel kanskje si i større grad enn historie fordi atte aktualisering er så vi-, så naturlig tema i, i samfunnsfag,

[00:32:58.00] Intervjuer: Ja

[00:32:58.00] Lars: og ikke like stor grad i historie, asså hvilken dagsaktuell nyhet er det vi kan jobbe med, ehm, så jeg vil vel tro atte det er ulike kulturer mellom de ulike avdelingene,

og at det også er en opplevelse blant oss lærerne at, at noen fag så egner, så er det enda større nytte av nettkilder enn i andre fag.

[00:33:20.22] Intervjuer: Ja?

[00:33:21.11] Lars: Ja.

[00:33:22.03] Intervjuer: Tenker du da på generelle nettkilder, eller Wikipedia spesielt?

[00:33:32.28] Lars: (fem sekunders pause) Ja det er et godt spørsmål, ehm, jeg, jeg, asså vi berører jo så mange forskjellige temaer og begreper i samfunnsfaget, som det er nyttig å hele tiden få en avklaring på og en kjennskap til, hvor kanskje innenfor andre fag så er det ikke så stor grad behov for et oppslagsverk, da, for å si det sånn.

[00:33:59.03] Intervjuer: Mm

[00:33:59.03] Lars: At oppslagsverket kanskje i større grad er, er nyttig i historie, nei i samfunnsfag, men også i historie og engelsk.

[00:34:10.26] Intervjuer: Ja?

[00:34:10.26] Lars: Ja det er vanskelig å gi noe helt klart svar på det,

[00:34:13.04] Intervjuer: Ja

[00:34:13.04] Lars: Mm.

[00:34:14.25] Intervjuer: Men aktualiseringen er med på å gjøre slike kilder relevant?

[00:34:18.12] Lars: Ja, det er altså aktualisering som metode, ehm, ikke sant, det dukker opp et tema. La oss si, hijab. Hijab i politiet. Og da vil jo naturlig, vært naturlig i samfunnsfagen, okei hijab, hva, hva betyr det? Hvordan brukes det, hvor brukes det, og når, når ble det vanlig å bruke det? Ikke sant, at man på en måte skaffer seg noen forutsetninger for å diskutere tema, ut i fra en aktuell problemstilling.

[00:34:50.15] Intervjuer: Mm

[00:34:51.23] Lars: Ehm, så sånn sett så vil nok, for å kunne vite noe om hva det er man snakker om, eh, for å skaffe noe av forkunnskapene, for å kunne komme, asså, ha noe av dette på det laveste taksonomiske nivået, noen grunnleggende faktakunnskaper, før man skal kunne trene på, på høyere taksonomier, så vil jo det være nyttig.

[00:35:13.10] Intervjuer: Ja

[00:35:14.08] Lars: Mm. Og det er kanskje, kanskje derfor i enda større grad i samfunnsfag enn i andre fag.

[00:35:20.10] Intervjuer: Ja?

[00:35:20.10] Lars: Ja.

[00:35:21.27] Intervjuer: Er dette noe kollegiet ditt tenker, eller er dette dine egne tanker?

[00:35:26.29] Lars: Nei det tror jeg nok vi er flere som, som tenker og diskuterer asså, men jeg synes det er litt vanskelig å gi noe heelt sånn, eh, entydig svar på det,

[00:35:39.05] Intervjuer: Ja, det er klart.

[00:35:39.05] Lars: men ehm, men vi, vi har helt klart diskutert, vi diskuterer ofte nettbruk, Wikipedia av og til, ehm, ja.

[00:35:54.07] Intervjuer: Mm. Eeh, avsluttende spørsmål, igjen om dette med karakter eller ikke,

[00:36:02.11] Lars: Mm

[00:36:02.11] Intervjuer: på oppgavene til elevene,

[00:36:03.03] Lars: Mm

[00:36:03.03] Intervjuer: eeh, jeg forsto det sånn at det kunne (vekt på "kunne") ha betydning for utformingen, eller misforsto jeg da?

[00:36:11.11] Lars: Nei, jeg, asså jeg vil si, asså, om det settes karakter eller ikke, så trener vi jo på de samme taksonomiene,

[00:36:20.11] Intervjuer: Ja, uavhengig

[00:36:20.11] Lars: Ja, uavhengig, så jeg syns det er viktig uansett om det skal settes karakter eller ikke, at måten å jobbe med stoff på, og måten man tenker rundt et stoff på er den samme.

[00:36:31.16] Intervjuer: Ja?

[00:36:31.16] Lars: Ja. At det er, at det er sammenheng mellom hvordan vi jobber, hvordan vi tenker, og hva det er, hvordan er det vi sett-, når karakterer settes.

[00:36:37.25] Intervjuer: Ja

[00:36:38.24] Lars: Så jeg syns, for å gjøre det enkelt, for å gi et enkelt svar på det, så vil jeg si at uavhengig av om vi setter karakter eller ikke så vil oppgavene i stor grad være like.

[00:36:48.26] Intervjuer: Ja

[00:36:49.22] Lars: Ja.

[00:36:52.20] Intervjuer: Ja nå er jeg vel i gjennom det jeg hadde tenkt til å gå i gjennom, er det noe mer du har lyst til å si om dette temaet?

[00:37:05.13] Lars: Jaa... Ehm.. (tre sekunders pause) Det er jo også sann at hvis elevene søker etter informasjon, rundt et tema, på Google for eksempel,

[00:37:18.24] Intervjuer: Mm

[00:37:18.24] Lars: så er noe av det som vil t-, komme på topp er Wikipediaartiklene,

[00:37:22.21] Intervjuer: Ja?

[00:37:23.03] Lars: så det er også en grunn tror jeg til at Wikipedia brukes mye av elever, for at det er gjerne det første man finner, sant man, la oss si for eksempel man skal finne ut noe om arrangerte ekteskap. Så er det typisk at elevene skriver arrangerte ekteskap på Google, søker, og så kommer det opp kanskje blant de tre øverste søkene en Wikipediaartikkel, og da tror jeg det ofte er naturlig at de trykker på den, fordi de vet at det gir en eller annen slags oversikt,

[00:37:51.07] Intervjuer: Ja?

[00:37:51.07] Lars: ikke sant?

[00:37:52.04] Intervjuer: Ja?

[00:37:52.04] Lars: framfor at det da er en artikkel som diskuterer noe om det, en blogg eller sånt no, så okei, da tror jeg det er naturlig at de trykker på den, fordi den kommer som toppsøk, men ikke at de nødvendigvis søker på Wikipedia, men de søker på Google. Og så kommer det på topp der.

[00:38:03.23] Intervjuer: Ja?

[00:38:03.23] Lars: Eh, og så tror jeg det atte.. eh, noe av det som jeg forsøker å lære elevene er; hva skriver du når du søker?

[00:38:14.05] Intervjuer: Ja?

[00:38:14.05] Lars: Fordi det er en utfordring for elevene at, la oss si at de skal søke på kulturforskjeller. Så det å søke bare på kulturforskjeller, det gir nødvendigvis ikke no gode resultater, men, okei, hvordan, hvordan kan du spisse søket? Ønsker du å se på, eh, kulturforskjeller, ehm, kulturforskjeller i Norge? Ønsker du å se på moderne kulturforskjeller? Ehm.. Religiøst baserte kulturforskjeller. Det og så sette sammen begreper, for å få mere presise søk,

[00:38:53.19] Intervjuer: Ja

[00:38:53.19] Lars: det... det syns jeg er en, en, helt klart en ferdighet som vi må trene på, og så har jeg tenkt på det mange ganger atte, elevene klarer ikke nødvendigvis å finne god informasjon på nettet, for du må ha noen forkunnskaper, om begreper for å vite hva det er du skal søke etter,

[00:39:12.12] Intervjuer: Ja

[00:39:12.12] Lars: eh (kremt), det, det har gjort at jeg veldig ofte for eksempel legger ut endel kilder for elevene framfor å si at de skal finne kildene selv,

[00:39:22.17] Intervjuer: Ja?

[00:39:22.17] Lars: at jeg har funnet de frem på forhånd.

[00:39:24.16] Intervjuer: Ja

[00:39:24.16] Lars: ehm, og det tror jeg veldig ofte er tilfelle, at det er vanskelig å gå induktivt til verks bare med begrepet, at de skal finne informasjon selv, hvis du skal gå induktivt til verks så tror jeg du ofte må finne fram, du må, du må hjelpe elevene et stykke på veien ved å finne fram til kildene.

[00:39:42.05] Intervjuer: Ja? Ja for dette med at Wikipedia ofte kommer som de to-tre første treffene er det noe du har snakket med elevene dine om?

[00:39:52.07] Lars: Nei det har jeg ikke snakka med dem om, ehm.. det, jeg har vel kanskje nevnt i en og annen klasse at, eh, hvordan er det Google velger ut hva det er som kommer på topp,

[00:40:04.25] Intervjuer: Ja

[00:40:04.25] Lars: og at noe kan betales for, og noe er sponset, og litt sånt no, ehm, men jeg trukke, nei det har jeg nok ikke adressert direkte nei.

[00:40:13.18] Intervjuer: Nei. Men det, eh, det virker jo som om du da, at du er bevisst på det og prøver å få elevene dine bevisst på, eh, nettopp dette med.. eeh.. nå sto det helt stille for meg. Men, ja. Det du akkurat sa med hvorfor kommer informasjon der den gjør,

[00:40:34.17] Lars: Mm

[00:40:34.17] Intervjuer: og at alt går tilbake til kritisk kildebruk?

[00:40:38.24] Lars: Ja (tydelig). Det tror jeg du har veldig rett i fordi hvordan ting henger sammen når man søker på nettet det er vanskelig, asså.

[00:40:45.23] Intervjuer: Ja

[00:40:46.17] Lars: Ikke sant, det er veldig vanskelig å finne ut, ehm... hvordan disse søkemotorene fungerer, asså det er jo forretningshemmeligheter mye av dette her, ikke sant, noe kan være, eh, i enkelte land så kan ting bare være et resultat av sensur,

[00:40:59.27] Intervjuer: Ja

[00:40:59.27] Lars: du skal ikke lenger enn til Tyrkia så har du resultat av sensur,

[00:41:02.24] Intervjuer: Ja

[00:41:03.12] Lars: så det, ehm, det er vanskelig, men jeg tror det aller viktigste som du sier det er, hvordan tenke kildekritisk, og (vekt på "og") her så er det et slags balansepunkt, for atte man kan jo bli så kildekritisk at man, ehm.. man blir eh, på en måte handlingslammet, asså man evner ikke å kunne komme fram til noen konklusjoner,

[00:41:26.09] Intervjuer: Mm?

[00:41:26.27] Lars: og det, sånn i forhold til taksonomi, så er solo-taksonomien interessant der kontra Blooms taksonomier eller RAV da, fordi det å kunne veie (vekt på "veie") når du ha-, når du har sett på, når du har stilt deg kritisk til kildene, og det å kunne veie kildene opp mot hverandre, og den informasjonen opp mot hverandre, og så kunne ta en beslutning for hva som veier tyngst,

[00:41:48.22] Intervjuer: Ja

[00:41:48.22] Lars: det tror jeg også er en ferdighet som er verdt å trene på.

[00:41:51.11] Intervjuer: Ja?

[00:41:52.02] Lars: Ikke bare trene på å veie, nei, ikke, ikke bare trene på og så finne perspektiver, men også trene på å veie dem.

[00:41:57.14] Intervjuer: Ja

[00:41:57.14] Lars: Ja.

[00:42:00.10] Intervjuer: Så absolutt

[00:42:00.10] Lars: Helt klart.

[00:42:02.17] Intervjuer: Men, da tror jeg jeg sier tusen hjertelig takk!

[00:42:06.17] Lars: Bare hyggelig!

[00:42:07.17] Intervjuer: Skal vi se..

Intervju Trine:

- [00:00:05.24] Intervjuer: Ja, da vil jeg gjerne begynne med å spørre, når du planlegger undervisningen din, hvor finner du stoff?
- [00:00:11.15] Trine: Da tenker du spesielt i samfunnsfagene?
- [00:00:16.21] Intervjuer: Ja, samfunnsfag.
- [00:00:17.10] Trine: Ja. Da, eh, bruker jeg stoff i fra lærebøkene, jeg bruker stoff i fra, jeg bruker veldig (vekt på "veldig") mye nettet,
- [00:00:27.00] Intervjuer: Ja?
- [00:00:27.00] Trine: når jeg, ja, det kan være med et generelt google-søk, eller at jeg mer spesifikt går inn på globalis.no som jeg er veldig glad i å bruke, eller jeg bruker NUPI, ehm.. CIA factbook, ehm.. og så bruker jeg x tredjeverdensmagasinet, eh.. jeg bruker aviser, ja,
- [00:00:48.19] Intervjuer: Mhm
- [00:00:48.19] Trine: prøver alltid at undervisningen ikke skal på en måte bare snus, men at jeg skal klare å trekke inn noe aktuelt.
- [00:00:55.28] Intervjuer: Ja
- [00:00:55.28] Trine: Ja. Også egentlig eh.. bruker jeg, kom på at jeg bruker you tube,
- [00:01:01.08] Intervjuer: Mm
- [00:01:01.08] Trine: for å kanskje finne nettklipp,
- [00:01:02.11] Intervjuer: Mm
- [00:01:02.11] Trine: eller jeg går inn og så ser jeg på dokumentarfilmer som har gått på NRK, eller, ja.
- [00:01:07.12] Intervjuer: Ja?
- [00:01:07.12] Trine: Ja.
- [00:01:08.23] Intervjuer: Eh, er tema avgjørende for hvor du velger å begynne og lete?
- [00:01:11.19] Trine: Ja, absolutt.
- [00:01:12.28] Intervjuer: Ja?
- [00:01:12.28] Trine: Så, eh, kanskje det temaet som jeg føler meg sterkest i, og har mest kanaler å søke på, det er, en av de er i norsk og internasjonal politikk,
- [00:01:23.18] Intervjuer: Mm?
- [00:01:23.18] Trine: og når vi er på type.. u-landsstudier, bistand, tredjeverdens fattigdom, politikk og sånne ting.
- [00:01:32.09] Intervjuer: Mm
- [00:01:32.09] Trine: Eh, så den delen i samfunnsfag som handler om sosiologi, kjenner jeg (må innrømme atte: tror det er dette som skal stå, men vanskelig å tyde) ja, hvor leiter man her?
- [00:01:38.05] Intervjuer: Mm
- [00:01:38.05] Trine: Der er jeg ikke så, har jeg ikke like mange kanaler å leite opp.
- [00:01:42.26] Intervjuer: Så forstår jeg deg riktig hvis, eh, jeg forsto at i emner du føler deg kompetent og, og dyktig så leter du andre steder enn boka først og fremst?
- [00:01:52.26] Trine: Ja.
- [00:01:54.21] Intervjuer: Ja?
- [00:01:54.21] Trine: Ja. Mens, ja, absolutt. Og når jeg er mindre kompetent,
- [00:01:58.02] Intervjuer: Mm?
- [00:01:58.02] Trine: da blir jeg mer bokorientert, holder meg til læreboka, og er avhengig av gode bøker, og da merker jeg også at jeg ofte bruker oppgaveboka, og at jeg bruker de

lenkene som er lagt ut på ressurs-, nettstedet til boka, noe som jeg ALDRI gjør i de fagene som jeg underviser i, eh, på høyere nivå. Sånn som jeg har jo politikk og menneskerettigheter, og jeg har samfunnsgeografi,

[00:02:21.26] Intervjuer: Mm

[00:02:21.26] Trine: som programfag, og i de fagene bruker jeg sjeldent lærebøkene.

[00:02:25.21] Intervjuer: Ja for når du sier oppgaveboka, mener du da den derre, den ekstra boka,

[00:02:28.11] Trine: Ja

[00:02:29.11] Intervjuer: som man har i tillegg til leseboka.

[00:02:29.20] Trine: Ja

[00:02:30.24] Intervjuer: Ja..

[00:02:31.10] Trine: Mm.

[00:02:32.21] Intervjuer: Det var interessant. Ehm, når det gjelder Wikipedia; eh, bruker du Wikipedia selv?

[00:02:39.05] Trine: Nei, det er det veldig sjelden jeg bruker.

[00:02:42.10] Intervjuer: Kan du si hvorfor?

[00:02:42.10] Trine: Eehm.. Man får jo veldig (vekt på "veldig") overfladisk kunnskap, jeg, jeg tror det er fordi at jeg, eh, jeg kan for mye til at Wikipedia vil være en bidragsyter for meg. Der står det ofte veldig korte definisjoner på ting, eh man går ikke i dybden, slik at på det nivået som samfunnsfag er så gir det meg lite. Eeh.. Det høres litt sånn breialt ut men,

[00:03:11.03] Intervjuer: Neida!

[00:03:11.03] Trine: saken er at det på en måte, det, jeg er gjerne ute etter en artikkel som kan belyse ting fra flere sider,

[00:03:18.00] Intervjuer: Mm?

[00:03:18.00] Trine: jeg bruker kans-, hvis jeg støter på et ord jeg ikke vet, så kunne jeg kanskje funnet på også gått på Wikipedia for å lissom få avdekt det ordet,

[00:03:26.11] Intervjuer: Ja

[00:03:26.11] Trine: eller om det skulle være et årstall jeg var ute etter, men det er veldig sånn for, for lett og overfladisk kunnskap jeg ville ha brukt det.

[00:03:33.12] Intervjuer: Ja

[00:03:34.01] Trine: Men jeg kan ikke huske at jeg har brukt Wikipedia på, eh, årevis, så svaret er vel nei, at jeg bruker ikke det.

[00:03:40.26] Intervjuer: Okei?

[00:03:41.08] Trine: Ja.

[00:03:43.05] Intervjuer: Eehm, så, så du bruker først og fremst ikke Wikipedia fordi du syns det da blir for overfladisk?

[00:03:49.18] Trine: Ja,

[00:03:49.18] Intervjuer: Ja.

[00:03:50.04] Trine: det bruker å være for overfladisk, og så, eh, er det vel også fordi jeg ikke hundre prosent stoler på Wikipedia som kilde.

[00:03:57.28] Intervjuer: Okei?

[00:03:57.28] Trine: Ja.

[00:03:59.01] Intervjuer: Kan du utdype det?

[00:03:59.01] Trine: Ja, for, eh, egentlig så har jeg det veldig sånn som sekundærkilde, fordi jeg sjeldent har brukt Wikipedia, men jeg har hørt rykter om at Wikipedia går an-, at det er veldig mange som kan gå inn å legge stoff der,

[00:04:13.14] Intervjuer: Mhm?

[00:04:13.14] Trine: og at ergo så kan folk endre fakta, og atte da er det ikke, eh, vitenskapelig kilde, asså, det er ikke, du kan ikke kildegi det på en veldig god måte,

[00:04:23.15] Intervjuer: Okei?

[00:04:23.15] Trine: MEN, når det er sagt, så anbefaler jeg ofte elevene å bruke Wikipedia, fordi at jeg syns det kan være en fin innfallsport, fordi det er oversiktlig, det er kortfatta, så kan de gå inn så får de seg en oversikt, og så kan de derfra begynne å lete videre.

[00:04:40.12] Intervjuer: Okei?

[00:04:40.12] Trine: For da tenker jeg at det med om ikke kildene der er så veldig troverdige, så bruker man det som en inngangsport på å finne andre ting, da har man fått forstått, forståelse for temaet for eksempel.

[00:04:53.09] Intervjuer: Ja

[00:04:53.09] Trine: Og da er jo jeg tilstede i timene og kan på en måte justere om det er noe feil der.

[00:04:59.01] Intervjuer: Så du, du anbefaler Wikipedia som et startpunkt for elevene dine, er det riktig?

[00:05:02.17] Trine: Ja.

[00:05:04.07] Intervjuer: Ehm, når det gjelder, for du sier jo at her, de kan gå videre fra Wikipedia. På hvilken måte tenker du da?

[00:05:12.04] Trine: Hvis man for eksempel skal prøv-, jobber med en oppgave, litt større oppgave, der man skal jobbe med parlamentarismen. Og en elev da ikke i utgangspunktet forstår parlamentarismen, så tenker jeg at Wikipedia vil være et godt utgangspunkt, få oversikt. Men så ville jeg sagt at nå må du komme deg videre, også må du prøve å finne ut hva går debatten om parlamentarisme ut på. Da ville jeg sagt at gå inn også bruk et, en søkemotor der du kan få opp gamle avisartikler,

[00:05:42.03] Intervjuer: Mm

[00:05:42.03] Trine: og så finner de en debatt der det kan bli belyst på begge sider.

[00:05:45.21] Intervjuer: Ja.

[00:05:46.14] Trine: Der vil ikke Wikipedia strekke til tenker jeg.

[00:05:48.15] Intervjuer: Nei?

[00:05:49.09] Trine: Så da, eh, og da kunne jeg også anbefalt.. da, da tror jeg at jeg ville anbefalt aviser, eh, og gått innpå og sett, eller man kunne gått inn på historiske tidsskrift og nettsidene der for å prøve og finne litt, litt mer dybde i det.

[00:06:03.22] Intervjuer: Mm

[00:06:03.22] Trine: Ja.

[00:06:04.18] Intervjuer: Eeh,

[00:06:05.19] Trine: Jeg tenker at Wikipedia holder ikke for å skrive eller svare på en god oppgave.

[00:06:09.19] Intervjuer: Ja?

[00:06:09.19] Trine: Ja.

[00:06:11.13] Intervjuer: Skiller du mellom engelske og norske wikipediasider?

[00:06:14.19] Trine: Nei, jeg-, i og med at jeg selv ikke er en bruker av det,

[00:06:17.05] Intervjuer: Mm

[00:06:17.05] Trine: og jeg ser at elevene helst bruker norske sider så er det på en måte det jeg,

[00:06:23.22] Intervjuer: Ja

[00:06:23.22] Trine: ja.. Derimot så bruker jeg veldig ofte å si til elevene hvis man ikke finner gode treff på norsk, så skal man søke på engelsk,

[00:06:31.17] Intervjuer: Mm

[00:06:31.17] Trine: selv om det kan være vanskelig stoff, så får man ofte opp gode grafer, man kan få framstillinger som er skrevet på andre sider.

[00:06:40.18] Intervjuer: Tenker du nå søkemotorer som Google eller Wikipedia spesielt?

[00:06:44.10] Trine: Da, egentlig Google.

[00:06:45.18] Intervjuer: Ja?

[00:06:46.26] Trine: Ja. Jeg ville aldri spesifikt sagt at elever bør prøve å søke på Wikipedia på engelsk.

[00:06:50.28] Intervjuer: Nei?

[00:06:52.00] Trine: Men Google gjør jeg det ofte.

[00:06:52.23] Intervjuer: Ja?

[00:06:52.23] Trine: Ja.

[00:06:53.21] Intervjuer: Når det gjelder da for eksempel en kilde som store norske leksikon på nett, hva tenker du om den da opp i mot Wikipedia?

[00:07:00.20] Trine: Jeg tenker at den er mer troverdig, eh, og at fordi der sitter det en som gir det ut og må stå ansvarlig for fagstoffet,

[00:07:09.09] Intervjuer: Mm

[00:07:09.09] Trine: så den ville ikke jeg ha betvilt kilden på i det hele tatt.

[00:07:12.11] Intervjuer: Nei

[00:07:12.11] Trine: Samtidig, så bruker ikke jeg store norske leksikon heller for der også får du jo den kjappe kunnskapen som ofte går på begreper og årstall,

[00:07:21.15] Intervjuer: Ja..

[00:07:21.15] Trine: men jeg anbefaler elever å bruke den.

[00:07:23.24] Intervjuer: Ja?

[00:07:23.24] Trine: Ja.

[00:07:25.09] Intervjuer: Så, eh, det virker som at det er denne litt for i dine øyne overfladiske fremstillingen som gjør at du ikke ønsker å bruke slike sider?

[00:07:33.01] Trine: Ja, eller, jeg har ikke behov for det.

[00:07:35.22] Intervjuer: Nei

[00:07:35.22] Trine: Det er ikke noe ønske, det er ikke et bevisst ønske, men jeg har vært lærer i seksten år,

[00:07:39.26] Intervjuer: Ja?

[00:07:39.26] Trine: og har på en måte så god kunnskap i det jeg underviser om så det er sjeldent jeg trenger den kortfatta, eh, versjonen av ting.

[00:07:48.27] Intervjuer: Ja, riktig.

[00:07:48.27] Trine: Ja.

[00:07:50.04] Intervjuer: Så behovet er ikke der for deg som lærer rett og slett?

[00:07:53.03] Trine: Nei, ah, det kan selvfølgelig dukke opp og da ville jeg nok gått heller på store norske leksikon enn Wikipedia.

[00:07:58.08] Intervjuer: Ja?

[00:07:58.08] Trine: For å væ-, hvis jeg da skulle bruke det for å fremlegge noe for klassen, så tror ikke jeg at jeg ville ha tålt bare å støtte meg til Wikipedia.

[00:08:05.01] Intervjuer: Nei?

[00:08:05.01] Trine: Så det må være mer en sånn kjapp når jeg sitter på kontoret og bare vil finne ut noe, kunne jeg kanskje funnet på og brukt Wikipedia.

[00:08:11.27] Intervjuer: Ja?

[00:08:12.13] Trine: Ja.

[00:08:14.06] Intervjuer: Når det gjelder eh, læreboka da som kilde. Hva tenk-, asså den læreboka

[00:08:18.18] Trine: Mm

[00:08:18.18] Intervjuer: hvilken lærebok bruker du?

[00:08:19.08] Trine: Fokus.

[00:08:20.12] Intervjuer: Ja. Hva tenker du om den i forhold til kildeverdi og slikt?

[00:08:24.02] Trine: Ja, tenker, jeg har aldri på en måte mistrodd den, tar det for god fisk og jeg har aldri satt meg kritisk og tenkt at det er noe feil her, så den bruker jeg helt ukritisk (latter).

[00:08:34.14] Intervjuer: Ja?
[00:08:34.28] Trine: Ja. Tenker at det er, eh, en god bok, og så bruker jeg det som kilde og underviser ut i fra det,
[00:08:41.06] Intervjuer: Ja?
[00:08:41.06] Trine: tenker at det som står der er rett,
[00:08:43.10] Intervjuer: Ja
[00:08:43.10] Trine: men det er også fordi jeg opplever at den er det,
[00:08:45.21] Intervjuer: Ja?
[00:08:45.21] Trine: ut i fra det jeg har lært på universitetet, så er det ingenting som strider mot det, kunne ha gått dypere på ting, men det skal man ikke på det nivået.
[00:08:54.07] Intervjuer: Så erfaringen din tilsier at du kan stole på læreboka?
[00:08:56.09] Trine: Ja, ja, absolutt.
[00:08:57.17] Intervjuer: Ja?
[00:08:57.17] Trine: Ja.
[00:08:58.24] Intervjuer: Når det gjelder - ja, som vi snakker om, kildebruk, kildekritikk, er dette noe du underviser elevene dine i?
[00:09:04.06] Trine: Nei, altfor lite. Ja.
[00:09:06.04] Intervjuer: Okei?
[00:09:06.04] Trine: Så, eeh.. Ja, så det burde jeg sikkert gjort mer. Asså, det, i inngangen av faget så snakker vi littegrann om det,
[00:09:16.24] Intervjuer: Mm
[00:09:16.24] Trine: av og til i etterkant at vi har hatt en oppgave men, i altfor lite tenker jeg.
[00:09:21.09] Intervjuer: Mm
[00:09:21.09] Trine: Og det har jo med at man skal komme i gjennom alle læreplanmåla,
[00:09:24.15] Intervjuer: Ja
[00:09:24.15] Trine: og da får man ikke nok tid til det.
[00:09:26.10] Intervjuer: Nei
[00:09:26.24] Trine: Men jeg tenker at det er viktig å, jeg merker at jeg gjør det mye mye mer når jeg kommer opp på programfaga. For da blir det så viktig, der bruker vi flere kilder.
[00:09:36.04] Intervjuer: Ja
[00:09:36.04] Trine: men på samfunnsfag første klasse, så er det, det, det, på en måte, det er ikke satt av nok tid til det.
[00:09:43.04] Intervjuer: Nei?
[00:09:44.04] Trine: Kanskje skulle vi vært flinkere til det. Legge mer vekt på å bruke zotero og at de skal få liksom, begynne å bruke kilder,
[00:09:50.10] Intervjuer: Mm
[00:09:50.10] Trine: også tenker jeg at kritikken og være kritisk til kilder kommer på et seinere nivå.
[00:09:54.28] Intervjuer: Ja.
[00:09:55.26] Trine: Men, jeg ser at det kanskje i 2013 begynner å bli litt feil, i og med at vi på ungdomsskolen også nå er ganske bevisst på kilder,
[00:10:04.14] Intervjuer: Mm
[00:10:04.14] Trine: så, ja.. Ehm, ja. Så jeg burde bruke mer tid på det.
[00:10:09.17] Intervjuer: Ja?
[00:10:09.17] Trine: Mm.
[00:10:11.13] Intervjuer: Ja så du.. som du sier selv om, selv om dere, eller du føler at det ikke er nok tid til å bruke på dette, så begynner du også å se et behov for det,
[00:10:20.04] Trine: Ja.
[00:10:20.04] Intervjuer: er det riktig?
[00:10:20.27] Trine: Ja.

[00:10:20.27] Intervjuer: Ja.

[00:10:21.29] Trine: Absolutt. Og tror at jeg kommer til å bruke mer tid på det.

[00:10:26.00] Intervjuer: Ja okei?

[00:10:26.20] Trine: Ja. Fordi at jeg opplever at, eeh, elevene er veldig glad i Wikipedia.

[00:10:34.13] Intervjuer: Ja?

[00:10:34.13] Trine: For å få dem litt, asså, - samtidig som jeg er litt opptatt av at den, det ryktet til Wikipedia må ikke bli for, for ille heller, fordi som sagt det er et godt startpunkt,

[00:10:45.10] Intervjuer: Ja

[00:10:45.10] Trine: det er lettfattelig, og i en verden med så mye informasjon, eh, tilgjengelig for elever nå, så er det noe med at ofte blir artiklene for tunge, og ofte blir det for avansert, også får de ikke det de skal ha ut av det.

[00:10:58.29] Intervjuer: Mm

[00:10:58.29] Trine: Og der er Wikipedia bra,

[00:11:00.23] Intervjuer: Ja?

[00:11:00.23] Trine: fordi det er lettfattelig, og, og for mange så klarer de ikke noe særlig mer enn det.

[00:11:06.04] Intervjuer: Nei?

[00:11:06.04] Trine: Nei.

[00:11:08.01] Intervjuer: Og, du sier jo da at elevene dine er veldig glade i Wikipedia,

[00:11:11.12] Trine: Ja

[00:11:11.12] Intervjuer: kan du utdype det? Eksemplifisere?

[00:11:14.07] Trine: Ja, jeg opplever atte.. det er vel sjeldent jeg har en presentasjon, både muntlig og skriftlig, der jeg ikke ser at de har Wikipedia som kilde.

[00:11:26.26] Intervjuer: Mm

[00:11:27.10] Trine: Så, så det er tydelig at det er på en måte en kilde som de veldig ofte støtter seg til,

[00:11:32.14] Intervjuer: Mm

[00:11:32.14] Trine: og i de senere åra, det opplevde jeg ikke før, de senere åra merker jeg at elever sier "også har vi brukt Wikipedia, ja, den er jo ikke helt.. troverdig, da, så vi har også brukt andre kilder for å støtte at det vi fant på Wikipedia er riktig",

[00:11:47.22] Intervjuer: Ja?

[00:11:49.13] Trine: Nå opplever jeg ofte at det ikke er sant, at de gjør, men de har lært seg til å si at Wikipedia ikke er helt troverdig.

[00:11:56.18] Intervjuer: Mhm

[00:11:56.18] Trine: Så klarer jeg ofte ikke helt å se at de virkelig har brukt andre kilder som kunne støtte det de sa.

[00:12:01.27] Intervjuer: Okei?

[00:12:01.27] Trine: Ja. Men det er en av grunnene, pluss at jeg ser også ofte i klasserommet atte de er på Wikipedia. Det er der de, det kan være i veldig mange fag med atte de sitter der hvis det er begreper de lurer på, så er de på Wikipedia så får de på en måte litt informasjon om det.

[00:12:17.25] Intervjuer: Ja?

[00:12:19.00] Trine: Ja. Så de bruker det som et aktivt verktøy, og de bruker det som en kilde.

[00:12:21.29] Intervjuer: Ja. Har du, ehm, sier du noe til de da? Som at dette syns jeg ikke dere bør gjøre eller..?

[00:12:29.13] Trine: Jeg s-, jeg oppmuntrer elever til å bruke Wikipedia.

[00:12:32.21] Intervjuer: Ja..

[00:12:32.21] Trine: Ja. Nei så jeg sier, ja, eh, du er usikker på forskjellen på de begrepene, ta også slå det opp på Wikipedia og se om du får litt ut av det da.

[00:12:42.03] Intervjuer: Ja
[00:12:42.03] Trine: Ja. Eehm.. Så, så jeg er på en måte ingen kritiker til eh, å bruke Wikipedia, eh, fordi som jeg forklarte er det andre grunner til at jeg ikke bruker det.
[00:12:54.11] Intervjuer: Mm
[00:12:55.12] Trine: Og jeg opplever at elever bruker det, og at de kan bruke det, men ser at jeg bør bli flinkere kanskje til å snakke om troverdigheten. Men da må jeg selv sette meg bedre inn i det,
[00:13:04.17] Intervjuer: Ja?
[00:13:04.23] Trine: for jeg veit ikke om det der stemmer, eller om det bare er rykter, eh, at alle kan gå inn,
[00:13:08.28] Intervjuer: Okei
[00:13:08.28] Trine: så jeg veit veldig lite om Wikipedia,
[00:13:11.06] Intervjuer: Okei?
[00:13:11.06] Trine: så før jeg kan, føler jeg kan begynne å undervise om Wikipedia og være kritisk eller ikke, så bør jeg sette meg bedre inn i det. Ja.
[00:13:17.22] Intervjuer: Ja.
[00:13:18.10] Trine: Så, enn så lenge så ser jeg at det blir brukt, og har ikke noe veldig kritisk forhold til at elever bruker det.
[00:13:24.11] Intervjuer: Nei?
[00:13:24.11] Trine: Nei.
[00:13:25.22] Intervjuer: Når det eh, i kollegiet, på lærerkollegiet på skolen, snakker dere noe om Wikipedia da?
[00:13:30.14] Trine: Nei.
[00:13:31.04] Intervjuer: Nei?
[00:13:31.04] Trine: Har jeg aldri diskutert med noen kollega.
[00:13:33.14] Intervjuer: Nei?
[00:13:33.14] Trine: Nei. Men, vi har vel kanskje også fått en sånn oppfatning der, en sånn gjengs oppfatning om at, ja Wikipedia skal man vokte seg littegrann for, at det har fått et nedadgående rykte de siste åra.
[00:13:44.21] Intervjuer: Okei?
[00:13:44.21] Trine: Ja.
[00:13:45.13] Intervjuer: På skolen her spesifikt, eller?
[00:13:46.24] Trine: Eehm, n-nei, det vil jeg ikke si.
[00:13:51.11] Intervjuer: Nei?
[00:13:51.11] Trine: Nei. Men, man hører liksom, for jeg må jo ha snappa det opp en eller annen plass i fra dette med Wikipedia, og det ogs-, både fra lærere og elever.
[00:13:58.27] Intervjuer: Ja?
[00:13:58.27] Trine: Ja.
[00:14:00.17] Intervjuer: Er det noen spesifikke føringer fra ledelseshold her på skolen når det gjelder Wikipedia?
[00:14:04.20] Trine: Ingen. Det har vi aldri snakka om, eh, hverken i forkant av muntlig eksamener, som, jeg er jo sensor, eh, og aldri fått høre hverken av ledelse eller noen at det på en måte skal være en kilde som er mindre,
[00:14:18.17] Intervjuer: Nei
[00:14:18.17] Trine: troverdig enn andre kilder.
[00:14:19.12] Intervjuer: Nei?
[00:14:19.12] Trine: Nei.
[00:14:23.06] Intervjuer: Når det gjelder oppgavetyper, du gir til elevene dine, hvor tar du disse oppgavene fra?
[00:14:30.13] Trine: Eehm.. Da tar jeg noen oppgaver i fra den arbeidsboka til læreboka,

[00:14:38.07] Intervjuer: Mm
[00:14:38.07] Trine: jeg tar noen oppgaver i fra selve læreboka, også lager jeg selvstendige oppgaver,
[00:14:44.08] Intervjuer: Ja?
[00:14:44.08] Trine: ut i fra sånn som jeg selv syns, eh, vi har jobbe i timene og hvordan det bør bli jobba med.
[00:14:49.03] Intervjuer: Ja?
[00:14:50.01] Trine: Ja. Eeh, så det jeg vil si er at det er en, en.. i samfunnsfaget er det nesten sånn et, likt tredeling på det.
[00:14:58.08] Intervjuer: Mm
[00:14:58.29] Trine: Jeg bruker, bruker begge deler, syns det er mye bra i oppgavebøkene, og i boka. Men av og til ser jeg alikevel behovet om også favne litt bredere, trekke enda større linjer sånn at jeg lager en oppgave selv.
[00:15:11.25] Intervjuer: Mm?
[00:15:11.25] Trine: Ja.
[00:15:13.17] Intervjuer: Eh, har tema noe å si her for deg?
[00:15:15.05] Trine: Ja. Igjen, så er det der jeg er mest sikker,
[00:15:18.07] Intervjuer: Mm
[00:15:18.07] Trine: bruker jeg minst, eh oppgavebøkene, og læreboka, og i sosiologi eh, bruker jeg det mest.
[00:15:25.27] Intervjuer: Mm?
[00:15:25.27] Trine: For der.. syns ikke jeg at jeg klarer å bidra noe mer enn læreboka,
[00:15:32.03] Intervjuer: Mm
[00:15:32.03] Trine: der syns jeg de er bedre enn meg.
[00:15:33.28] Intervjuer: Mm
[00:15:33.28] Trine: Ja.
[00:15:34.27] Intervjuer: Når det gjelder da om oppgavene elevene får skal få karakter eller ikke, har det betydning?
[00:15:39.07] Trine: Ja.
[00:15:40.13] Intervjuer: Ja?
[00:15:40.13] Trine: Det har det. Så jeg bruker mye mer selvprodusert når de skal ha karakterer. Det har jeg aldri reflektert over før du spør meg om det faktisk,
[00:15:49.05] Intervjuer: Okei?
[00:15:50.18] Trine: Men det er jo sant: hver gang jeg lager en prøve, da lager jeg de ut i fra, på en måte mitt eget hode, ut i fra hvordan jeg har lagt opp undervisninga,
[00:15:57.14] Intervjuer: Ja?
[00:15:57.14] Trine: men når vi øver og jobber fram, eh, mot en prøve, så bruker jeg mer det som lærebøkene tilbyr.
[00:16:04.19] Intervjuer: Ja?
[00:16:04.19] Trine: Mm.
[00:16:06.11] Intervjuer: Og du, du sier jo at du ikke har re-,
[00:16:07.09] Trine: Nei
[00:16:07.09] Intervjuer: reflektert over det før nå, så det har bare kommet sånn -
[00:16:09.07] Trine: Mm
[00:16:09.07] Intervjuer: det har bare blitt sånn?
[00:16:10.28] Trine: Og det er jo litt, litt egentlig interessant tenker jeg,
[00:16:13.11] Intervjuer: Ja?
[00:16:13.11] Trine: fordi, eeh... Ja, hvorfor gjør jeg det? (gir uttrykk for at hun tenker) Da er det vel at jeg, da tar jeg et skritt tilbake, og skal lage prøve og tenke, ja hva er det vi har

vektlagt, hva er det jeg har sagt, og føler på en måte at nå er det viktig atte.. at virkelig vi får oversikt på hele greia.

[00:16:34.11] Intervjuer: Mm

[00:16:34.11] Trine: Så jeg ser jo for eksempel da, i et fag som rettslære, der nettsidene har lagt ut mange forslag på prøver,

[00:16:42.03] Intervjuer: Mm

[00:16:42.03] Trine: der (vekt på "der") bruker jeg ofte forslagene der,

[00:16:45.10] Intervjuer: Mm

[00:16:45.18] Trine: men i og med at boka ikke har på en måte forslag til gode prøver,

[00:16:49.22] Intervjuer: Mm

[00:16:49.22] Trine: eh så lager jeg de selv.

[00:16:52.03] Intervjuer: Ja?

[00:16:52.03] Trine: Ja. Kan jo sikkert plukke et og annet spørsmål i fra, eeh, bøkene, eehm.. men, ofte like greit å lage det selv.

[00:17:02.03] Intervjuer: Ja?

[00:17:03.11] Trine: Ja, kanskje jeg leter i boka for å få til en god formulering,

[00:17:06.01] Intervjuer: Mm

[00:17:06.01] Trine: Ja.

[00:17:07.12] Intervjuer: Når det gjelder krav du stiller til eeh, elevene på disse oppgavene da, eller, hva slags krav stiller du til elevene?

[00:17:13.18] Trine: Eeh, i samfunnsfag så, eeh, har jeg hatt en debatt med mine kolleger og meg selv, skal vi kreve mer enn det som står i læreboka. Og det jeg har kommet til er vel atte for å nå en toppkarakter, så må vi kreve mer enn akkurat det som står i læreboka, det er et samfunnsfag og da må elevene også evne å trekke inn, anvende den kunnskapen litt ute i samfunnet.

[00:17:41.21] Intervjuer: Mm

[00:17:42.22] Trine: Eh, og derfor så vil de også måtte få med seg det som blir sagt i timene.

[00:17:47.28] Intervjuer: Mm?

[00:17:49.03] Trine: Når jeg trekker verden inn i klasserommet,

[00:17:50.22] Intervjuer: Mm?

[00:17:50.22] Trine: og de som ikke evner det, og ikke hører etter i timene og bare leser til prøven, eeh, vil, med mindre de leser mye aviser, ha problemer med å få en toppkarakter.

[00:17:59.14] Intervjuer: Ja?

[00:18:00.08] Trine: Ja.

[00:18:01.04] Intervjuer: Når det gjelder eeh, krav til kildebruk. Er, eller, er det noen krav til kildebruk -

[00:18:06.05] Trine: Nei

[00:18:06.05] Intervjuer: i oppgavene, nei?

[00:18:07.08] Trine: Aldri.

[00:18:09.07] Intervjuer: Nei?

[00:18:09.07] Trine: Så, eh, og det er jo tilmed, eeh.... altså, når jeg sier nei så blir det vel, asså, de må (vekt på "må") jo på en, på et essay og på en muntlig presentasjon, må de bruke kilder.

[00:18:25.27] Intervjuer: Mm?

[00:18:25.27] Trine: Men, kildene i seg selv blir aldri vurdert, eh, å trekke ned eller opp.

[00:18:34.17] Intervjuer: Mm

[00:18:34.17] Trine: Men besvarelsen vil jo trekke opp når man har brukt gode kilder,

[00:18:40.03] Intervjuer: Ja?

[00:18:40.03] Trine: fordi besvarelsen da blir bedre, men jeg argumenterer aldri at det er kildene, fordi du har så gode kilder så..

[00:18:47.14] Intervjuer: Ja, riktig?

[00:18:47.25] Trine: Ja. Dette her er noe som jeg er vant til i fra å være sensor i politikk og menneskerettighetene,

[00:18:53.05] Intervjuer: Ja?

[00:18:53.05] Trine: fordi det ikke er et spesifikt kompetansemål,

[00:18:56.04] Intervjuer: Mm?

[00:18:56.04] Trine: som går på at du skal bruke og kunne bruke kilder, så har ikke vi lov til å bruke det som en del av vurderinga. Men det er klart at har du en presentasjon der du ikke bruker kilder,

[00:19:07.13] Intervjuer: Mm

[00:19:07.13] Trine: så blir den veldig tynn.

[00:19:09.23] Intervjuer: Ja

[00:19:09.23] Trine: Men er du på en måte en elev som bare har alt i hodet, uten å bruke kilder så skal ikke det trekke ned så lenge det ikke er et kompetansemål.

[00:19:17.16] Intervjuer: Nei, riktig

[00:19:17.16] Trine: For vi vurderer ut i fra kompetansemålene.

[00:19:19.12] Intervjuer: Ja.

[00:19:20.06] Trine: Og i samfunnsfaget så er det ikke et spesifikt kompetansemål som går på kildebruk.

[00:19:25.25] Intervjuer: Mm

[00:19:27.14] Trine: Tror jeg.. Eller, kanskje, der er jeg litt usikker.

[00:19:31.19] Intervjuer: Ja?

[00:19:31.19] Trine: Faktisk. Men, så de ligger litt sånn sammenvevd i hverandre,

[00:19:36.11] Intervjuer: Ja?

[00:19:36.11] Trine: men ikke å, jeg har aldri på en måte kommentert sånn at dere går ned en karakter fordi (vekt på "fordi") kildene, da sier jeg mer, dere har jo ikke anvendt noe kunnskap, dere har på en måte ikke klart å trekke faglige sammenhenger,

[00:19:50.01] Intervjuer: Mm

[00:19:50.01] Trine: dere har ikke anvendt kunnskapen dere har ikke gode eksempler, og de vil jo komme via kildene.

[00:19:55.24] Intervjuer: Ja

[00:19:56.02] Trine: Ja.

[00:19:56.20] Intervjuer: Så, hvis jeg forstår deg rett så er det slik at det er ingen spesifikke uttalte krav til kildebruk, men oppgaven vil bli dårlig om elevene ikke bruker kilder?

[00:20:06.04] Trine: Ja.

[00:20:07.10] Intervjuer: Ja?

[00:20:07.10] Trine: Riktig.

[00:20:08.08] Intervjuer: Så det, ja. Eehm, skal vi se..

[00:20:11.28] Trine: For da blir det reproduserende kunnskap,

[00:20:14.17] Intervjuer: Ja?

[00:20:14.17] Trine: og man får ikke anvendt den. Er vel på en måte, ja.

[00:20:17.22] Intervjuer: Ja, så hvis de ikke anvender kilder, eller som du sier, kunnskap, så vil man ikke kunne komme - (det banker på døra) (pause i opptak)

[00:20:29.10] Intervjuer: Ja, eehm, skal vi se haar.. var det noe mer jeg tenkte på nå. Nei asså, er det noe mere du har lyst til å si rundt dette temaet?

[00:20:47.27] Trine: Eeh, nei, asså, ikke annet enn det at det er en stor.. akkurat det der en stor og interessant debatt syns jeg, og vi diskuterer den mye i fagsammenheng, eeh, i, i, nettverket rundt politikk og menneskerettigheter som på en måte blir faget over samfunnsfag,

[00:21:05.22] Intervjuer: Mm

[00:21:07.01] Trine: nettopp det her med kilder,

[00:21:08.07] Intervjuer: Ja?

[00:21:08.07] Trine: det blir diskutert mye, og vi diskuterer det hvert eneste år. Og vi opplever at pendelen svinger, fra at et år så, eeh, blir det gitt reine eksamensoppgaver om kildebruk,

[00:21:21.21] Intervjuer: Javel?

[00:21:21.21] Trine: eeh, og i, neste år så får vi beskjed om at nå skal ikke kildene i det hele tatt telle, så det hersker en del, eh, uklarhet fra lærere og sensorer sin side med, på en måte, hva skal være med når vi skal telle karakterene rundt kilder?

[00:21:39.07] Intervjuer: Ja?

[00:21:39.22] Trine: Skal kilder, er det bare et supplement til å styrke ei oppgave, eller er selve det å bruke kilder en kunnskap og en ferdighet i seg selv.

[00:21:50.25] Intervjuer: Okei?

[00:21:51.13] Trine: Og, og den debatten er jo spennende.

[00:21:53.03] Intervjuer: Ja?

[00:21:53.03] Trine: Som vi har der, og kunne sikkert vært fruktbar og dratt inn i samfunnsfag også.

[00:21:59.21] Intervjuer: Ja?

[00:22:00.01] Trine: Tenker jeg. Men, men vi har på en måte ikke kommet dit, og vi er ikke der,

[00:22:04.01] Intervjuer: Nei

[00:22:04.17] Trine: det er et startfag, og det er overfladisk, eh.. toucher litt inn på en del kunnskapsområder, så kanskje ikke det er det viktigste der,

[00:22:14.09] Intervjuer: Ja for nå snakker du om fellesfaget?

[00:22:15.01] Trine: Ja.

[00:22:15.01] Intervjuer: Ja.

[00:22:16.19] Trine: Eeh, så, så det blir mer aktualisert når man kommer opp i programfaga.

[00:22:20.10] Intervjuer: Ja, riktig.

[00:22:21.11] Trine: Mm.

[00:22:21.29] Intervjuer: Kan jeg spørre, har du en mening i den debatten her?

[00:22:25.17] Trine: Eeh, jeg syns det er en, en vanskelig debatt og jeg tror, eh, at det er vanskelig å, å på en måte si at ikke kilder, det å bruke kilder ikke er en kunnskap i seg selv, så jeg tror at eh, det er noe som burde bli lagt mer vekt på å lære seg, eeh, for det blir for lett å si at kilder bare er med på å styrke oppgaver hvis vi ikke skal sette av tid til å lære de å bruke kilder.

[00:22:53.07] Intervjuer: Ja

[00:22:54.03] Trine: Og det er en kunnskap i seg selv.

[00:22:55.20] Intervjuer: Ja?

[00:22:56.08] Trine: Eeh, så jeg tenker at når vi snakker om, om IKT-kunnskap, så er, vi kan på en måte snakke om det å på en måte programmere og, og det å kunne bruke verktøyet, men det er også en kunnskap det å bruke IKT som informasjonsinnhenting, og å være kildekritisk, og det er en kunnskap i seg selv.

[00:23:17.12] Intervjuer: Ja

[00:23:18.03] Trine: Om den akkurat skal ligge i samfunnsfag, det veit jeg ikke, eller om det bør være på en måte, eeh, noe man tar i oppstarten av et år på en skole,

[00:23:27.25] Intervjuer: Mm

[00:23:27.25] Trine: for å bevisstgjøre som man kan bruke i alle fag.

[00:23:30.22] Intervjuer: Mm

[00:23:30.22] Trine: Jeg ser i alle fall at det er ingen i dag som sitter og forvalter den helt som sitt ansvar, eh,

[00:23:34.29] Intervjuer: Nei?

[00:23:34.29] Trine: og da har du fort at det glir ut.
[00:23:37.01] Intervjuer: Ja?
[00:23:37.01] Trine: Eh, så, så den kommer litt sånn, litt sånn tilfeldig drypp fra alle lærere ikke sant,
[00:23:43.17] Intervjuer: Ja
[00:23:43.17] Trine: som sier litt her og litt der uten at det er veldig systematisert.
[00:23:46.17] Intervjuer: Ja?
[00:23:46.17] Trine: Fordi eeh, det er jo relativt nytt det å ha tilgang til så enormt mye informasjon.
[00:23:53.02] Intervjuer: Ja? Tenker du at eh, nettopp tilgangen til så mange nettkilder for eksempel, at det krever nye, eh, ting av denne kildekunnskapen?
[00:24:01.24] Trine: Ja. Kanskje nye tanker rundt læreplaner, og nye tanker rundt lærebøker.
[00:24:08.20] Intervjuer: Ja?
[00:24:08.20] Trine: Kanskje, i forhold til det ikke sant?
[00:24:10.05] Intervjuer: Ja?
[00:24:11.01] Trine: Eeh.. fordi en av fellene er jo det at, hvis lærere aldri blir på en måte tilbudt gode nettsteder og som jeg sa også der jeg er god er jeg bedre til å finne kilder enn der jeg er dårlig,
[00:24:24.26] Intervjuer: Mm
[00:24:24.26] Trine: så er det fort gjort at vi, eh, at elevene havner og kommer over artikler som ligger på et nivå som er altfor høyt for dem.
[00:24:33.00] Intervjuer: Ja?
[00:24:33.19] Trine: Eeh, så, ja.
[00:24:35.12] Intervjuer: Ja
[00:24:35.12] Trine: Mm.
[00:24:38.08] Intervjuer: Det stiller rett og slett, ja, det blir nye utfordringer?
[00:24:38.08] Trine: Ja.
[00:24:39.23] Intervjuer: Med, med flere kilder?
[00:24:39.23] Trine: Mm.
[00:24:40.15] Intervjuer: Ja. Men, ja, var det mer?
[00:24:44.18] Trine: Nei, da tror jeg ikke, nei.
[00:24:46.22] Intervjuer: Nei? Nei men da sier jeg tusen hjertelig takk.
[00:24:51.18] Trine: Bare hyggelig!

Intervju Pål:

[00:00:04.01] Intervjuer: Eeh, ja! Da ønsker jeg å begynne med og spørre om når du planlegger undervisningen din, hvor leter du etter stoff? Materiale?
[00:00:14.19] Pål: Fordi elevene, og læreboken er jo en bærebjelke i faget, so-, som vi faller tilbake på, så jeg må, jeg starter alltid i læreboka. Hva ha-, hvilke ressurser har læreboka? Hvilke begreper har læreboka?
[00:00:30.10] Intervjuer: Mm
[00:00:32.10] Pål: Så er jeg nok ganske fokusert på å se på begrepsapparatet, for det vi skal jobbe med,
[00:00:37.18] Intervjuer: Mm?
[00:00:37.18] Pål: slik at ord og uttrykk sentrale av de, er kjent for elevene.
[00:00:42.12] Intervjuer: Ja?

[00:00:43.17] Pål: Så jeg sjekker det. Eeh så, har jeg sagt at internett er veldig bra, men 80-90% er bare tøv.

[00:00:54.03] Intervjuer: Okei?

[00:00:55.04] Pål: Slik at av det du finner på internett,

[00:00:56.21] Intervjuer: Mhm?

[00:00:57.14] Pål: altså kildekritikken da,

[00:00:59.10] Intervjuer: Ja?

[00:00:59.10] Pål: så har jeg sagt at noe stoff, noe, men ikke mye er kvalitetssikret,

[00:01:02.28] Intervjuer: Ja?

[00:01:02.28] Pål: så jeg har fokus på, hva er kvalitetssikret?

[00:01:06.10] Intervjuer: Okei?

[00:01:07.01] Pål: Og da, da viser jeg dem det, for eksempel snl,

[00:01:10.09] Intervjuer: Mm

[00:01:10.09] Pål: eeh, at jeg kan peke bare på den, eller jeg kan si at store avisredaksjoner, har, baser, har materiale liggende,

[00:01:19.09] Intervjuer: Ja?

[00:01:21.14] Pål: der vet man hvem som har skrevet det, eeh, hvem som har svart på det,

[00:01:23.23] Intervjuer: Ja?

[00:01:24.20] Pål: og så videre, også i tillegg så sier jeg at i samfunnsfag så fins det ikke bare ett svar det fins mange svar,

[00:01:29.16] Intervjuer: Ja?

[00:01:30.03] Pål: slik at, eeh, har vi svar på spørsmål så har vi en bra start.

[00:01:35.17] Intervjuer: Ja?

[00:01:37.02] Pål: Da har vi en del å gjøre.

[00:01:38.27] Intervjuer: Når du, du sier jo da at du har fokus på hva er kvalitetssikret og ikke på internett,

[00:01:43.10] Pål: Mm

[00:01:44.08] Intervjuer: hva legger du i kvalitetssikring på internett?

[00:01:47.20] Pål: Ja asså når man jobber med for eksempel, platedrift i geografi, nei nå skulle vi holde oss til samfunnsfag ja (kremt). Hvis vi skal ta opp for eksempel endring av Grunnloven som man har jobba med ganske mye de siste årene, så har, det vært en langdryg prosess med endring av Grunnloven og nå kommer den i to utgaver, nynorsk og bokmål. Det hadde vi ikke før. Eh, i den prosessen så har det jo vært en mang-, hvem er aktørene? Prøve å identifisere når de finner materiale, hvem er det som er aktøren? Og - kan vi tenke oss en grunn til at vedkommende har skrevet dette? Eh, har de en bakenforeliggende hensikt?

[00:02:28.09] Intervjuer: Mm?

[00:02:28.09] Pål: Og prøve å avsløre det. På en måte.

[00:02:31.17] Intervjuer: Mm

[00:02:31.17] Pål: Eeh, når vi kommer til aviser, hvilken politisk farge har den avisen, altså se ståstedet til vedkommende som har produsert det.

[00:02:39.29] Intervjuer: Ja?

[00:02:41.21] Pål: Når det gjelder, eh, faktaopplysninger ikke sant, når var jeg født, så er det en ting som enten kan være riktig eller galt.

[00:02:47.11] Intervjuer: Mm?

[00:02:47.11] Pål: Men også der at de er nøye med å sjekke to ganger.

[00:02:51.06] Intervjuer: Mm

[00:02:52.25] Pål: Også tar jeg det klassiske eksemplet fra Wikipedia,

[00:02:55.14] Intervjuer: Mm

[00:02:55.14] Pål: at det er veldig bra, det har vært verre, men det er fremdeles plaget av mye rart.

[00:03:00.10] Intervjuer: Okei?

[00:03:01.02] Pål: Som for eksempel at Jens Stoltenberg, ble, for et par år siden ble beskrevet som en av de mest kjente halliker i Oslo. På Wikipedia. O-og sånt skjer ikke på snl eller, på steder der man er nøye.

[00:03:15.22] Intervjuer: Mm?

[00:03:17.14] Pål: Men om man får hele folket til å skrive, så blir det fort sånn at det finnes råtne epler i en kurv.

[00:03:21.20] Intervjuer: Ja

[00:03:25.06] Pål: Jeg problematiserer rundt det.

[00:03:25.12] Intervjuer: Mm

[00:03:25.12] Pål: På den måten der. Så jeg er veldig glad i det som er.. trykt.

[00:03:31.13] Intervjuer: Ja

[00:03:31.13] Pål: Bibliotek.

[00:03:32.09] Intervjuer: Ja

[00:03:33.14] Pål: Så jeg går ofte og har samarbeide med bibliotekarene,

[00:03:36.18] Intervjuer: Ja

[00:03:36.18] Pål: og er det bøker jeg savner så, er de glad for at jeg sier i fra. Sånn og sånn.

[00:03:41.09] Intervjuer: Ja

[00:03:42.00] Pål: Det må jeg si.

[00:03:43.04] Intervjuer: Nå, det, for meg virker det jo nå som om du, eeh, du er opptatt av da, ja kriterier for kilder og hvordan man skal vurdere kilder?

[00:03:52.26] Pål: Mm

[00:03:52.26] Intervjuer: Ja? Er det slik at du underviser elevene dine i kildebruk?

[00:03:56.05] Pål: Ja

[00:03:56.05] Intervjuer: Og kildekritikk?

[00:03:56.29] Pål: Ja, det må jeg si.

[00:03:57.21] Intervjuer: Ja?

[00:03:57.21] Pål: Absolutt. Ja, ja, ja.

[00:03:59.03] Intervjuer: Har du eksempler på hva du gjør da?

[00:04:03.11] Pål: Fordi jeg prøver å sortere dette, hjelpe ungdommen å sortere, og (uklart) hva som er muntlig og skriftlig, hva som er første og andrehåndskilder og den slags.

[00:04:12.18] Intervjuer: Mm

[00:04:13.23] Pål: Eeh.. Det er klart at i samfunnsfag i første klasse så blir det enkelt.

[00:04:18.22] Intervjuer: Ja?

[00:04:18.22] Pål: I politikk og menneskerettigheter i tredje klasse så er vi litt mer nøye,

[00:04:23.05] Intervjuer: Mm

[00:04:23.05] Pål: presise der. Ja med 16åringer der og 18åringer der det er en stor forskjell.

[00:04:28.09] Intervjuer: Mm?

[00:04:30.11] Pål: Både modningsmessig og forståelsesmessig.

[00:04:31.24] Intervjuer: Mm

[00:04:32.15] Pål: Å gjøre det på. Mm. Men, men, jeg sier ulempen og fordelene med en bok, at den, den lar seg ikke oppdatere så lett, eeh, den går ikke på strøm, den fungerer også uten strøm.

[00:04:44.15] Intervjuer: Mm

[00:04:45.16] Pål: Og bøkene har stort sett en helt annen grad av kvalitetssikring i forkant,

[00:04:52.00] Intervjuer: Ja?

[00:04:52.22] Pål: mens nettet er mere.. springende på mange måter.

[00:04:59.04] Intervjuer: Ja?

[00:04:59.27] Pål: Ja. Mm.

[00:05:03.22] Intervjuer: Er det slik at du da eeh, underviser du spesifikt i dette noen timer, asså -

[00:05:07.11] Pål: Nei.

[00:05:08.06] Intervjuer: Nei?

[00:05:08.06] Pål: Nei. Nei, nei, nei. Det kan man ikke. Det er ikke et fag jeg holder på med, det er en måt-, det er en væremåte.

[00:05:15.17] Intervjuer: Mhm?

[00:05:16.27] Pål: Som jeg stadig konfronterer dem med.

[00:05:18.18] Intervjuer: Ja?

[00:05:19.09] Pål: Mm. Så det er mer som å, at de lærer en måte å være på,

[00:05:23.29] Intervjuer: Mm

[00:05:24.17] Pål: og, og at den kommer jeg stadig tilbake til.

[00:05:26.18] Intervjuer: Mm

[00:05:27.22] Pål: Mange ganger når elevene har et arbeide, en gruppe eller enkeltvis og så videre presenterer det så må de alltid oppgi kilder.

[00:05:34.16] Intervjuer: Ja?

[00:05:34.29] Pål: Og ikke bare oppgi kilder men de må også peke hvor i teksten har de brukt kilden.

[00:05:39.14] Intervjuer: Ja riktig.

[00:05:40.11] Pål: Ikke sant det for mange lærere og elever de, de setter opp en liste,

[00:05:43.14] Intervjuer: Ja?

[00:05:44.08] Pål: lang som bare det på slutten, også skal man liksom bli imponert?

[00:05:46.24] Intervjuer: Ja

[00:05:47.28] Pål: Det blir jeg ikke i det hele tatt.

[00:05:48.21] Intervjuer: Nei?

[00:05:48.21] Pål: Men hvor jeg ser for eksempel på side åtte, kapittel to, på side åtte der brukte jeg kilden dagens nyheter i Sverige og så videre sånn og sånn.

[00:05:57.13] Intervjuer: Mm

[00:05:58.22] Pål: Når jeg nevner dagens nyheter så er det fordi jeg er opptatt av at Norge er 0,8 promille, nei 0,7 promille av verdens befolkning bor i Norge,

[00:06:05.12] Intervjuer: Ja

[00:06:06.28] Pål: hva med å kikke over landegrensene?

[00:06:08.12] Intervjuer: Ja

[00:06:08.12] Pål: Det er mye spennende stoff der.

[00:06:09.24] Intervjuer: Ja

[00:06:10.27] Pål: Elevene er flinke, i engelsk for eksempel det må jeg si, mye flinkere enn min generasjon var.

[00:06:15.03] Intervjuer: Okei?

[00:06:15.03] Pål: Slik at det er en helt annen tid (så uklart) til internasjonale kilder.

[00:06:19.15] Intervjuer: Ja?

[00:06:19.21] Pål: Ja.

[00:06:20.21] Intervjuer: Nå er du jo inne på hva du krever av elevene når dem gjør oppgaver.

[00:06:23.12] Pål: Ja.

[00:06:23.12] Intervjuer: Ja? For jeg lurer på når du da gir oppgaver i samfunnsfag, hvor er det du tar de fra?

[00:06:30.04] Pål: De lager jeg selv.

[00:06:30.23] Intervjuer: Ja?

[00:06:32.22] Pål: Jeg tar ikke noe, jeg stjeler ikke jeg.

[00:06:34.07] Intervjuer: Nei? (latter)

[00:06:35.14] Pål: Hvorfor skulle jeg det?

[00:06:36.13] Intervjuer: Vil du si at du aldri bruker oppgaver fra boka? Læreboka?

[00:06:39.18] Pål: Det er, hvis jeg er veldig syk og dårlig.

[00:06:42.24] Intervjuer: Okei?

[00:06:43.12] Pål: Det er sjelden.

[00:06:44.26] Intervjuer: Ja

[00:06:45.22] Pål: Eeh, jeg sier ikke at det er ugreit at de står der, det kan sikkert ha sin misjon for andre, nå har jeg jobba over førti år i bransjen, så. Er litt preget av å ha laget oppgaver, i.. Flere sier at læreryrket er morsomt fordi da får man stille spørsmål på ting man vet fra før,

[00:07:01.27] Intervjuer: Ja?

[00:07:02.23] Pål: jeg prøver å stille spørsmål om ting jeg ikke (vekt på "ikke") vet fra før.

[00:07:05.00] Intervjuer: Ja

[00:07:06.01] Pål: Og elevene blir litt urolige av og til når jeg ikke kan svare, men, som jeg nå holder på med en sosiologiklasse i kultur, om delkultur på vår skole, at elevgruppene skulle finne ut av det, så sa jeg at jeg vil at de skal hoste frem hvilke delkulturer de kan identifisere.

[00:07:21.06] Intervjuer: Ja

[00:07:21.21] Pål: På vår skole. Og det, igjen så sitter elevene automatisk igjen med inntrykket at læreren har svar på alle spørsmål, hvilket de ofte har.

[00:07:29.13] Intervjuer: Ja?

[00:07:29.13] Pål: Matematikk og fysikk, ikke samfunnsfag, her vil jeg si jeg kan tenke meg at det har noe med hvilke skoler de kommer fra, ungdomsskole og, jeg kan tenke meg at det har noe hvilken etnisk gruppe de tilhører eller hvor de bor i Oslo, men nå må dere jobbe å finne ut hva som -, det er mine ideer,

[00:07:44.23] Intervjuer: Mm

[00:07:45.05] Pål: jeg vet ikke.

[00:07:45.29] Intervjuer: Mm

[00:07:46.24] Pål: Så det må dere finne ut av.

[00:07:47.15] Intervjuer: Ja? I disse oppgavene du da lager, ehm, du har nevnt litt om det men hva slags krav har du til elevenes kildebruk i de oppgavene?

[00:07:56.12] Pål: Det er atte når de finner noe som de bruker, så skal den, så skal den verifiseres med en kilde, en helt annen kilde. Og kilden, og kildene er etterkontrollerbar og pålitelige. Og at de, at helt ville aktører som Hells Angels og andre de holder vi langt vekk, asså.

[00:08:15.07] Intervjuer: Ja?

[00:08:16.01] Pål: Det er noe med seriøsiteten.

[00:08:17.18] Intervjuer: Ja?

[00:08:17.18] Pål: Og, men er det kilder knytta til et forskningsmiljø, er det kilder knyttet til universiteter og høyskoler og sånn, så, så veier det mer enn om det er kilder til en fritidsklubb på Alnabru.

[00:08:28.20] Intervjuer: Ja?

[00:08:29.09] Pål: Ja.

[00:08:31.08] Intervjuer: Når det gjelder ehm.. Wikipedia spesielt, da. Er dette noe du bruker?

[00:08:37.26] Pål: Ja, veldig kritisk, veldig sjelden, men når (vekt på "når") jeg bruker Wikipedia for det er også, faglig sett så er det ofte.. vel så bra der, men så må jeg ofte bruke engelske Wikipedia.

[00:08:49.17] Intervjuer: Ja?

[00:08:49.26] Pål: Eller, bruke da et annet språk. Eeh.. svensk. Bare det å gå til svensk Wikipedia.

[00:08:55.07] Intervjuer: Ja?

[00:08:58.01] Pål: Når det gjelder nasjonale ting da, så, så trenger jeg ikke det.

[00:09:00.01] Intervjuer: Nei?

[00:09:01.04] Pål: Men som jeg nevnte fra mitt første eksempel, så, så må jeg ettersjekke det.

[00:09:08.22] Intervjuer: Ja?

[00:09:09.14] Pål: Ja jeg må jo, leve som jeg lærer da. Ikke sant.

[00:09:12.05] Intervjuer: Ja

[00:09:14.01] Intervjuer: Så du sier, ja du sier at hvis du bruker Wikipedia bruker du engelsk eller svensk..

[00:09:18.19] Pål: Sånn i tillegg, ja.

[00:09:20.00] Intervjuer: Ja? Men ikke den norske versjonen? Eller?

[00:09:22.12] Pål: Jooo, eh, hvis jeg, noen ganger kan det være bra men den er jo mye mindre omfangsrik.

[00:09:28.02] Intervjuer: Mm

[00:09:29.12] Pål: Asså, den har ikke det samme volumet og... Men det er litt forskjellig igjen fra emne til emne også,

[00:09:38.20] Intervjuer: Ja?

[00:09:39.09] Pål: at ting kan være bra (så vanskelig å høre). Så den er jo, den er ujevn ikke sant, den er jo laget av folket.

[00:09:43.10] Intervjuer: Ja. Eeh -

[00:09:46.06] Pål: Lektor [*navn fjernet*], er det i orden at vi bruker dette fritidsrommet ditt til et intervju? (læreren svarer: ja bare trivelig så jeg bare.. håper det er i orden at jeg sitter her jeg.)

[00:09:53.28] Pål: Jajaja, bare du ikke bråker så går det bra. (latter)

[00:09:57.27] Intervjuer: Eehm, ja, omtaler du Wikipedia i timen?

[00:10:01.12] Pål: Jajaja.

[00:10:02.05] Intervjuer: Ja? Har du eksempel?

[00:10:04.06] Pål: Nei asså (jeg trenger vel ikke omtale <-- uklart, men tror dette er rett) men i starten gjorde jeg det for å minne dem på at, at det er et eksempel på et medium som, av veldig ulik kvalitet. Og at vi, at de må etterprøve det.

[00:10:15.14] Intervjuer: Mm

[00:10:16.07] Pål: SNL er de jo nesten ikke kjent med men når jeg har liksom, hamra det i et par uker så begynner de å se på det og oppdager plutselig at det er mye bra der også.

[00:10:25.27] Intervjuer: Ja? På SNL?

[00:10:28.09] Pål: Ja.

[00:10:28.09] Intervjuer: Ja.

[00:10:29.22] Pål: Det er jo, store norske elektronisk, de har jo ikke de samme ressurser til, eller de har ikke de samme antall mennesker som oppdaterer og,

[00:10:40.23] Intervjuer: Okei?

[00:10:40.23] Pål: men så skjer det ting i, i nyhetene i verdenshistorien her og nå så er det ganske fort oppdatert på Wikipedia, jeg ser det.

[00:10:47.02] Intervjuer: Ja

[00:10:48.14] Pål: Det er jo unntak der også, det er veldig forskjellig, derfor det er veldig fint at det står når det er sist oppdatert, en artikkel,

[00:10:53.28] Intervjuer: Mm

[00:10:53.28] Pål: at den informasjonen står der.

[00:10:54.29] Intervjuer: Mm

[00:10:56.08] Pål: En annen ting er det når de henter det i sine oppgaver så må de ikke bare skrive lenken,

[00:11:01.02] Intervjuer: Mm

[00:11:01.02] Pål: men de må også skrive tidspunktet.

[00:11:04.18] Intervjuer: Gjelder dette alle nettkilder, eller?

[00:11:06.18] Pål: Nei det gjelder, eh, ja! Det gjelder alle nettkilder ja. Jajaja. På samme måte som de må skrive eh, forfatter, tittel, og året. Når boken kom ut og den slags, asså vanlige opplysninger.

[00:11:18.29] Intervjuer: Mm

[00:11:19.15] Pål: På det papirbaserte.

[00:11:21.04] Intervjuer: Ja

[00:11:23.06] Pål: Det var jeg litt eh slurvete med kanskje i starten men nå er det.. ser jeg nytten av det.

[00:11:28.02] Intervjuer: Ja?

[00:11:28.23] Pål: Mm.

[00:11:29.25] Intervjuer: Eeh, kan du si hva du mener med det? At du ser nytten av det?

[00:11:32.28] Pål: Jo, fordi jeg, det nettbaserte er veldig flyktig. Det er sånn. Også tipser jeg dem om at hvis den siden, om du vil virkelig beholde den så lagre den siden. Ikke sant, de kan jo lagre den siden.

[00:11:43.24] Intervjuer: Ja?

[00:11:45.25] Pål: VG, for eksempel, 13.mai 2007, den får du ikke tak i hvis du ikke har lagret den. Det er en grei funksjon, det er mange som ikke vet om det.

[00:11:53.25] Intervjuer: Ja?

[00:11:53.25] Pål: At så enkelt er det.

[00:11:56.13] Intervjuer: Når det da, ja.. som du sa når du planlegger så bruker du oftest læreboka..? Hvis jeg forsto deg riktig?

[00:12:03.06] Pål: Det er utgangspunktet for min planlegging.

[00:12:04.09] Intervjuer: Ja?

[00:12:04.09] Pål: Ja.

[00:12:04.27] Intervjuer: Eeh, men hvis du tar i bruk nettkilder, har du noen eksempler på hva du bruker?

[00:12:10.27] Pål: Hør nå her, unge dame, det er jeg som skal ha lønn og kaffe, det er de som skal jobbe.

[00:12:16.15] Intervjuer: Ja

[00:12:16.15] Pål: Ja. Hvis du.. hvis jeg sitter og forer dem i detalj hva de skal gjøre,

[00:12:22.29] Intervjuer: Mm

[00:12:23.21] Pål: så kommer jeg sannsynligvis til å styre dem så hardt at en del innspill som jeg ikke har tenkt på går meg hus forbi. En av de spennende tingene i det her faget det er at, gi de rammene men ikke for løse, ikke for faste,

[00:12:37.06] Intervjuer: Ja?

[00:12:37.06] Pål: slik at de har en eeh, frihet til å komme med egne innspill.

[00:12:43.05] Intervjuer: Ja, elevene?

[00:12:43.20] Pål: Jajaja.

[00:12:44.07] Intervjuer: Ja

[00:12:44.07] Pål: Asså det er viktig at elevene, det er jo veldig politisk korrekt at elevene er med på å, å forme timene litt, ikke sant?

[00:12:51.15] Intervjuer: Ja

[00:12:52.16] Pål: For eksempel når jeg setter opp timen om kultur nå, er det andre, asså at de kan være med å formulere gruppene og, og hva gruppene skal jobbe med, innenfor rammen av kultur på *[navn på skole fjernet]*.

[00:13:02.12] Intervjuer: Mm

[00:13:04.11] Pål: Vi kan vel si at jeg er den som definerer rammene, mens jeg gir elevene frihet til å diskutere.. hvordan skal vi gjennomføre dette?

[00:13:14.00] Intervjuer: Ja

[00:13:15.04] Pål: Asså hvor, du kan si at læreplanen gir jo oss rammene. Nå i sosiologi var det kultur som vi skulle ha fokus på,

[00:13:21.12] Intervjuer: Mm

[00:13:21.12] Pål: en måned, eller to, men det, det er så mange måter å gjøre det på.

[00:13:25.18] Intervjuer: Mm

[00:13:26.19] Pål: Ikke sant.

[00:13:28.02] Intervjuer: Og da tar du elevene med på planlegging? Er det det du sier?

[00:13:30.18] Pål: Jaja men vi-i, i timen så diskuterer vi høyt,

[00:13:33.21] Intervjuer: Mm

[00:13:33.21] Pål: hva kan dette være, er det noe jeg har glemt, er det noe vi har glemt. Jeg pleier alltid å starte prosessen,

[00:13:39.17] Intervjuer: Mm

[00:13:39.17] Pål: du kan ikke forvente at elevene kan starte planleggingen.

[00:13:42.00] Intervjuer: Nei

[00:13:42.20] Pål: Men når vi starter opp planleggingen og setter de ytre rammene,

[00:13:45.02] Intervjuer: Mm

[00:13:46.19] Pål: skal vi gjøre det sånn eller sånn,

[00:13:47.13] Intervjuer: Mm

[00:13:48.24] Pål: jeg bruker altfor mye tid men jeg er ganske kjapp her, men elevene når de har synspunkter så, så lar jeg meg, lar jeg meg påvirke for å oppfylle det kravet da til elevinnflytelse, medinnflytelse der.

[00:13:59.24] Intervjuer: Ja

[00:14:02.10] Pål: Mm

[00:14:02.10] Intervjuer: Så, bare så jeg har sikra at jeg har forstått deg riktig, asså du vil ikke.. eh, når du planlegger så vil du ikke planlegge for mye?

[00:14:11.18] Pål: Asså det har litt med emnet å gjøre, hvis det er spesifikt om elver i Sør-Amerika,

[00:14:16.01] Intervjuer: Mm

[00:14:17.02] Pål: eeh, og jeg h-, og tiden er sånn (signaliserer liten tid) og ikke sånn (signaliserer mye tid),

[00:14:21.00] Intervjuer: Mm

[00:14:21.00] Pål: da gir jeg dem fire-fem lenker.

[00:14:22.29] Intervjuer: Mm

[00:14:23.20] Pål: Ja for da vet jeg at de, det er tidsbesparende for dem.

[00:14:26.22] Intervjuer: Ja?

[00:14:27.25] Pål: Men jeg er samtidig obs på at da er jeg også, hvis jeg gjør det,

[00:14:31.06] Intervjuer: Mm

[00:14:31.21] Pål: så fratar jeg også.. da har jeg større sjanse for at jeg får lære mindre, og en god time for meg, det er en time der jeg også får lov å lære noe.

[00:14:42.13] Intervjuer: Mm

[00:14:45.03] Pål: Ellers så blir det jo litt uutholdelig.

[00:14:45.24] Intervjuer: Ja?

[00:14:45.24] Pål: Ja.

[00:14:47.04] Intervjuer: Så fordelen med å gi dem lenker, det går fortere?

[00:14:49.01] Pål: Ja.

[00:14:49.23] Intervjuer: Men, ulempen er at du også innskrenker mulighetene?

[00:14:52.21] Pål: Det blir mere styrt,
[00:14:53.08] Intervjuer: Ja?
[00:14:54.05] Pål: og mere sånn matematikk, to og to er fire hele tiden, og det er litt sånn kjedelig.
[00:14:57.10] Intervjuer: Ja? Men hvis du da, hvis du har tiden til det og de da skal finne kilder selv, for eksempel på nettet. Hva er erfaringen din med det? I samfunnsfag?
[00:15:08.27] Pål: Nei det er veldig variert, asså svake elever kommer ikke på banen og flinke elever de er kjapt ferdig, også det, dermed så er det en annen ting som ved gruppeinndeling og sånt, er det sånn at de flinke elevene må du fore med mer,
[00:15:23.07] Intervjuer: Mm
[00:15:23.27] Pål: og de må også prestere mer for å nå den karakteren som de (vekt på "de") har satt seg.
[00:15:26.28] Intervjuer: Mm
[00:15:27.27] Pål: Men svakere elever de må man også få.. de må også få mestringsopplevelsen.
[00:15:32.15] Intervjuer: Ja
[00:15:32.15] Pål: Det har du ansvar for,
[00:15:33.16] Intervjuer: Ja
[00:15:33.16] Pål: for hele gjengen. Så, kunsten å være en såkalt god lærer det er jo å gi de utfordringer tilpasset den enkelte eleven, og når du har 34-36 elever, og du har begrenset tid, så er det litt av en utfordring, å gjøre det.
[00:15:48.00] Intervjuer: Mm
[00:15:48.26] Pål: En tannlege han har din munn å forholde seg til, punkt ferdig. Jeg har 36 munner, på de største gruppene.
[00:15:55.21] Intervjuer: Ja
[00:15:57.01] Pål: Og de er 16 år, og de er nyfylte med testosteroner og alt, som surrer og, nei - skjønner du,
[00:16:05.19] Intervjuer: Så når, så i for eksempel fellesfaget samfunnsfag, når de er da, 16-17år, eeh, hva er da din erfaring med, ja, elevenes forhold til kildebruk? Og kildekritikk?
[00:16:17.29] Pål: Den er veldig variert, fordi det har å gjøre med deres fortid, i ungdomsskolen. Noen, et fåtall, har litt tanker om det, de fleste er helt bevisstløse.
[00:16:29.04] Intervjuer: Ja?
[00:16:29.27] Pål: Ja. Det må jeg si. Heelt bevisstløse.
[00:16:32.18] Intervjuer: Hva, kan du gi et eksempel på det, at de er helt bevisstløse?
[00:16:35.12] Pål: Ja det kan jeg si, eksemplet er nesten 20 år gammelt,
[00:16:38.10] Intervjuer: Ja
[00:16:39.12] Pål: jeg hadde religionstime, og disse elevene var 18år, og de skulle beskrive ulike kristne frie samfunn, i Oslo. Og de hadde intervju og sånn, og det var vel helt i starten på, ja.. det var vel 93, 94. Jeg underviste jo i IT da, også.
[00:16:59.13] Intervjuer: Mm
[00:17:00.24] Pål: Det gjør jeg ikke mer (utydelig, men ganske sikker på at det er rett). Vår skole har Norges første hjemmeside som jeg ordna med elevene så vi var tidlig ute,
[00:17:07.14] Intervjuer: Mm
[00:17:09.04] Pål: Men, da satte elevene i gang å, og presenterte en gruppes der de hadde en konkurranse om hvem som syndet minst,
[00:17:18.07] Intervjuer: Hvem som syndet minst?
[00:17:19.26] Pål: Ja, syndet minst.
[00:17:20.05] Intervjuer: Ja
[00:17:20.05] Pål: Og de vant da en reise til Ghana eller noe sånt, der de hadde noe misjonsmarked den her gjengen her,

[00:17:25.02] Intervjuer: Ja

[00:17:26.19] Pål: og der var det å,å,å,å de var da delaktige på en avstraffelse med at noen hadde begått de og de syndene så skulle de straffes, og det fikk de være med på det. Alt dette refererte de, og jeg bare satt sånn, hva er dette? Hva, hva har dere fått dette fra?

[00:17:41.04] Intervjuer: Mm

[00:17:42.21] Pål: Å,å,å når de presenterte og elevene satt og noterte alt og var seriøse så tenkte jeg hva, hva opplever jeg nå?

[00:17:47.10] Intervjuer: Ja

[00:17:49.02] Pål: Så jeg lot dem holde på, og på slutten av timen spurte jeg hvilke kilder har de? Ja, det var den nettadressen. Det var jo en side for å drive gjøn og faenskap med, altså et tidligere medlem som hadde gått ut,

[00:17:59.07] Intervjuer: Ja

[00:18:00.13] Pål: laget en hjemmeside. Og den har de tatt som god fisk, og presentert som om det var sånn.

[00:18:04.10] Intervjuer: Ja

[00:18:05.06] Pål: Asså jeg husker det, ti medlemmer av det samfunnet skulle få lov å reise til Ghana, de som syndet minst. Ingen klokke hadde ringt og disse folkene var 18år,

[00:18:14.28] Intervjuer: Ja

[00:18:14.28] Pål: det var skremmende.

[00:18:16.08] Intervjuer: Ja

[00:18:16.21] Pål: Må jeg si. Jeg opplevde en annen gang ja det var, 30 år siden eller noe sånt, 35 år siden var det, da var jeg på Laksevåg gymnas i Bergen. Jeg hadde en samfunnsfagbok, Basis het den, og der står det "rrrap, ops!" det er ikke riktig. Sier jeg, hallo elever! Den gangen fikk jeg lov å bruke kritt og tavle, det får vi ikke nå. Så skrev jeg opp det står sånn, det skal være sånn, skriver jeg opp det sånn. Og lille Eva rekker opp hånden, "du lærer?" "ja?" "du, hvis jeg må velge mellom det du sier og det som står i boken, velger jeg å tro på det som står på boken", i boken. Da fikk jeg virkelig en støkk, HVA?

[00:18:54.27] Intervjuer: Ja?

[00:18:56.09] Pål: Det trykte hadde sånn autoritet den gangen, og kanskje nå jeg vet ikke om det er nå, men den gangen, at jeg som en vanlig simpel lærer, jeg det, va.. nei, hvis hun måtte velge så var det som sto i boken riktig.

[00:19:07.13] Intervjuer: Okei? Hvor, hvor lenge siden var dette?

[00:19:12.22] Pål: Eh, dette var i 89 eller 90.

[00:19:13.16] Intervjuer: Ja. Opplever du at det er slik i dag?

[00:19:17.09] Pål: Jeg har aldri opplevd en sånn situasjon før, men det er noe med det trykte som gir en automatisk legitimitet.

[00:19:26.19] Intervjuer: Ja asså hos elevene, eller generelt mener du?

[00:19:28.26] Pål: Generelt.

[00:19:29.11] Intervjuer: Ja?

[00:19:29.11] Pål: Ja. Å ja.

[00:19:31.02] Intervjuer: Ja. Ja så da lurer jeg også på, når det gjelder.. kan jeg spørre, hvilken lærebok bruker dere i samfunnsfag?

[00:19:39.03] Pål: Åh, skal du spørre om en tittel, den er, min kompis av meg har skrevet den, han heter Jostein Russevik,

[00:19:44.22] Intervjuer: Ja

[00:19:45.15] Pål: også er det hans, en annen lærer fra Kristiansand som jeg også har glemt navnet på, men Jostein har jeg ikke glemt navnet, hehe. Men tittelen, i samfunnet? Kan det være det?

[00:19:54.12] Intervjuer: Det er ikke SÅ viktig forsåvidt,

[00:19:55.18] Pål: Blå? (latter)

[00:19:57.08] Intervjuer: Men jeg lurer da på -
[00:19:59.01] Pål: Det er det siste jeg interesserer meg for hva den heter
[00:19:59.18] Intervjuer: Ja okei greit, da er det ikke så viktig. Men, eh,
[00:20:05.23] Pål: Det er ikke jeg som tar den beslutningen om å bruke boken, sånn og sånn, det, bøker, det kjøpte elevene før, og nå skal vi bruke dem, og de skal holde flest antall år så de lærebøker vi har nå de tok vi i bruk i 2007.
[00:20:16.14] Intervjuer: Ja.
[00:20:17.29] Pål: Og statsministeren er fremdeles Einar Gerhardsen eller no sånt. Vet ikke (latter).
[00:20:22.14] Intervjuer: Men er det slik at du da, når det gjelder kildekritikk. Og denne læreboka, eeh, ja, er du kritisk til den eller tenker du at dette er, dette er sant?
[00:20:33.18] Pål: Ja jeg kjenner jo de som har skrevet boken,
[00:20:34.14] Intervjuer: Ja (latter)
[00:20:35.12] Pål: Og dermed så (latter), har jeg diskutert den med dem tilmed, så,
[00:20:39.13] Intervjuer: Ja
[00:20:41.27] Pål: jeg har jo selv vært i forlag en liten kort periode og vært konsulent på flere lærebøker så jeg vet jo hvordan prosessen går.
[00:20:47.09] Intervjuer: Ja
[00:20:48.14] Pål: Eeh, det er ikke lett å skrive lærebok for man vil så meget og man har så få sider,
[00:20:52.12] Intervjuer: Mm
[00:20:53.00] Pål: også må man, nei, det er mange kompromisser å ta,
[00:20:55.26] Intervjuer: Ja
[00:20:59.04] Pål: men læreboken disiplinerer jo litt både elever og lærere, for å holde seg til saken.
[00:21:02.28] Intervjuer: Mm
[00:21:03.27] Pål: Og, og nærmer seg læreplanens mål.
[00:21:05.06] Intervjuer: Mm
[00:21:09.24] Pål: Mm.. Jeg kan gi flere eksempler på at læreplanens mål ikke alltid står i læreboken.
[00:21:12.09] Intervjuer: Ja?
[00:21:13.26] Pål: Så det er jeg, det, vi brydde oss katten om læreplaner før. Ja, i læreboken. Men da hadde vi også sånne, eh, sikringsforanstaltninger med godkjenning av fagbøker, det ha-, det er jo borte, det har vi ikke nå.
[00:21:24.05] Intervjuer: Mm
[00:21:25.09] Pål: Men det hadde vi for 20-30 år siden, vi hadde en godkjenningsordning i departementet for lærebøkene.
[00:21:29.20] Intervjuer: Mm
[00:21:31.01] Pål: Det er det slutt med. Så nå, når vi legger opp prøver og sånt, så må vi peke på, på den her prøven, det er læreplanens mål dam, dam, dam, sånn.
[00:21:39.27] Intervjuer: Mm
[00:21:40.28] Pål: Vi kan ikke si sånn og sånn er det i læreboken, for det, det er ikke læreboken som styrer undervisningen, det er læreplansmålene.
[00:21:45.23] Intervjuer: Mm
[00:21:47.12] Pål: Vi kan bli satt i fella, hvis ikke vi kan dokumentere at vi har undervist i alle målene,
[00:21:50.29] Intervjuer: Ja
[00:21:52.15] Pål: så kan vi få et problem. Det er vi som har dokumentasjonsbyrden nå. Det er vi som er forbryterne, lærerne altså.

[00:21:57.16] Intervjuer: Mm: Når det, når det gjelder eh, Wikipedia, spesielt igjen. Bruker elevene dine det?

[00:22:05.16] Pål: Ja. Det må jeg si, ganske mye.

[00:22:08.21] Intervjuer: Hvo-, kan du gi et eksempel på hvordan de bruker det?

[00:22:12.28] Pål: De sleng-, i søke, søkeordsfunksjonen så slenger de inn det ordet de gjetter og tror at de kan få no treff på,

[00:22:20.13] Intervjuer: Mm

[00:22:24.03] Pål: Og har de noe treff som de syns gir mening og sånn, så ganske copy-paste, går veldig fort.

[00:22:28.10] Intervjuer: Ja?

[00:22:28.23] Pål: Ctrl a, Ctrl c, Ctrl v. Dudududududu.

[00:22:33.11] Intervjuer: Ja. Søker de i Google eller søker d-

[00:22:36.09] Pål: Nei de søker i Wikipedia.

[00:22:37.21] Intervjuer: De gjør det ja?

[00:22:38.01] Pål: Ja.

[00:22:38.16] Intervjuer: Ja.

[00:22:40.11] Pål: Det er i alle fall det jeg ser, og det jeg har erfart.

[00:22:43.11] Intervjuer: Mm

[00:22:46.00] Pål: Nei de har nok skjønt at Google det tar hele nettet men Wikipedia -, og det prøver jeg også å fortelle dem, søk i Aftenposten.

[00:22:52.06] Intervjuer: Mhm?

[00:22:52.06] Pål: Da søket i Aftenposten har en egen funksjon,

[00:22:53.22] Intervjuer: Mm

[00:22:53.22] Pål: da søker du i Aftenposten, enda bedre, dere har adgang til A-tekst.

[00:22:57.28] Intervjuer: Mm

[00:22:58.19] Pål: Og jeg har, liksom, .. Når A-tekst var i sin spede begynnelse for en 20-22 år siden så var jeg en av de som holdt på med det,

[00:23:06.15] Intervjuer: Ja?

[00:23:06.15] Pål: tidligere. Jeg husker i 90 eller 91, at jeg brukte A-tekst, da hadde vi sånn modem med 16kb,

[00:23:13.02] Intervjuer: Mm

[00:23:14.26] Pål: man så bokstavene komme en for en, dadadada. Og første gang jeg oppdaget at hvis jeg søkte på hvpu-reformen, også så jeg liksom hele prosessen fra den ble foreslått dadadada, fra utprøvd og til lov, hele den prosessen og, det syns jeg var bra for før den tiden,

[00:23:33.12] Intervjuer: Mm

[00:23:33.12] Pål: så måtte jeg til klipparkiv, til avisen.

[00:23:37.00] Intervjuer: Mm

[00:23:37.00] Pål: Og sende en grei elev til klipparkivet, for ugreie elever slapp ikke inn. Og der var det jo sånn at du kunne be om (foto-et-eller-annet) av den kapittelen, eller den artikkelen sånn og sånn, det tok jo sånn tid!

[00:23:48.12] Intervjuer: Mm

[00:23:49.03] Pål: For elevene. Så det var nesten håpløst noen ganger kunne jeg gjøre det, men stort sett så lot det ikke seg gjøre i praksis.

[00:23:55.22] Intervjuer: Nei?

[00:23:57.03] Pål: Og avisene var ikke så veldig glade i å se disse ungdommene spørre etter et eller annet fra klipparkivet,

[00:24:00.25] Intervjuer: Nei

[00:24:03.00] Pål: men klipparkivet var morsomt, det satt en eldre dame og klippet med saks, klipp-klipp-klipp, og det var tekstbehandling det!

[00:24:06.13] Intervjuer: Ja (latter)

[00:24:08.05] Pål: Sånn og sånn og sånn.

[00:24:09.07] Intervjuer: Er det slik at eeh, er det noen føringer fra ledelseshold på skolen når det gjelder Wikipedia? Bruk av det?

[00:24:13.19] Pål: Nei, nei.

[00:24:14.20] Intervjuer: Nei

[00:24:15.15] Pål: Det er taushet.

[00:24:16.15] Intervjuer: Ja. Eeh, er dette noe de-

[00:24:19.16] Pål: Vi har metodefrihet som lærere, det skal lærerne være ganske glade for at vi har.

[00:24:22.27] Intervjuer: Mm

[00:24:23.19] Pål: Foreløpig. Den er jo truet, da. Men vi har metodefrihet. På hvordan vi underviser og former og så videre og det er klart at vi lærere er jo forskjellige, det merker du når du intervjuer forskjellige lærere, at vi er.

[00:24:35.20] Intervjuer: Mm

[00:24:36.11] Pål: Det handler jo om at vi er forskjellige mennesker med ulik ballast og ulike styrker og svakheter.

[00:24:41.17] Intervjuer: Mm

[00:24:43.09] Pål: Og at vi stort sett bruker våre styrker, da.

[00:24:44.04] Intervjuer: Mm

[00:24:45.07] Pål: Det er helt naturlig. Er det bedre å svømme på rygg, så gjør du det.

[00:24:49.23] Intervjuer: Så absolutt.

[00:24:50.05] Pål: Mm.

[00:24:51.14] Intervjuer: Men når det gjelder oppgavetyper, har det betydning for hvordan du utformer de om dem skal bli gitt karakter eller ei? Altså om de skal vurderes.

[00:24:59.27] Pål: Snakker du om vurdering?

[00:25:00.27] Intervjuer: Ja. Har det betydning for hvordan du utformer oppgaven?

[00:25:03.24] Pål: Nei. Egentlig ikke.

[00:25:05.05] Intervjuer: Nei?

[00:25:06.06] Pål: Det tror jeg ikke. Nei. Det kan jeg ikke si.

[00:25:08.19] Intervjuer: Nei

[00:25:09.09] Pål: Fordi.. jeg ser ofte i arbeidsboken deres eller eh.. jeg sier at stort sett alt vurderer jeg, hele tiden,

[00:25:21.13] Intervjuer: Mm

[00:25:22.24] Pål: fordi vi må ha karaktergrunnlag.

[00:25:24.05] Intervjuer: Ja

[00:25:25.05] Pål: Og elevene vet det. Så.. Det som er vanskelig det er å sette en karakter på, når en gruppe på fem elever har gjort noe derfor har jeg sjelden så store grupper, heller med to-tre. På en så stor gruppe hvem-, også er det en eller to som har gjort den store jobben og resten har vært daukjøtt. Skal alle få fem da? Det blir feil. Ikke sant.

[00:25:44.28] Intervjuer: Ja

[00:25:48.06] Pål: Og det vet elevene også. Det opplever de som veldig urettferdig.

[00:25:50.15] Intervjuer: Mm

[00:25:53.01] Pål: Men på en annen måte så er elevene veldig flinke i gruppearbeidet den og den gjør det og det og sånn og sånn, men så glemmer de å bruke tid å sy det sammen, slik at å ja, nå var Pål syk så vi kan ikke snakke om den biten av oppgaven,

[00:26:03.21] Intervjuer: Mm

[00:26:05.06] Pål: Ja, det var vel sånn den gangen du gikk på gymnaset også, så

[00:26:08.29] Intervjuer: Det kan jeg bekrefte.

[00:26:10.28] Pål: Hvilken skole gikk du på da?

[00:26:12.00] Intervjuer: Jeg gikk på Ski Videregående.
[00:26:15.24] Pål: På landet?
[00:26:16.26] Intervjuer: Hmm?
[00:26:17.05] Pål: På landet?
[00:26:17.20] Intervjuer: Ja (latter). Men du, når du, når du planlegger er temaet avgjørende for hvor du, for hvilke kilder du bruker?
[00:26:26.19] Pål: Jaa, det kan påvirke, jo, det kan påvirke noe det er riktig, for eksempel hvis vi driver med vann- og luftforurensning og sånn så har vi jo egne etater, vi har jo egne frivillige organisasjoner og sånt ikke sant.
[00:26:43.10] Intervjuer: Mm
[00:26:44.20] Pål: Og elevene har jo ikke den samme oversikten.
[00:26:46.18] Intervjuer: Nei?
[00:26:47.06] Pål: Eeh, på det! Så, så jeg kan, pleier ofte å tipse dem. En annen viktig kilde som er veldig bra, ofte, det er ssb. Utrolig bra kilde.
[00:26:58.15] Intervjuer: Mm?
[00:26:59.05] Pål: Fordi ssb har så mye tallmateriale og, og oppdaterte ting, hvor mange gutter sitter i fengsel nå?
[00:27:04.11] Intervjuer: Mm
[00:27:04.11] Pål: Ikke sant?
[00:27:06.14] Intervjuer: Bruker du den ofte da i samfunnsfag?
[00:27:11.01] Pål: Ja. Snl og ssb er overrepresentert, ja.
[00:27:12.21] Intervjuer: Ja? Og hva er den viktigste grunnen til at de er gode? Synes du?
[00:27:17.19] Pål: Det er, det er de ressurser staten har stappet i dem, og den kvalitetssikringen som ligger i forkant av det, presentere det.
[00:27:24.16] Intervjuer: Ja
[00:27:25.25] Pål: Som betyr mye.
[00:27:26.09] Intervjuer: Mm
[00:27:27.02] Pål: Mm.
[00:27:28.27] Intervjuer: Så er det slik at om du da skal velge mellom for eksempel Wikipedia og snl, hva er det duu, hvordan-
[00:27:38.12] Pål: (latter) Wikipedia er som sagt laget av tusen maur.
[00:27:41.24] Intervjuer: Okei, tusen maur?
[00:27:42.27] Pål: Eller en million maur.
[00:27:44.17] Intervjuer: Ja?
[00:27:45.20] Pål: Folk som har overskudd og som skriver de tekster de fleste vil bra,
[00:27:47.27] Intervjuer: Ja?
[00:27:48.15] Pål: men det er jo veldig forskjellig bakgrunn til de som skriver. Eeh, på alle måter. Men det har bedret seg betydelig fra for ti år siden når det var ganske nytt, så.. Da var det jo ganske vilt på Wikipedia for å si det sånn, så det har, sensuren eller liksom redaktøransvaret har forbedret seg betraktelig.
[00:28:12.25] Intervjuer: Ja?
[00:28:13.21] Pål: Men det er fremdeles mye morsomt også rart.
[00:28:15.17] Intervjuer: Ja?
[00:28:16.23] Pål: Det må jeg si.
[00:28:17.25] Intervjuer: Er det slik at du, oppfordrer du eller, asså, eller sier du til elevene ikke bruk Wikipedia?
[00:28:24.13] Pål: Nei nei nei! Absolutt ikke. Hallo, jeg er ikke en diktator. Det kan se sånn ut, men nei. Det, det er jo det som jeg gjør når jeg setter rammene for en oppgave, så det er elevene som har friheten.
[00:28:39.03] Intervjuer: Ja?

[00:28:39.15] Pål: Men de skal kunne forsvare, og begrunne, ikke sant.

[00:28:42.28] Intervjuer: Mm

[00:28:43.14] Pål: Hvorfor valgte du det? Var det oppgaver var det kilder du fant som du lot være å bruke, hvorfor brukte du ikke dem da?

[00:28:50.19] Intervjuer: Mm

[00:28:50.19] Pål: Ikke sant. Da får de et aktivt forhold til det.

[00:28:54.00] Intervjuer: Mm

[00:28:54.12] Pål: (kolleger kommer inn døren) Det går bra, det er ikke farlig, det er ikke noe privat her (latter).

[00:28:59.10] Intervjuer: Eeh, men for du nevnte jo at når elevene bruker en kilde så ønsker du at de skal backe den opp med en annen,

[00:29:05.28] Pål: Mm

[00:29:06.12] Intervjuer: eeh, så hvis elevene bruker da, kommer med en link fra Wikipedia,

[00:29:09.24] Pål: Ja

[00:29:09.24] Intervjuer: så, så må de ha også funnet det et annet sted er det slik?

[00:29:13.17] Pål: Ja, ja. Selvfølgelig, ja, ja.

[00:29:15.07] Intervjuer: Ja.

[00:29:16.25] Pål: Der står det mye rart ikke sant, Dresden ble bombet jeg vet ikke om du husker februar dagen i 1945, Dresden ble bombet.

[00:29:21.07] Intervjuer: Mm.

[00:29:23.05] Pål: Å - å, og Göbbels fikk beskjed om at 25 000 mennesker var strykt med, eller 40 000, jeg tror det var 25 000, 24-25 000.

[00:29:30.00] Intervjuer: Mm

[00:29:30.24] Pål: Og, han syns det var lite så han la på en 0, 250 000. Og det tallet der 250 000 døde, de nettene i februar i Dresden, de har holdt seg helt til våre dager.

[00:29:44.23] Intervjuer: Er dette tall du fant på Wikipedia? Eller hva..?

[00:29:47.23] Pål: Nei, nei. Dette var i 1945.

[00:29:49.01] Intervjuer: Ja, ja.

[00:29:49.18] Pål: Før Wikipedia.

[00:29:49.18] Intervjuer: Ja, ja (latter).

[00:29:53.14] Pål: Så, Göbbels som sa at hvis vi gjentar en usannhet ofte nok så blir den sann. Han sendte rundt en (uklart) om dette, og som ble tatt for god fisk i Sverige og mange andre land, og dermed så havna det i lærebøker og alt mulig, om det redselsfulle bombardementet av Dresden,

[00:30:10.11] Intervjuer: Mm

[00:30:11.23] Pål: eeh, sannheten var jo bare at, det var ille nok at det var 25 000 mennesker som brant opp, men, men, men - med å spre en usannhet,

[00:30:22.09] Intervjuer: Mm

[00:30:22.09] Pål: og at den blir referert, så, så blir det jo som Göbbels får jo helt rett, hvis du sprer en usannhet o- ofte nok, gjentar den, så blir den sann.

[00:30:31.23] Intervjuer: Ja.

[00:30:32.24] Pål: Det har vært veldig vanskelig å få vekk det der tallet 250 000 mennesker.

[00:30:36.12] Intervjuer: Ja

[00:30:38.15] Pål: Det riktige er 24 000 eller noe sånt.

[00:30:38.26] Intervjuer: Mm. Dette er da en eeh, i dine øyne, en fare ved Wikipedia også?

[00:30:44.11] Pål: Helt klart ja.

[00:30:45.04] Intervjuer: Ja

[00:30:45.04] Pål: Ja. Det er absolutt det. For eksempel du har den der striden i media, klimaskapte.. klimaendringer på grunn av co2 og andre klimagasser, sant.

[00:30:55.13] Intervjuer: Mm

[00:30:58.10] Pål: Det er jo endel informasjon som ikke er så populært og som ikke støtter dette, og som ikke har så lett å finne frem.

[00:31:04.10] Intervjuer: Mm

[00:31:06.20] Pål: For eksempel, eh istiden, da. Vi er mellom tid, mellom to istider,

[00:31:13.22] Intervjuer: Mm

[00:31:15.18] Pål: Vi kjenner 22 istider bakover. Men det er veldig få som sier noe om at istiden har også å gjøre med jordhellingen, hvor mye den heller.

[00:31:23.12] Intervjuer: Mm

[00:31:24.02] Pål: Eh vel og det vet guttaboys på Blindern, det er noen damer også der, metrologene vet mye om det her. Helling. Men de, sånne artikler leser du aldri.

[00:31:33.07] Intervjuer: Nei.

[00:31:33.29] Pål: Om atte jo, det er menneskeskapt men det er endel helt naturlige variasjoner som.. sykluser som går igjen,

[00:31:40.02] Intervjuer: Mm

[00:31:42.05] Pål: som man aldri snakker om. Men den hellingen er et eksempel på informasjon som ikke er så politisk korrekt eller som ikke er sånn.. det passer ikke helt inn i våre scenarioer nå.

[00:31:51.22] Intervjuer: Nei riktig.

[00:31:52.17] Pål: På den måten. Som oftest så er.. en sannhet mye mer nyansert, i de fleste tilfeller.

[00:32:02.08] Intervjuer: Mm

[00:32:02.08] Pål: Men det er visse synspunkter som ikke er så politisk okei å ta opp, ikke sant.

[00:32:07.08] Intervjuer: Ja

[00:32:07.24] Pål: For eksempel i tredveårene, så var det veldig politisk okei å mene og synes og si at folk var forskjellige på grunn av deres rase.

[00:32:14.10] Intervjuer: Mm

[00:32:14.26] Pål: Folk i Hallingdalen var langskaller og folk i Gudbrandsdalen var kortskaller.

[00:32:17.14] Intervjuer: Mm

[00:32:17.14] Pål: Men her er altså et begreps, språkapparat omkring ulikhet mellom folk, og satte sånne etiketter på det. Eh, det var helt ubrukelig å bruke sånne ord etter andre verdenskrig.

[00:32:28.05] Intervjuer: Mm

[00:32:28.05] Pål: Ja. Sånn er det i dag også. Det er bare det at vi tenker kanskje ikke over det, vi tror at alt er så åpent og greit, men det er endel konklusjoner vi ikke kan føre,

[00:32:36.10] Intervjuer: Ja

[00:32:36.10] Pål: for da blir vi med en gang stemplet som rasister,

[00:32:38.08] Intervjuer: Ja, riktig

[00:32:38.23] Pål: eller vi blir stemplet som miljøsvin,

[00:32:40.29] Intervjuer: Ja

[00:32:40.29] Pål: men det er fordi menneskets.. for at mennesket skal kunne overleve i det her samfunnet så må vi kategorisere og forenkle og sortere og lage grupper. Eeh, for at kunne forstå. Det gjør barn, det gjør voksne.

[00:32:56.01] Intervjuer: Ja

[00:32:57.29] Pål: Asså den gang jeg var åtte år og satt og så Kennedy og Nixon sloss på fjernsynet, første politiske debatten i 1960, tror det var i juu-, september, hadde nettopp fått tv, så så jeg Kennedy og Nixon også tenkte jeg at.. så rev jeg meg i hodet, hvordan skulle jeg tolke det, så spurte jeg min tre år eldre bror, hvem er den gode? For i min verden var det gode

mennesker og mindre gode mennesker. Kennedy, sa min bror. Å, hvorfor det, spurte jeg. Han er katolikk. Å jaa.. For vi var katolikker hjemme. Ergo, han var en av våre.

[00:33:26.28] Intervjuer: Mm

[00:33:26.28] Pål: Okei, gode. At et barn har sånne bakenforeliggende kategorier, sorterer.

[00:33:32.06] Intervjuer: Mm

[00:33:33.02] Pål: Etterhvert blir det mer nyansert og får mange andre måter å gjøre dette på,

[00:33:35.28] Intervjuer: Mm

[00:33:36.21] Pål: men mennesket er jo skapt for å kunne prøve å forstå det kaotiske gjennom å lage, sånne ordninger. Det er bare det at i alle de kategoriene så er det noen som vi kan snakke åpent om, også andre som får, som ikke kan snakke åpent om.

[00:33:52.15] Intervjuer: Ja

[00:33:53.20] Pål: Og det, hva er det som er åpent og ikke åpent, det veksler fra tidsperiode til tidsperiode, og fra kultur til kultur.

[00:33:59.26] Intervjuer: Hva slags konsekvens får det for din undervisning med kilder, i kildebruk da? Er dette noe du da tar opp med -

[00:34:06.27] Pål: Jo, det skal jeg ta opp. Fordi vi har noe som heter telegrambyråer. Og vi er veldig -

[00:34:12.02] Intervjuer: Telegram-?

[00:34:12.02] Pål: Byråer. Ikke sant, for eksempel TT - tidningenes telegrambyrå i Sverige.

[00:34:15.29] Intervjuer: Mm

[00:34:17.08] Pål: Ehm, AFP (?) og alle de der. Alle de, det meste av de vi bruker er vestlige.

[00:34:22.19] Intervjuer: Mm

[00:34:23.24] Pål: Men det fins jo afrikanske telegrambyråer ingen har hørt om, eller, få. Men de når vi via nettet. Vi har telegrambyråer i Asia,

[00:34:32.10] Intervjuer: Mm

[00:34:32.10] Pål: også på engelsk ikke sant. Al Jazeera er jo faktisk et korrektiv til CNN,

[00:34:37.29] Intervjuer: Mm

[00:34:37.29] Pål: ikke sant, et ganske bra korrektiv. Eies av noen rikinger i Saudi-Arabia eller Qatar, men eeh, men men, hvor er deres fokus? Eeh.. Jeg pleier også ta det eksempelet fra i 1977 bodde jeg ett år i, 76-77 bodde jeg i Belgia ett år,

[00:34:55.06] Intervjuer: Mm

[00:34:56.08] Pål: og jeg fortalte at (så uhorlig mumling) jeg er nyhetsnarkoman, jeg hørte om Norge to ganger. Den ene var en jakt-, biljakt, det var to politibiler som hadde det morsomt og som hadde en sånn konkurranse om hvem som kunne kjøre fortest. Han ene krasjet, derfor kom det i nyhetene ikke sant?

[00:35:11.05] Intervjuer: Ja

[00:35:11.16] Pål: Og den andre handlet om hjemmebrent. Det var det som man kunne lese om Norge, o-over et helt år.

[00:35:16.19] Intervjuer: Ja

[00:35:17.11] Pål: Ikke sant, og da kan vi spørre, hvor er det fokuset?

[00:35:19.08] Intervjuer: Ja

[00:35:20.12] Pål: Jo det er på det sære, litt morsomme, Norge er et litt (apart?) merkelig folk,

[00:35:23.28] Intervjuer: Ja

[00:35:23.28] Pål: bor ikke de på månen? Ikke sant. Ja sånn har vi det i forhold til Afrika.

[00:35:28.12] Intervjuer: Mm

[00:35:29.12] Pål: Men Afrika er det kontinentet det kommer skje mest de neste 30 årene når det gjelder utvikling,

[00:35:32.25] Intervjuer: Ja

[00:35:34.13] Pål: mange forskere er jo veldig klare på at ressursene ligger der, det mangler bare mennesker. Å,å,å risikovillige kapitaler. På den måten, hvem får lov til å fore oss med informasjon?

[00:35:47.18] Intervjuer: Ja

[00:35:48.28] Pål: Det bestemmer du. Og den bevisstgjøringen er en liten del av det.

[00:35:53.04] Intervjuer: Ja?

[00:35:53.13] Pål: Det må jeg si.

[00:35:55.18] Intervjuer: Men da tror jeg vel egentlig at jeg har kommet gjennom det jeg hadde tenkt, er det noe mer du har lyst til å si på dette emnet?

[00:36:02.17] Pål: Les denne artikkelen (gir meg en artikkel ved navn "Læring skjer best gjennom fingrene" av Arne Solli). Etterpå. Jeg var vel en av de første som gikk (på?) det der for det er derfor din lærer kjenner meg, fordi jeg har vært veldig opptatt av data siden slutten av 70-årene, å-å-å sånn og at data har noe i undervisning å gjøre.

[00:36:17.26] Intervjuer: At data har (vekt på "har") noe i undervisning å gjøre?

[00:36:18.18] Pål: Ja, ja, ja. Jeg har undervist og reist og hatt kurs i hele 90-årene og helt et stykke ut i 2000-tallet, reist rundt.

[00:36:27.18] Intervjuer: Mm

[00:36:28.16] Pål: I fylker og skoler og misjonert om IT i religion, IT i historie, IT i samfunnsfag.

[00:36:35.18] Intervjuer: Ja, hvordan bruke IT?

[00:36:36.03] Pål: Ja, ja. Lære lærerne at dette grepet er sånn og sånn.

[00:36:40.15] Intervjuer: Ja

[00:36:42.16] Pål: Eeh, nå, når alle har sin bærbare pc,

[00:36:44.26] Intervjuer: Mm

[00:36:46.02] Pål: og vi ikke er villige til å regulere dette,

[00:36:48.04] Intervjuer: Mm

[00:36:49.04] Pål: i forhold til å sperre Facebook ute og sperre ute endel muligheter, så har jeg for eksempel i geografifaget sagt at i, den pcen skal vi bruke på en ukes varsel.

[00:36:59.11] Intervjuer: I hvilket fag sa du?

[00:36:59.25] Pål: Geografi.

[00:37:00.10] Intervjuer: Ja

[00:37:00.25] Pål: En ukes varsel.

[00:37:02.26] Intervjuer: At vi ska b-, hva mener du med det?

[00:37:03.16] Pål: At jeg vil ikke se den pcen, såfremt jeg ikke en uke i forveien har varslet at vi skal bruke den.

[00:37:08.28] Intervjuer: Javel?

[00:37:09.17] Pål: Ja.

[00:37:09.29] Intervjuer: Ja

[00:37:10.14] Pål: Fordi den -, vi har så få virkemidler vi lærere til å regulere dem nå, elevene, at mobiler og pcer har blitt en pest og en plage. Det ødelegger så mye nå for læringen.

[00:37:21.22] Intervjuer: Okei?

[00:37:23.07] Pål: Ja. Det er også en del av virkeligheten. Så, så for å løse det her med samfunnsfag der jeg må bruke dette,

[00:37:29.06] Intervjuer: Mm

[00:37:30.19] Pål: så har jeg delt inn tiden i E og L.

[00:37:33.13] Intervjuer: Mm?

[00:37:34.01] Pål: Det vet ikke du hva er? Nei, for det er ingen annen som gjør det.

[00:37:37.14] Intervjuer: Nei?

[00:37:38.22] Pål: L, det er lærerstyrt. En tredjedel av tiden er ca L. Maks. Det er diktatur.

[00:37:44.28] Intervjuer: Mm

[00:37:45.10] Pål: Da bestemmer jeg alt. Da har jeg regien, og stiller man spørsmål må (man) rekke opp hånden. da får man, å-å det som skal gjøres, og så videre. E, da overtar du som sjef.

[00:37:57.05] Intervjuer: Mm

[00:37:57.25] Pål: Da bestemmer du når du skal tisse og når du skal snyte nesene. Og hvilke ting du skal gjøre først, lese det skrive det, og du må ta ansvar for din tid.

[00:38:08.10] Intervjuer: Mm

[00:38:08.10] Pål: Så nå i morges hadde jeg en liten gjennomgang hvor vi snakket om det, hvordan skal vi gjøre det her med kultur på Persbråten, deretter fikk elevene sitte hvor som helst, ikke på taket, men okei, og jobbet. Så går jeg rundt og er veileder og ser til at det funker, ikke sant?

[00:38:21.02] Intervjuer: Ja?

[00:38:22.13] Pål: Og så avtaler jeg en tid, og da er det alltid sånn at jeg avtaler presis på minuttet, for eksempel 9:36 var det i dag. Fordelen med å sette et presist tidspunkt er at de kommer akkurat da. Hvis jeg sier halv, kvart på, så får jeg store, eh variasjoner i tidsforståelsen.

[00:38:39.19] Intervjuer: Men når du, du har denne E-tiden, og da får de bruke hva som helst av kilder?

[00:38:42.12] Pål: Ja, ja, ja. O-og pc.

[00:38:44.07] Intervjuer: Ja?

[00:38:44.07] Pål: Ja.

[00:38:44.29] Intervjuer: Ja

[00:38:46.12] Pål: Men ikke i geografi.

[00:38:46.25] Intervjuer: Nei. Men i samfunnsfagen er IKT -

[00:38:50.29] Pål: I samfunnsfag får de det, ja

[00:38:50.04] Intervjuer: - noe du synes er et bra tilskudd, eller?

[00:38:53.19] Pål: Ja, det er bra når de holder seg til, holder seg til det verktøyet, men, men selve pcen er jo en inngangsbillett til alt mulig annet.

[00:39:01.26] Intervjuer: Og da mener du Internett spesielt, eller?

[00:39:04.20] Pål: Jja, men også dataspill, you name it, hva som helst.

[00:39:06.22] Intervjuer: Ja

[00:39:08.04] Pål: Det er et sukkertøy og du skal ikke bli forbauset når du gir sjokolade til en seksåring at han sitter og gomler hele esken.

[00:39:13.14] Intervjuer: Mm

[00:39:14.19] Pål: Du skal ikke kritisere en seksåring for det.

[00:39:15.29] Intervjuer: Nei

[00:39:17.03] Pål: Og det er det som er vrient, eh her,

[00:39:18.27] Intervjuer: Ja

[00:39:20.02] Pål: i andre fylker så har de slått av Facebook så har de slått av en rekke ting.

[00:39:22.17] Intervjuer: Ja

[00:39:25.25] Pål: Igjen, i andre fylker så gir lærern beskjed, til IT-ansvarlig,

[00:39:30.19] Intervjuer: Mm

[00:39:31.04] Pål: at den og den timen skal jeg bruke nettet også slås det på akkurat da.

[00:39:33.29] Intervjuer: Ja

[00:39:34.21] Pål: Ikke sant, her i Oslo skal vi ha liksom alt inne, og da reagerer jeg med å stoppe alt.

[00:39:39.07] Intervjuer: Ja

[00:39:40.10] Pål: Da (beklager?). Da har jeg arbeidsro, og da (uhørlig) med penn,

[00:39:42.19] Intervjuer: Ja

[00:39:43.09] Pål: derfor så står det mye om det her som jeg synes er så viktig (henviser til artikkelen han delte ut),
[00:39:45.27] Intervjuer: Mm
[00:39:46.28] Pål: at det du skriver for hånd, som Knut Hamsun, han valgte små blyanter, satt og skrev. Det skrives samtidig på hjernebarken. Det er den biologiske delen når du skriver sånn,
[00:39:59.28] Intervjuer: Mm
[00:39:59.26] Pål: og tenking skiving, det går i tempo, som gjør at læring finner sted.
[00:40:04.00] Intervjuer: Mm
[00:40:04.20] Pål: Jeg pleier å si overheadpresentasjoner går stort sett over head. Fordi den er, det er feil på rytmen og tempo. O-og du bli sløvet, også denne enveisgreien, men skrivningen er en toveisprosess.
[00:40:17.23] Intervjuer: Ja
[00:40:18.19] Pål: Syns den artikkeln har fanget det veldig godt assa.
[00:40:20.26] Intervjuer: Ja. Men jeg tror -
[00:40:23.21] Pål: Den artikkelen var i skol-, lær, et skoleblad som, hva het den da? Ikke, ikke Utdanningsforbundet med det fins et eget blad som heter Skolen eller no sånt. Som jeg får.
[00:40:35.01] Intervjuer: Men jeg tror vel at - jeg bare skrur av den.? Hvis ikke -
[00:40:36.01] Pål: Ja, ja, ja, ja. Det bestemmer du!
[00:40:37.29] Intervjuer: Da gjør vi..

Intervju Ola:

[00:00:03.11] Intervjuer: Sånn vet du (ordner diktafon). Ja, jeg lurer.. eeh, helt i starten på da når du planlegger undervisninga di, hvor leter du etter stoff og materiale?
[00:00:14.22] Ola: Jeg bruker vel mest nyhetskilder, da.
[00:00:20.03] Intervjuer: Ja?
[00:00:20.03] Ola: I samfunnsfag. Nyhetsartikler, aktuelle artikler. Sååå.. spesifikke, NRK og Aftenposten liker jeg best da.
[00:00:31.07] Intervjuer: Ja -
[00:00:32.05] Ola: Som kilder til saker som vi kan jobbe med, da.
[00:00:34.26] Intervjuer: Mm?
[00:00:35.19] Ola: Mm. Som er aktuelle. Såå.. Det er vel de jeg bruker mest. ,
[00:00:43.06] Intervjuer: Bruker du da NRK og Aftenposten på nett, eller papir?
[00:00:46.09] Ola: Alltid på nett.
[00:00:47.02] Intervjuer: Ja?
[00:00:48.11] Ola: Alltid på nett. Eeh, det ligger noen aviser her på jobb men.. det er mer praktisk siden jeg sitter med Macen oppe, alt ligger digitalt.
[00:00:59.07] Intervjuer: Mm
[00:01:00.14] Ola: Ellers må jeg scanne det inn.
[00:01:01.17] Intervjuer: Mm
[00:01:03.11] Ola: Det går jo ann, men praktiske årsaker så bruker jeg, eh, nettversjonene til også finne aktuelle artikler som de jobber med, da. Mye mer enn lærebok.
[00:01:14.07] Intervjuer: Ja mer enn læreboka?
[00:01:14.07] Ola: Mm.
[00:01:15.16] Intervjuer: Ja, hvorfor det?

[00:01:17.26] Ola: Eeh, for jeg syns ehm.. det er viktig at de er nye da, sakene er nye. Aktuelle, spesielt i noen temaer. Også i samfunnsfag.. Eeh med (?) kompetansemålene.. De passer til å følge nyhetsbildet, da. Som viser eksempler på, eeh, kultur, endring av kulturer, debatt om kjønnsroller, internasjonal politikk, norsk politikk og så videre.

[00:01:51.00] Intervjuer: Mm

[00:01:51.15] Ola: Mm.

[00:01:53.02] Intervjuer: Er det noe spesiell grunn til at du bruker NRK og Aftenpos-, at du trakk fram de to?

[00:01:57.27] Ola: Eehm.. Det er vel de jeg.. syns er best, da.

[00:02:02.28] Intervjuer: Mm

[00:02:04.13] Ola: Men, de kan også være tyngre for elevene og, og lese, så det må jeg jo vurdere, da. Hvor tunge de er.. og fordøye for elevene.

[00:02:15.20] Intervjuer: Mm

[00:02:15.20] Ola: Men, jeg ser vel på de som mest seriøse.

[00:02:20.17] Intervjuer: Ja?

[00:02:20.28] Ola: Mm.

[00:02:23.03] Intervjuer: Kan jeg da spørre, hva legger du i det å.. at de er seriøse?

[00:02:28.12] Ola: Ja mindre tabloide, da.

[00:02:29.29] Intervjuer: Ja?

[00:02:31.26] Ola: Eeh du kan lese.. eeh, kommentarer fra Stavrum i Nettavisen, som jeg føler er... vel tabloide, da. Og.. har veldig sann politisk innhold som er forplanta på en side, da. I politikken.

[00:02:52.22] Intervjuer: Ja

[00:02:53.14] Ola: Kan godt bruke det men, eehm.. De er mer nøytrale de andre kildene i Aftenposten og NRK føler jeg kanskje.

[00:03:01.02] Intervjuer: Ja?

[00:03:02.11] Ola: Mm.

[00:03:03.28] Intervjuer: Eh, er det slik da at du, du foretrekker aviser rett og slett, når du planlegger undervisning?

[00:03:10.07] Ola: Ja.

[00:03:11.02] Intervjuer: Ja?

[00:03:11.12] Ola: Mm. Aktuelle nyheter, artikler.

[00:03:14.17] Intervjuer: Mm

[00:03:15.19] Ola: Istedet for å bruke læreboken.

[00:03:16.27] Intervjuer: Mm

[00:03:17.21] Ola: Mm

[00:03:18.27] Intervjuer: Er tema du skal undervise i, førende for hvor du leter?

[00:03:28.08] Ola: Hvilke kilder jeg bruker?

[00:03:28.08] Intervjuer: Ja

[00:03:29.05] Ola: Atte hvis jeg har da et annet tema jeg bruker en annen kilde - ja, hvis jeg ehh.. skal snakke om økonomisk politikk for eksempel, eller.. emner som går på økonomi, så kan jeg bruke Finansavisen, Dagens Næringsliv og så videre.

[00:03:47.29] Intervjuer: Mm

[00:03:48.28] Ola: Mm

[00:03:50.14] Intervjuer: Men det er aviser stort sett det går i uavhengig av tema eller?

[00:03:54.11] Ola: Ja.

[00:03:54.21] Intervjuer: Ja.

[00:03:57.14] Ola: Kanskje noe forskning.no.

[00:04:00.12] Intervjuer: Ja?

[00:04:01.11] Ola: Syns jeg.. eeh kan ha noen artikler som elevene klarer å fordøye.

[00:04:06.19] Intervjuer: Mm
[00:04:07.29] Ola: Det er vel den siden utenom. Eeh aktuelle.. nyheter jeg bruker mest, da.
[00:04:18.10] Intervjuer: Når det gjelder Wikipedia. Er dette noe du bruker selv?
[00:04:22.28] Ola: Aldri.
[00:04:23.26] Intervjuer: Nei?
[00:04:25.06] Ola: Nei, så og si aldri bruker jeg det selv og jeg oppfordrer vel aldri elevene til å bruke det heller.
[00:04:32.16] Intervjuer: Nei?
[00:04:33.15] Ola: Svært sjelden. Mm.
[00:04:36.11] Intervjuer: Hvorfor det?
[00:04:38.25] Ola: Jeg er vel gammeldags da, eeeh.. har litt fordommer mot det.
[00:04:44.03] Intervjuer: Mm?
[00:04:46.14] Ola: Det kan hende. Såå, det har vel hatt et rykte som er bedre nå da atte, eeh... Før var det vel "ja det kan vi ikke bruke som kilde", det var useriøst, også har det vel blitt mer akseptert nå. Eeeh.. De siste årene, men... Jeg oppfordrer vel aldri til å bruke det som en kilde.
[00:05:09.02] Intervjuer: Nei?
[00:05:10.23] Ola: Det gjør jeg ikke.
[00:05:12.23] Intervjuer: Er det noen spesifikke grunner til at du da.. er litt skeptisk til det?
[00:05:19.15] Ola: Jaa, det er jo eeh.. jeg, jeg syns de lærer mer av å.. lese artikler, og nyhetsaker.. enn å få.. nei jeg skal ikke kalle det oppgulp, det vil jeg ikke kalle det. Men.. det du finner på Wikipedia det, - jeg føler ikke de lærer like mye av det, da.
[00:05:42.25] Intervjuer: Nei?
[00:05:44.03] Ola: Det gjør jeg ikke. Og jeg syns de har mer utbytte av å lære seg å, å leseee.. nyhetsartikler eller.. artikler som er.. levert ut i andre fora.
[00:05:57.05] Intervjuer: Mm
[00:05:57.26] Ola: Mm. De lærer mer av det. Det, det må de lære seg, før høyere utdanning uansett.
[00:06:03.13] Intervjuer: Mm
[00:06:04.01] Ola: Mm
[00:06:05.11] Intervjuer: Om du kan si noe om på hvilken måte mener du at de lærer mer av det?
[00:06:08.29] Ola: Eeehm. De lærer seg ehm.. å være kritisk til innholdet kanskje i større grad.
[00:06:17.01] Intervjuer: Okei?
[00:06:16.28] Ola: Og det blir stilt spørsmål, eehh.. det blir mer reflektert over emnet, da.
[00:06:23.12] Intervjuer: Ja?
[00:06:24.04] Ola: Hvis artikkelen... gjør det da, det er jo ikke alltid, men ofte syns jeg mer det vil få elevene til å være mere kritiske og reflektere mer over det, og hvem har sagt det, ikke sant og gjerne eeh.. personer eller politikere, står bak uttalelsen, da.
[00:06:42.18] Intervjuer: Mm
[00:06:43.12] Ola: Mm.
[00:06:45.16] Intervjuer: Er det slik at, - asså du sier jo at du ikke bruker det noe særlig, men - hvis du skulle brukt det skiller du mellom engelske og norske sider på Wikipedia?
[00:06:57.20] Ola: Jeg ville, jeg ville nok ehm.. hvis jeg skulle brukt det mer i undervisningen, da. Så er det mitt inntrykk at du kan finne mer informasjon på den engelske versjonen.
[00:07:08.03] Intervjuer: Mm?
[00:07:08.24] Ola: Mm. Uten at jeg skal.. eeeh snakke noe bombastisk om det, for det har jeg brukt det for lite til å vite.

[00:07:15.28] Intervjuer: Ja. Men det er en ærlig sak. Eehm, når det gjelder elevene dine da, bruker de Wikipedia i timene dine?

[00:07:26.20] Ola: De bruker det endel.

[00:07:28.14] Intervjuer: Mm?

[00:07:29.15] Ola: Og det ser jeg på kildehenvisningene. Eeh når de leverer oppgaver, eller har fremføringer der de blir bedt om å oppgi kilder, såå.. har jeg vel et inntrykk av at Wikipedia.. veldig (vekt på "veldig") ofte står oppgitt.

[00:07:46.04] Intervjuer: Mm?

[00:07:47.08] Ola: Selv om.. jeg da ikke bruker det så mye i undervisningen.

[00:07:52.02] Intervjuer: Mm

[00:07:52.02] Ola: Så liker de.. selv å ty til det da.

[00:07:55.10] Intervjuer: Ja

[00:07:57.10] Ola: Mm, og det er vel fordi at det er lettere.. tenker jeg å bruke enn å fordøye en artikkel.

[00:08:04.03] Intervjuer: Har du snakket noe om Wikipedia med elevene dine? I forhold til dette?

[00:08:09.01] Ola: Nei.

[00:08:10.06] Intervjuer: Nei

[00:08:12.01] Ola: Kanskje nevnt... eehm, noe om at jeg ønsker at de skal bruke andre kilder, men vi har ikke brukt mye tid på det, det kan jeg ikke si.

[00:08:22.11] Intervjuer: Nei

[00:08:24.04] Ola: Eehm.. Ikke på Wikipedia, nei. Jeg har ikke nevnt det spesifikt, satt av tid eller, nei.

[00:08:32.03] Intervjuer: Men når det da gjelder dette vi nå snakker litt om, kildebruk og kildekritikk, er det noe du underviser elevene dine i?

[00:08:39.27] Ola: Vi har eehh, noe felles..eehh.. vi har fått en felles mal som alle lærerne skal forholde seg til, da.

[00:08:49.20] Intervjuer: Mm

[00:08:50.06] Ola: Eeeeh, men hovedansvaret ligger på norsklærerne i faget deres da, og lære de kildebruk. Mer enn oss samfunnsfaglærere, men det betyr jo ikke at vi ikke gjør det.

[00:09:04.03] Intervjuer: Mm?

[00:09:04.29] Ola: Eeeh, men jeg prøver å....ja, hvordan skal vi si det, da. Jeg prøver jo å, å gjøre de bevisst på at det du har funnet nå, er det eeh, relevant eller er det riktig, er det bra stoff det du har funnet selv? Hvis ikke jeg har funnet det til de.

[00:09:31.12] Intervjuer: Ja

[00:09:32.10] Ola: Så det er en forskjell. Hvis jeg har lett de fram, eller om de finner det selv. For det er jo en jungel som de skal eem.. leite i, for å finne stoff utenom læreboka.

[00:09:44.28] Intervjuer: Mm

[00:09:46.07] Ola: Og det er jo en vanskelig øvelse.

[00:09:47.13] Intervjuer: Mm

[00:09:49.02] Ola: Så det prøver jeg å hjelpe de med.

[00:09:50.29] Intervjuer: Du nevnte noe om en felles mal - for dette,

[00:09:53.19] Ola: Mm

[00:09:54.07] Intervjuer: eeh gjelder dette denne skolen spesielt da, eller?

[00:09:58.08] Ola: Eeeh, Osloskolen, [*navn på skole fjernet*], tenker du på da?

[00:10:02.29] Intervjuer: Mm

[00:10:04.25] Ola: Det vet jeg faktisk ikke.

[00:10:05.16] Intervjuer: Nei

[00:10:06.09] Ola: Vi har gjennomgått det på fellesmøtet.. eeh den malen, eehm som blir da det, det foredraget blir holdt av en norsklærer, da. At den malen er den vi følger her for det

skal være enklest for elevene og.. forholde seg til. Hvis vi alle har ulike måter å eeh.. henvise til kilder på.. såå.. om det er bare, det vet jeg faktisk ikke.

[00:10:34.29] Intervjuer: Nei

[00:10:35.11] Ola: Nei.

[00:10:36.07] Intervjuer: Kan du si littegrann om hva, hva innebærer den malen?

[00:10:40.01] Ola: Eeh.. størsteparten av den malen, det blir presentert som powerpoint, da. Som ligger ute. Eeh, går på hvordan du skal oppgi kildene.

[00:10:53.27] Intervjuer: Ja?

[00:10:55.13] Ola: Det er ikke, det står ikke noe, det står ikke mye om hvordan du skal forholde deg til de. Det tok vi og diskuterte muntlig i plenum. Eeh mens i selve malen så står det mye hvordan kildene skal oppgis, da. Mm.

[00:11:09.18] Intervjuer: Så mere sånn konkret, - hvordan skrive kildeliste? Eller?

[00:11:13.21] Ola: Det er en stor del av det.

[00:11:14.14] Intervjuer: Ja?

[00:11:14.14] Ola: Mm. Som står formelt skrevet ned da.

[00:11:17.08] Intervjuer: Mm

[00:11:17.29] Ola: Mens ehm.. diskusjoner rundt hvordan vi skal bruke kilder den, det er ikke nedfelt, da.

[00:11:23.13] Intervjuer: Nei

[00:11:23.26] Ola: Det er mer sånn.. Diskutert det muntlig. Mm.

[00:11:28.20] Intervjuer: Men er dette da, ja dette hvordan bruke kilder, er det noe du da jobber med elevene dine med, eller?

[00:11:37.09] Ola: Jaaa hvis jeg får inntrykk av at ehm.. de ikke har fått opplæring i det, så gjør jeg det.

[00:11:44.01] Intervjuer: Ja

[00:11:44.21] Ola: Mm. Men jeg har et inntrykk av at norsklærerne setter en del tid av til det.

[00:11:51.29] Intervjuer: Okei?

[00:11:52.29] Ola: Også vil lærerne.. individuelt og hver faglærer også eeh.. hjelpe til med det.

[00:11:59.03] Intervjuer: Mm

[00:12:00.08] Ola: Mm.

[00:12:03.07] Intervjuer: Har du noen tanker om elev-, asså dine elevers kildebruk?

[00:12:09.06] Ola: Ja.

[00:12:11.11] Intervjuer: Ja - (latter)

[00:12:12.01] Ola: Eh, om den er god eller dårlig?

[00:12:13.07] Intervjuer: Jaa, for eksempel?

[00:12:15.12] Ola: Eeh.. Generelle inntrykket er at de limer på noen kilder til slutt.

[00:12:25.10] Intervjuer: Mhm

[00:12:26.29] Ola: For at det må de ha. Også, dessverre tror jeg ikke alle er like....har vært bevisste, jeg tror ikke det er sånn at de har sittet med tre-fire kilder og vurdert, da. Hvilke skal brukes. Det tviler jeg på. For det er vanskelig... jeg tror det er en vanskelig jobb for VG1-elever. Jeg tror det, så jeg - inntrykket er kanskje at de.. de limer på eehm.. gjerne et par ekstra.

[00:13:01.00] Intervjuer: Mhm?

[00:13:01.08] Ola: Til slutt for at det skal.. eeh, se bedre ut rett og slett. Det kan, det kan og være tilfellet.

[00:13:10.03] Intervjuer: Ja for når du bruker uttrykket lime på, mener du da at dette gjør de for at lærern skal bli fornøyd?

[00:13:16.09] Ola: Ja.

[00:13:17.10] Intervjuer: Ja

[00:13:18.28] Ola: Deeet.. det kan jeg ten-, ja, jeg kan tro det. Ja.

[00:13:22.12] Intervjuer: Ja

[00:13:23.02] Ola: Mm.

[00:13:24.15] Intervjuer: For når du da leser eeh oppgaver du får, får du da inntrykk av at disse kildene faktisk er brukt i oppgaven, eller da som du sier bare slengt på på slutten?

[00:13:34.16] Ola: Med noen elever så får jeg inntrykk av at de.. de hakke jobba veldig mye med de kildene de har brukt.

[00:13:41.18] Intervjuer: Mm

[00:13:43.17] Ola: Mm. Og noen ganger så er det eeh, nesten så du blir i tvil om fordi de oppgir kilder som du er i tvil om de har klart å.. som, at de har brukt, da.

[00:13:56.03] Intervjuer: Mm

[00:13:56.22] Ola: Du kan stille spørsmålsteget ved om den eleven faktisk har vært i stand til å bruke den kilden, da. Mm.

[00:14:04.13] Intervjuer: Ja?

[00:14:05.13] Ola: Også, det kommer ann på enhver elev individuelt, da. Noen er jo... har du inntrykk av at er flinkere enn andre, da.

[00:14:17.02] Intervjuer: Mm

[00:14:18.06] Ola: De flinkeste elevene som.. som nærmer seg et analytisk nivå. Har kanskje mer utbytte av det.. enn andre.

[00:14:26.26] Intervjuer: Ja

[00:14:29.13] Ola: Mm

[00:14:30.00] Intervjuer: Når det gjelder da oppgavetyper, eeh når du gir dem oppgaver, hvor tar du oppgavene fra?

[00:14:38.10] Ola: De lager jeg ofte selv.

[00:14:39.21] Intervjuer: Mm?

[00:14:42.08] Ola: Eeh.. ut i fra ehm.. hvis jeg har funnet ulike artikler, da. Så lager jeg oppgavene ut i fra de.

[00:14:54.10] Intervjuer: Ja?

[00:14:54.25] Ola: Mm. Så jeg bruker... eeh mer det enn det som er i læreboken. Oppgavene i læreboken.. eeh.. blir gjerne kanskje lekser.

[00:15:09.09] Intervjuer: Okei?

[00:15:09.26] Ola: Mm. Ellers så lager jeg oppgavene selv.

[00:15:13.18] Intervjuer: Mm. Er det noen spesiell grunn til at du da gir lærebokoppgaver i lekser, og lager de du gir på skolen?

[00:15:26.00] Ola: (tenker) Eeh, det er ulike oppgaver i læreboken, da, men mange er jo såpass banale at de bare går inn i ehm... inn i teksten, og skriv av.

[00:15:38.17] Intervjuer: Mm

[00:15:40.01] Ola: Og d-, og det klarer, det er det, det syns jeg er det laveste nivået, det minste en kan forlange. Også syns jeg det er lettere å lage oppgaver der de skal eeh, ønsker at de skal være litt analytiske, da.

[00:15:53.01] Intervjuer: Mm

[00:15:53.22] Ola: Så kan jeg lage de selv når de er tilstede på skolen, og.. jeg kan hjelpe de.

[00:16:00.22] Intervjuer: Kan du gi et eksempel på en.. en oppgave du kunne laget basert på to avisartikler, for eksempel?

[00:16:11.28] Ola: (tenker) Jaaa.. Å herremann. Det var et stort spørsmål, eehm... Ja du.. ja bruk av religiøse symboler, da.

[00:16:22.14] Intervjuer: Mm

[00:16:22.14] Ola: I ulike yrker har vært oppe til debatt nå. Skal en kunne bruke eehm.. eeh religiøse symboler i sin eeh.. jobb som politi da, for eksempel. Så kan jeg lage eh.. finne

artikler der det er debattert, eeh som de skal jobbe med også skal de forhåpentligvis da kunne reflektere over det også kan vi diskutere det.

[00:16:47.27] Intervjuer: Mm

[00:16:51.22] Ola: Den var ikke veldig presis den oppgaveformuleringen, men..

[00:16:52.15] Intervjuer: Jo men det, det holder i massevis, det.

[00:16:53.28] Ola: Men.. Ja, en aktuell sak.

[00:16:55.28] Intervjuer: Ja

[00:16:56.07] Ola: Som de.. skal mer drøfte, da. Det er jeg veldig opptatt av.

[00:16:59.23] Intervjuer: Mm

[00:17:02.00] Ola: Ja, det er liksom målet mitt. Vi kan nesten diskutere hva som helst hvis de.. når et sånt drøftings, analytisk nivå.

[00:17:09.22] Intervjuer: Ja

[00:17:12.05] Ola: Mm. Men det kan ta sin tid.

[00:17:13.13] Intervjuer: Ja. Har det betydning om oppgaven skal få karakter eller ikke?

[00:17:21.22] Ola: For -

[00:17:21.22] Intervjuer: For hvordan den utformes?

[00:17:28.05] Ola: Jeg, jeg vurderer egentlig alt de gjør enten ehm.. det er karakter eller ikke. Så nææææ... Må jeg tenke etter, om jeg gjør det ubevisst. Kanskje jeg gjør det. Eehh, at en oppgave med karakter utformes annerledes. Eeehm... Kanskje.

[00:17:53.01] Intervjuer: Mm

[00:17:57.05] Ola: (tenker mye) Jeg, ja, kanskje... Åh, prøvde jeg å komme på et eksempel. Eeh.. Nei, jeg kommer ikke på et eksempel i farten der jeg har gjort det, men jeg gjør kanskje det? Utformer de annerledes. Hvis deet.. er karakter.

[00:18:18.18] Intervjuer: Men hvis jeg forsto deg riktig så brukte du som oftest oppgaver du laget selv, uansett på på skolen?

[00:18:25.10] Ola: Mm

[00:18:25.20] Intervjuer: Ja

[00:18:26.04] Ola: Ja. Ja. Mm.

[00:18:29.05] Intervjuer: Og du nevnte jo også at noen av oppgavene i boka var.. hva var det du kalte det, banale? Eller?

[00:18:35.08] Ola: Ja var det kanskje banale jeg sa - eeeh.. jeg syns, jeg.. de blir i hvert fall veldig enkle, da.

[00:18:42.08] Intervjuer: Mm

[00:18:43.01] Ola: Gå inn i teksten, som ikke er veldig komplisert, og skriv av det.

[00:18:47.01] Intervjuer: Mm

[00:18:48.18] Ola: Du har andre oppgaver i boka og som stiller.. eeh større spørsmål som må reflektere over,

[00:18:53.21] Intervjuer: Mm

[00:18:54.14] Ola: eeh.. så, jeg kan (vekt på "kan") jo ta utgangspunkt i noen av de, og så legge til aktuelle artikler, det går jo ann.

[00:19:05.03] Intervjuer: Mm

[00:19:05.26] Ola: Eeh.. Når læreboken, jeg syns ikke den er oppdatert, så.. læreboken er ikke bare.. oppgaver som består av oppgull fra elevenes side. Det, det er ikke riktig.

[00:19:20.02] Intervjuer: Hva tenker du om læreboka som kilde da? I samfunnsfag?

[00:19:30.02] Ola: Jeg syns eeh... læreboken vi bruker... kan go-, ja den kan godt brukes som kilde,... men det blir...jeg syns det blir litt enkelt, da.

[00:19:47.09] Intervjuer: Mm

[00:19:49.03] Ola: Eehh, jeg syns eeehm.. de vil ha så mye større læringsutbytte av å trekke inn andre kilder. Så det er ikke noe voldsomt, det er ikke noe veldig feil med læreboken, men... en lærebok har jo sine begrensninger. Så det er vel mer der det ligger.

[00:20:07.09] Intervjuer: Ja
[00:20:07.29] Ola: Mm. At jeg velger å stadig trekke inn... eeh nytt pensum, da.
[00:20:15.25] Intervjuer: Ja?
[00:20:17.12] Ola: Som er oppdatert.
[00:20:18.07] Intervjuer: Mm. Har du eksempler på det?
[00:20:23.11] Ola: Ja det blir jo ehm.. som jeg sa innledningsvis dette med aktuelle nyheter.
[00:20:29.13] Intervjuer: Mm
[00:20:29.13] Ola: Forskningsartikler. Ehh, som jeg føler de kan fordøye, og er relevant, da.
[00:20:36.10] Intervjuer: Mm
[00:20:39.17] Ola: Deet.. Ja, det er vel det.
[00:20:43.14] Intervjuer: Ja. Du nevnte jo også i stad det at, på slutten av oppgaven så slenges det på noen kilder, og at Wikipedia i blant, eller, ofte kanskje -
[00:20:53.00] Ola: Ja, ofte
[00:20:53.07] Intervjuer: ja, blir med, blir med der, hva, hva er kravene til kildebruk og kildelister i oppgaver du gir?
[00:21:02.15] Ola: Det kommer jo ann på ehm.. ikke alle oppgaver. Hvis oppgaven er liten, eeh.. så krever jeg ikke at de oppgir kilder.
[00:21:13.24] Intervjuer: Nei
[00:21:14.26] Ola: Hvis den er, hvis det er en liten oppgave. Eeh ja, hvis det er karakter (vekt på "karakter"), hvis du var inne på det, det forrige du spurte om,
[00:21:21.21] Intervjuer: Mm
[00:21:22.19] Ola: om jeg utformte oppgavene forskjellig, om det var - med karakter eller uten karakter. Så vil i alle fall det være nevnt i oppgaven at de skal bruke, henviser til kilder.
[00:21:38.03] Intervjuer: Mm
[00:21:38.03] Ola: Med karakter. Ja det (vekt på "det") er vel en forskjell. Ja.
[00:21:41.10] Intervjuer: Ja?
[00:21:42.15] Ola: Mm. Det er akkurat som du -, eh.. da fordi da er det mer seriøst, og det er karakter, også skal de henviser til kilder.
[00:21:49.06] Intervjuer: Mm
[00:21:49.26] Ola: Mm.
[00:21:51.23] Intervjuer: Mener du da, henviser.. sier du da at de skal henviser ved å lage en kildeliste, eller henviser i teksten?
[00:22:00.24] Ola: Ved å lage en kildeliste.
[00:22:01.27] Intervjuer: Mm
[00:22:02.17] Ola: Mm.
[00:22:05.07] Intervjuer: Ehm, når det da kommer for eksempel Wikipediaartikler. Er dette noe du tar opp i etterkant, med dem?
[00:22:18.28] Ola: (tenker) Sjelden.
[00:22:19.15] Intervjuer: Mm
[00:22:21.25] Ola: Sjelden.
[00:22:26.10] Intervjuer: Eeh er det noen kilder på en måte som ikke er greit å bruke? Er dette noe du snakker om - ?
[00:22:34.12] Ola: Jaa, det, det er det. Eehh... Jeg har et eksempel fra et annet fag, da.
[00:22:42.07] Intervjuer: Mm?
[00:22:43.27] Ola: Eehh... Der det er en som brukte proteinfabrikken.no som en kilde.
[00:22:52.12] Intervjuer: Mm
[00:22:54.06] Ola: Og jeg husker det spesielt akkurat det eksempelet (latter), eeh, så det (vekt på "det") sa jeg, det synes jeg kanskje ikke var en pålitelig kilde.
[00:23:03.23] Intervjuer: Mm
[00:23:04.29] Ola: Såå.. Det er ikke alle som.. alle kildene som blir applaudert like mye, nei.

[00:23:14.03] Intervjuer: Nei. Eeh når det gjelder skolen generelt, akkurat denne skolen, er det no føringer på Wikipediabruk derifra?

[00:23:32.25] Ola: Nei

[00:23:32.25] Intervjuer: Fra ledelseshold? Nei?

[00:23:37.13] Ola: Nnnei.

[00:23:39.05] Intervjuer: Er det noe som snakkes om blant lærerne?

[00:23:41.26] Ola: Ja, vi diskuterer jo... bruken av det, da.

[00:23:47.12] Intervjuer: Ja?

[00:23:47.22] Ola: Som vi var mer kritisk til før, og mindre kritisk til nå.

[00:23:51.22] Intervjuer: Okei?

[00:23:53.26] Ola: Mm. Det er mitt inntrykk.

[00:23:55.26] Intervjuer: Ja

[00:23:56.15] Ola: At vi var... veldig (vekt på "veldig") kritisk før kan jeg si også mindre kritisk nå.

[00:24:02.20] Intervjuer: Kan jeg da spørre hvorfor, hvorfor mindre kritisk nå? Hva er det som har endret -?

[00:24:10.16] Ola: Jeg tror det er det generelle inntrykket av at det det er mer pålitelig, da.

[00:24:13.10] Intervjuer: Mm

[00:24:14.00] Ola: Mm. Men jeg er jo ikke noen stor bruker av det.

[00:24:17.27] Intervjuer: Nei

[00:24:18.25] Ola: Så jeg eeh... har vel.. er gammeldags vet du. Fordomsfull. (latter)

[00:24:30.16] Intervjuer: Det er mulig jeg spurte om det i stad, men, eh, da en, har du en sånn eksplisitt grunn til at du ikke bruker det?

[00:24:39.15] Ola: Bare min personlige oppfatning av at det ehm.. jeg syns, jeg syns eh.. mitt inntrykk er at det eeh.. det ikke er en.. eller jeg syns læringsutbyttet eeh.. det å bruke den kilden, er mitt personlige inntrykk at det.. det er kanskje ikke så godt som jeg skulle ønske, da.

[00:25:08.09] Intervjuer: Nei

[00:25:12.14] Ola: Mm.

[00:25:13.01] Intervjuer: Og det er fordi?

[00:25:16.04] Ola: Det er vel mer et inntrykk ehm.. enn noe jeg kan.. bastant påstå at det er, da.

[00:25:23.23] Intervjuer: Ja

[00:25:24.20] Ola: Mm.

[00:25:26.29] Intervjuer: Hvis jeg forstår deg riktig så, du liker rett og slett bedre å bruke aviser?

[00:25:31.00] Ola: Ja.

[00:25:31.19] Intervjuer: Ja

[00:25:33.06] Ola: Nyhetsartikler, forskningsartikler som jeg finner andre steder.

[00:25:37.10] Intervjuer: Mm

[00:25:41.14] Ola: Mm

[00:25:46.18] Intervjuer: Eehm ja du sa jo også det at du ikke, at det på en måte er norsklærernes overordnede ansvar dette med hvordan sette opp kildelister og slikt?

[00:25:53.12] Ola: Mm

[00:25:54.22] Intervjuer: Men, hvis jeg ikke misforsto så hendte det at du tok opp dette temaet i undervisningen? Var det riktig?

[00:26:04.08] Ola: Ja mer hvis jeg eh.. kom norsklærern, det blir hvis jeg kom norsklærern i forkjøpet, eller det var behov for det, da.

[00:26:09.20] Intervjuer: Okei

[00:26:11.03] Ola: Mer eh.. mer i den anledning.

[00:26:15.03] Intervjuer: Mm
[00:26:16.09] Ola: Enn at jeg setter av tid til det.
[00:26:17.16] Intervjuer: Mm
[00:26:18.17] Ola: Eeh.. men føler jeg det er behov for det, så setter jeg av tid til det.
[00:26:23.29] Intervjuer: Og er det da tid til hvordan lage liste, eller hvordan finne ut av hva som er en god kilde?
[00:26:33.14] Ola: (tenker) Jeg vil nok prioritert eeh.. hvordan finne en god kilde først.
[00:26:41.06] Intervjuer: Mm
[00:26:42.27] Ola: Eeeh.. Fordi.. det er kanskje det jeg syns er viktigst.
[00:26:50.25] Intervjuer: Mm
[00:26:52.21] Ola: Også fikk vi ta det formelle oppsettet.. hvis vi hadde tid.
[00:26:56.21] Intervjuer: Mm
[00:26:59.03] Ola: Som de.. (latter) sjelden får.
[00:27:02.27] Intervjuer: Ja for det er jo litt interessant, dette med mange lærere påpeker jo at vi har ikke tid, eeh hva er ditt inntrykk av nettopp tidspresset eller tidsbruken i samfunnsfag?
[00:27:17.17] Ola: Alle lærere skulle ønske de hadde flere timer.
[00:27:19.19] Intervjuer: Mm
[00:27:20.17] Ola: Det virker som det er et synkront hylekor. Så det, det eviggående (latter), eviggående problemstilling.
[00:27:32.04] Intervjuer: Ja
[00:27:32.17] Ola: Som vi bare må forholde seg til.
[00:27:33.23] Intervjuer: Ja
[00:27:34.11] Ola: Eeh.. Ja, jeg skulle gjerne hatt mer tid.
[00:27:38.06] Intervjuer: Ja (latter)
[00:27:38.18] Ola: Mm.
[00:27:43.07] Intervjuer: Mm
[00:27:43.15] Ola: Det skulle jeg, ja.
[00:27:43.26] Intervjuer: Ja
[00:27:44.07] Ola: Mm
[00:27:47.09] Intervjuer: Mmm... Har du noe du sjølv har lyst til å si, rundt dette temaet?
[00:27:56.26] Ola: (tenker) Nnn.... Nei jeg er fornøyd.
[00:28:03.20] Intervjuer: Ja. Men da tror jeg vel egentlig at jeg var gjennom det meste, så da sier jeg tusen hjertelig takk.
[00:28:15.28] Ola: Vær så god.